

AD

NOTAM

Č A S O P I S Č E S K É H O N O T Á Ř S T V Í

Z OBSAHU:

Články

Pavel Salák: Mimořádné závěti v novém občanském zákoníku

Drahomír Foltan: Rozvrhové usnesení v likvidaci pozůstalosti

Šimon Klein: Quo vadis, dědická smlouvo

Diskuse

Filip Plašil: Poznámky k článku „Odmítnutí dědictví s výhradou povinného dílu“

Judikatura

Započtení na dědický podíl

Rozhovor

JUDr. Jan M. Passer, Ph.D., LL.M.

Ani notáři nemají nad vším plnou moc.

Kvalitní pojištění by mělo patřit do základní výbavy každého notáře. V Kooperativě vám nabízíme široké portfolio produktů, od profesního pojištění odpovědnosti přes pojistky automobilů, životní pojištění až k pojištění soukromého nebo firemního majetku.

Informujte se o našich speciálních nabídkách u svého pojišťovacího zprostředkovatele.

Kooperativa

VIENNA INSURANCE GROUP

Pro život jaký je

www.koop.cz

■ ČLÁNKY

- Pavel Salák: Mimořádné závěti v novém občanském zákoníku 3
- Drahomír Foltan: Rozvrhové usnesení v likvidaci pozůstalosti 9
- Šimon Klein: Quo vadis, dědická smlouvo 14

■ DISKUSE

- Filip Plašil: Poznámky k článku „Odmítnutí dědictví s výhradou povinného dílu“ 18

■ JUDIKATURA

- Započtení na dědický podíl 23

■ ROZHOVOR

- JUDr. Jan M. Passer, Ph.D., LL.M. 27

■ RECENZE A ANOTACE

- Církevní právo 29
- Zde žili 30

■ AKTUÁLNĚ

- Zasedání Hexagonály 31
- Setkání v Museu Kampa 31
- Druhý ročník Notářské koulované 32
- Notářský fotbalový turnaj v Rakousku 33

■ STOJÍ ZA POZORNOST 34

■ ZE ZAHRANIČÍ

29. Evropské notářské dny 36
- Zasedání Poradní komise a Generální rady a UINL 37
- XV. notářská olympiáda v Polsku 39
- Evropská notářská síť 40

■ MONITORING ZAHRANIČNÍHO TISKU 41

■ ZPRÁVY Z NK ČR

- Zahájení a ukončení činnosti notářů 43
- Konkurzy na obsazení uvolněných notářských úřadů 44

■ STŘÍPKY Z HISTORIE

- Stanislav Balík: Střípky z historie 46 50

■ FEJETON

- Karel Wawerka: Český právní řád pohledem notáře 51

Milí čtenáři a čtenářky,

napsat úvodník do našeho časopisu vnímám na jednu stranu jako čest a na druhou stranu jako jeden z nejtěžších úkolů. Napsat něco, aby to bylo dostatečně zajímavé, moudré či chytré, není vůbec snadné, protože dosáhnout na tyto mety dokáže jen opravdu nadaný jedinec. Touto dokonalostí, bohužel, nedisponuji, a tak se zaměřím na témata, která si sice nekladou cíle tak vysoko, ale jsou mi mnohem bližší. Těmito tématy jsou úcta, slušnost, poctivost, soudržnost, pokora a hrdosť. Ano, je jich pouze šest, a tak bude snadné si je pamatovat. Úctu bychom měli mít nejen k účastníkům či klientům, ale i k sobě samým a ke svým kolegům. Úctu však musíme skutečně pocítovat, tu si nelze poručit či naordinovat. Pokud tomu tak není, nastupuje slušnost. Tu je třeba zachovat v každém možném případě. Samozřejmě že v situaci, kdy vás hystericky napadne dědic, který vám spílá za to, že jste v roce 1966 nenašli na počítači zůstavitelův pozemek, a kvůli vám se teď musí dědictví znovu otevírat, je to slušně řečeno velice těžké. Nicméně, je třeba se nejprve uklidnit, vzít za bernou minci skutečnost, že tomuto pánovi opravdu nevysvětlíte, že v té době jste notářem ještě nebyl a že počítače jsou vynálezem poněkud mladšího data, a věc s úsměvem, byť křečovitějším, nakonec vyřídit.

Slušnost má však také své meze, stejně jako notářova nervová soustava. V tuto chvíli nastupuje poctivost. Je třeba si poctivě přiznat, zda tuto práci zvládáte tak, abyste reálně neublížili sobě či svému okolí. Poctivost je třeba zachovat i ve vztahu ke svým kolegům. Není nic smutnějšího než vidět kolegu, který obchází vaše klienty s vizitkou a slovy: „Chodte ke mně, já pro vás budu pracovat lépe než kolega.“ Nyní se dostává na řadu otázka soudržnosti. Jako stav jsme se doposud vyznačovali profesně nevidaným fenoménem, kterým je soudržnost. Velice by mě zklamalo, kdyby se o tomto feno-

JUDr. Věra Sábliková,
prezidentka Notářské
komory pro hl. m.
Prahu, notářka v Praze

AD NOTAM

ČASOPIS ČESKÉHO NOTÁŘSTVÍ

Vydává: Notářská komora ČR se sídlem Apolinářská 12, 120 00 Praha 2, tel. 224 921 126, 224 921 258, tel./fax 224 919 192, 224 919 266, e-mail:

prispevky.adnotam@nkcr.cz, reklamace.adnotam@nkcr.cz, www.nkcr.cz, ISSN 1211-0558, MK ČR E 7049. Vedoucí redaktor: JUDr. Ing. Michael Sáblik.

Zástupce vedoucího redaktora: Mgr. David Kittel. Adresa redakce: Apolinářská 12, 120 00 Praha 2. Výroba a grafická úprava: IMPAX, spol. s r. o.

Redakční rada: JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D., JUDr. Kateřina Břejlová, prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc., JUDr. Roman Fiala, Ing. Mgr. Lenka Holíková, Mgr. Luboš

Holík, JUDr. et Ing. Ondřej Klička, JUDr. Martina Kasíková, Mgr. Šimon Klein, doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D., Mgr. Erik Mrzena, JUDr. Věra Sábliková. Cena časopisu:

720 Kč včetně DPH za ročník (cena jednoho čísla je 120 Kč vč. DPH), předplatné je možno objednat na predplatne.adnotam@nkcr.cz. Tisk: TISKAP, s. r. o.

ménu začalo mluvit v čase minulém. Doufám, že novinové aktivity, směřující k vyzdvížení kvalit některých jedinců nad ostatními notáři, jsou jen ojedinělými excesy.

V posledních letech dochází, a v budoucnu ještě docházet bude, ke generační obměně. Na místo „profesně letitých“ notářů nastupuje generace nová, a to mladá a dravá. Nic proti mládí a dravosti, to jsou naprosto přirozené jevy. Je však vhodné tak trochu připomenout, že je třeba ctít i jiné hodnoty a k těm se řadí i pokora. Mluvím o pokoře směrem k hranici schopností a hodnot druhých, a to zejména těch osob, které v životě vykonaly, profesně či pro nás, daleko větší věci, než dokážeme kdy vykonat my, nebo těch osob, jejichž morálně volní vlastnosti či znalosti jsou hodny velkého lidského obdivu.

A nyní se dostávám k otázce hrdosti. Já osobně nepovažuji v životě nic za automatické nebo nárokové. Současné postavení notářů ve společnosti bylo těžce vydobyto, a to zejména nestranností, pracovitostí, poctivostí a spolehlivostí. To, že jsme notáři, je velikou výsadou a je třeba, abychom byli na náš stav hrdí a hrdost si zachovali i v různých krizových situacích.

V každém společenství je třeba si stanovit nejen pravidla jeho fungování, ale i pravidla kontroly jeho členů. Notářská komora České republiky tuto kontrolu provádí zejména prostřednictvím komise dohledu. Z jednotlivých kontrol pak vyplynou výsledky, směřující buď ke spokojenosti či relativní spokojenosti s činností kontrolovaného notáře, nebo k podání kárné žaloby. V současné době probíhají kontroly mimo jiné na téma notářských úschov peněz a provádění správy majetku, zápisy notářem do veřejného rejstříku a dodržování úředních dnů a vyhodnocení poměru míst, kde byly notářské zápisy sepsány. Tato

témata byla zvolena vzhledem k aktuálním potřebám našeho stavu a společnosti. Úschovy a správu majetku je třeba kontrolovat i z pohledu AML zákona. Notář se stará o cizí peníze a je třeba kontrolovat nejen zda úschovy či správu majetku provádí správně, ale i to, zda plní všechny povinnosti, které na něj AML zákon klade. Zápisy notářem do veřejného rejstříku jsou poměrně novou záležitostí. Zde se nám dostalo velké výsady a důvěry a není možné, abychom v tomto směru zklamali. Kontroly slouží nejen k odhalení případného pochybení, ale též ke zjednání potřebné nápravy.

Zatímco první dvě témata vycházejí z aktuálních potřeb společnosti, druhá dvě vycházejí z potřeb našeho stavu. Je velice nutné, aby si notáři uvědomili, že pokud mají úřední dny, jsou oprávněni fungovat v kancelářích pro tyto účely určených, pouze v povolené dva dny v týdnu. Jinými slovy ve zbylé dny v těchto kancelářích nebýt. V § 13 odst. 1 notářského řádu je uvedeno: „Notář vykonává činnost notáře zpravidla v notářské kanceláři a během úředních dnů také v místě jejich konání. Notář může jednotlivé úkony provádět i na jiném místě. Na jiném místě notář jednotlivý úkon provede, je-li to nutné.“ Toto zákonné ustanovení je třeba dodržovat, a to i v případě, že notář úřední dny nemá.

Blíží se doba dovolených. Tento čas bychom měli využít k rekreaci, načerpání nových sil a přemýšlení. Pokud si vzpomenete i na výše uvedená témata, budu moc ráda.

Přeji všem, aby měli krásné počasí a užili si celkovou pohodu.

JUDr. Věra Sábliková, předsedkyně komise dohledu,
prezidentka Notářské komory pro hl. m. Prahu,
notářka v Praze

Složení slibu do rukou ministra spravedlnosti

Dne 22. května 2017 složila slib do rukou ministra spravedlnosti JUDr. Roberta Pelikána, Ph.D., podle § 9 odst. 2) notářského řádu, notářská kandidátka Mgr. Ing. Marcela Nesňalová.

Blahopřejeme a přejeme mnoho pracovních úspěchů v další činnosti. ■

Redakce Ad Notam

Mimořádné závěti v novém občanském zákoníku

JUDr. Pavel Salák jr., Ph.D.

Preference autonomie vůle v dědickém právu, tedy možnost daná zůstaviteli vyjádřit svou vůli, jak by mělo být naloženo s majetkem po jeho smrti, bývá spojena s řadou problémů. Od počátku v římském právu byla pro daný projev požadována přísná formálnost. Jejím důvodem nebyla snaha autonomii vůle omezit, nýbrž spíše hrála roli snaha o to, aby jednání bylo činěno skutečně vážně a aby o projevené vůli existovala právní jistota, že skutečně byla činěna vážně. Tak by tomu mělo být i dnes – poslední pořízení by mělo být činěno s rozmyslem a v klidu. Již v antice si však byli vědomi toho, že ne vždy je člověku dáno, aby takto své záležitosti uspořádal. Velmi často jej totiž teprve bezprostřední ohrožení života může přivést k tomu, že by měl pořídit o tom, jak naložit s majetkem po své smrti. V těchto mimořádných situacích však zpravidla není prostor a čas na to formálním náležitostem dostát. Tak vznikly již v antice privilegované testaments, taková poslední pořízení, kde z nějakých důvodů bylo zůstaviteli umožněno pořídit poslední vůli za určitých zvýhodněných podmínek. Tyto privilegované testaments se staly součástí právních řádů v kontinentální Evropě. Na našem území určitou výjimku představuje období let 1950–2014, kdy účinné občanské zákoníky takovouto možnost neznaly. Důvod byl prostý, jak občanské zákoníky z roku 1950, tak i z roku 1964 nebyly budovány na principu preference vůle zůstavitele. Nový občanský zákoník se ve své koncepci vrátil k tradici kontinentálních civilních kodexů, a do své úpravy tak zahrnul i možnost privilegovaných závětí, tedy posledních pořízení s úlevami.

Následující text si neklade za cíl zevrubně a v úplnosti popsat úpravu závětí s úlevami v OZ 2012, spíše jde o jistý stručný komparatistický přehled s upozorněním na některé možné výkladové problémy.

ZÁVĚTI S ÚLEVAMI V OZ 2012

Právní úprava mimořádných závětí je zakomponována do § 1542 až 1549. Celkovou strukturu příslušné pasáže pak lze rozdělit do dvou částí – v první jsou vyjmenovány jednotlivé druhy posledních pořízení (§1542–1545), druhá pak může být označena jako jakási obecná část platná pro všechny výše řečené druhy testamentů (§ 1546–1549). Předně je třeba říci, že ačkoliv zákonodárce v příslušných ustanoveních hovoří výslovně toliko o závětech s úlevami, lze tato ustanovení vztáhnout i na jiná pořízení – tj. na dovětky,¹ popř. i na pouhé odvolání závěti (§ 1577) dosavadní, aniž by byla zřízena závěť nová. Z důvodu úspory bude i nadále hovořeno jen o závěti, ale má se tím za to i možnost pořídit třeba jen dovětek.

Zákonodárce v poměrně obsáhlé pasáži důvodové zprávy odkazuje na řadu zahraničních právních řádů, na druhou stranu je z textu jednotlivých ustanovení jasně patrné, že hlavními inspiračními zdroji byl, jako v celém dědickém právu, ABGB, případně BGB. Výjimečně došlo i k inspiracím jinými právními řády, zejména italským *Codice civile* 1942 či švýcarským ZGB.²

1 § 1498 OZ 2012 in fine: „Co je stanoveno o závěti, platí obdobně i o dovětku.“

2 Zákonodárce přitom v důvodové zprávě často odkazuje i na jiné zákony, ale tyto odkazy jsou spíše obecného rázu.

ZÁVĚŤ PŘED TŘEMI SVĚDKY

První z mimořádných závětí je závěť v Německu označovaná jako „*Dreizugentestament*“ – tedy závěť za přítomnosti tří svědků. Dle § 1542 OZ takto má právo projevit svou poslední vůli osoba, která se ocitla v nenadálém – a tato skutečnost je velmi důležitá – nebezpečí života. Podobně může být pořízeno i tehdy, pokud je pořizováno v místě, kde je společenský styk omezen, „*nelze-li po něm (tj. zůstaviteli – pozn. autor) rozumně požadovat, aby pořídil v jiné formě*“. Jinými slovy, možnost poříditi v jiné formě sice není vyloučena, nicméně nejvíce se rozumí.³ Lze mít za to, že tento druh závěti je i jistou obecnou pojistkou, kdyby nebyly naplněny požadavky dalších níže uvedených závětí.⁴ Tak tomu ovšem může být jen tehdy, budou-li zároveň splněny požadavky platné pro toto ustanovení. Nejde zde přitom jen o výše zmíněné okolnosti, kdy je takto možno poříditi, ale především o fakt, že u této závěti zákon výslovně předpokládá, že svědci musí být celou dobu přítomni současně. Tento požadavek u ostatních závětí není. Stejně tak by mohl při případných nesrovnalostech ohled-

JUDr. Pavel Salák jr., Ph.D.

■ Autor působí na katedře dějin státu a práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně.

ně závěti způsobit nemalé problémy fakt, že zákonodárce, vzdor původnímu návrhu, se rozhodl pro tento druh závěti stanoviti jinou dobu platnosti, a to diametrálně kratší – pouze čtrnáct dní, prioritně počítáno ode dne pořízení.⁵ Tato doba byla zvolena patrně i z důvodu, že svědci zde nemají – na rozdíl od následujících tří typů závěti s úlevou – povinnost poříditi záznam projevu vůle zůstavitele.

Jelikož zde není povinnost poříditi o zůstavitelově vůli záznam, je za závěť brán výslech svědků, který typicky bude provádět soud (§ 1542 odst. 2).⁶ Závěť je platná pouze potud, pokud jsou výsledky (případně záznamy) všech těchto svědků shodné. Jelikož zákon vyžaduje účast tří svědků, je tento počet také minimálním. Pokud by tedy např. jeden ze svědků zemřel ještě dříve, než by vypověděl o zůstavitelově vůli, závěť se stane neplatnou, neboť protokoly od dvou svědků nepostačují. Je tedy vhodné, aby byl alespoň jedním, nejlépe však všemi svědky pořízen záznam, případně aby svědků bylo účastno více.

VEŘEJNÁ NEBO SOUKROMÁ LISTINA

Pro zbývající tři druhy závěti (§ 1543, 1544 a 1545) je společným znakem předpoklad, že zde již není požadavek oné náhlosti a mimořádnosti. Postačuje pouze důvodná obava z možné smrti (§ 1543), vážný důvod (§ 1544) či jen prostá potřeba oprávněné osoby poříditi závěť při účasti v konfliktu či vojenských operacích (§ 1545).⁷ Proto také není v zásadě jejich přání povinnost vyhovět, neboť osoba, před níž má být vůle projevena, je pouze oprávněna, nikoliv povinna být účastna takovéhoho úkonu.⁸

Rozhodující roli zde hraje i možnost, resp. nemožnost, poříditi závěť ve formě veřejné listiny. Za splnění formálních náležitostí daných § 1547 odst. 1 totiž budou závěti dle těchto paragrafů mít právě charakter veřejné listiny. Odstavec druhý téhož ustanovení pak říká, že došlo-li k „*porušení předepsaných formalit, zejména chybí-li na listině podpisy přítomných svědků*“, nezpůsobuje to neplatnost závěti. Pokud je i přes tyto vady průkazné, že jde o vůli zůstavitele, nejde o závěť neplatnou, ale závěti dle § 1543, 1544 nebo 1545 platí jen jako soukromá listina. *De facto* tedy existují čtyři varianty soukromých závětí s úlevami (§ 1542–1545) a tři varianty závětí s povahou veřejné listiny (§ 1543–1545 za splnění podmínek § 1547 odst. 1).

Bohužel je nezodpovězenou otázkou, co vše zákonodárce měl za „*porušení předepsaných formalit*“, které způsobuje neplatnost povahy veřejné listiny. To, co se domnívají některé komentáře, totiž že vedle neodůvodněné absence podpisů je to již jen skutečnost, že svědci nebyli současně přítomni, a vše ostatní způsobuje neplatnost,⁹ je dle mého názoru nepřesné.¹⁰ Bohužel nepomůže ani inspirační zdroj daného ustanovení – § 2249 odst. 6 BGB, neboť ten směřuje na požadavky, jež však z BGB do našeho právního řádu převzaty nebyly,¹¹ resp. může pomoci jen částečně – může to být např. chybné označení osob (svědek, zapisovatel) či

- 3 Např. při povodni může být sice možné poříditi závěť holografní, nicméně s ohledem na fakt, že bude psána na papír, tedy materiál vodě ne dosti odolný, je otázka, jak by taková závěť mohla dopadnout v případě, kdyby do místa jejího uložení dosáhla voda.
- 4 Tak např. i komentář Šešina-Wawerka in Švestka, J., Dvořák, J., Šešina, M., Wawerka, K. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 153 *in fine* komentáře k § 1547.
- 5 Jde o zjevnou inspiraci čl. 508 ZGB, který však dobu počítá od okamžiku, kdy zůstavitel mohl závěť poříditi v řádné formě. Toto omezení má i § 1549 OZ, který navíc požaduje, že musí být možné závěť poříditi ve formě veřejné listiny.
- 6 Zde je třeba poznamenat, že ačkoliv zákon mluví o záznamu pořízení svědkem a soudním protokolu jako o „*důvodu*“ dědičné posloupnosti, je třeba to chápat tak, že se má na mysli prokazatelný důkaz vůle zůstavitele, nikoliv skutečný delací důvod. Tím je pouze dědičná smlouva, závěť a zákonná posloupnost. Viz též Fiala-Beerová in: Fiala, R., Drápal, J. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědičné právo. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 201, bod 5 u § 1542.
- 7 Zde navíc není možné odmítnout jen proto, že lze poříditi závěť i u notáře. Lze však odmítnout toto pořízení s odkazem na hlavní činnost důstojníků či velitelů.
- 8 Na druhou stranu, ani z § 1542 nelze dovodit, že by měli svědci povinnost spolupodílet se na této závěti. Jejich povinnosti se závětí spojené vznikají až tehdy, když se rozhodnou na závěti podílet.
- 9 Viz Šešina-Wawerka in op. cit. sub 4. Též Fiala-Beerová in op. cit. sub 6, kde se hovoří pouze o tom, že zákon tyto formality uvádí příkladmo a zmiňuje jen ony podpisy. S. 212, 213, bod 5.
- 10 Samotný § 1547 odst. 2 hovoří o zákonem vyžadovaných formalitách, u ani jednoho z uvedených testamentů není, jak bylo výše řečeno, současná přítomnost požadována.
- 11 Předně se sluší poznamenat, že podobu veřejné listiny má v BGB jen testament před starostou. Zároveň citované ustanovení rozlišuje mezi platností takového testamentu a neplatností jako takovou. Směřuje pak na takové věci, jež úprava BGB výslovně požaduje (vedle citovaných podpisů je to např. povinnost zmínit okolnost, proč nemůže být závěť pořízena u notáře).

obecně nějaké formální nepřesnosti či neobratnosti v textu. Zde se však nabízí velké pole judikatury, kterou lze jen stěží předjímat.

ZÁVĚTI DLE § 1543–1545 A JEJICH INSPIRAČNÍ ZDROJE

Závěť zřízená dle § 1543 je opět inspirována německým právem, jde o tzv. testament před starostou či venkovský testament.¹² Tato úprava vychází z historické skutečnosti, že zejména v odlehklých horských oblastech mohlo docházet k situacím, kdy sice nebylo nebezpečí bezprostřední, nicméně hrozilo, že dotyčný nestihne pořídit závěť formou veřejné listiny před notářem. Proto měl v těchto případech nahradit notáře ten, kdo svým způsobem rovněž zastupuje státní moc v dané oblasti – tedy starosta. Vedle zmíněného kritéria dostupnosti je třeba zmínit ještě fakt, že celková koncepce BGB je postavena – na rozdíl od práva domácího – tradičně na preferenci veřejného testamentu před soukromým. Je otázkou, zda v současné době je skutečně dostupnost notářských služeb tak omezená jako v dobách vzniku BGB, jak ostatně připouštějí i německé komentáře – dnes již jsou komunikační možnosti a síť notářů takové, že toto již zdaleka neplatí tak jako dříve.¹³

Koncepce § 1544, tedy závěť před kapitánem (slovy zákona velitelem či jeho zástupcem) lodi či letadla, je však již od BGB¹⁴ odlišná, a inspirace patrně nebude vycházet ani z původní rakouské úpravy v ABGB, neboť důvodová zpráva odkazuje na občanské zákoníky Itálie (čl. 611–16), Polska (čl. 953), Portugalska (čl. 2214, 2219), Nizozemska (4:944),¹⁵ Litvy (čl. 5.28), Moldavska (čl. 1459) a jiné.¹⁶ Jisté je možné, že při dálkových letech či námořních cestách nastane v životě některých jedinců situace, kdy budou pociťovat potřebu pořídit závěť. Je však otázkou, zda se tak skutečně stane na lodi plující pod naší vlajkou či v letadle, jež je u nás registrováno, jak vyžaduje zákon. S ohledem na fakt, že jak starosta, tak ale i kapitán mohou odmítnout požadavek na pořízení závěti, lze předpokládat, že pořízení podobného typu závěti nepřichází do úvahy ve chvíli, kdy se daný dopravní prostředek bude nacházet v nějaké krizové situaci. Možná zde je čas zmínit důvodovou zprávu k vládnímu návrhu občanského zákoníku z r. 1937 (dále jen jako Osnova 1937): „*nastane-li v letadle nebezpečí, sotva bude čas na pořizování, a bude malá pravděpodobnost, že, zahyne-li pořizovatel, se zachrání svědci*“.¹⁷ S tímto meziválečnou Osnova 1937 odmítla nejen testament na palubě letadla, ale i na palubě lodi, jako svým způsobem zbytečný.¹⁸

Jisté zmatky je možno mít i ohledně povinnosti „... zaznamenat to...“ (§ 1544 odst. 2) do příslušného palubního deníku. Zájmeno „to“ zde může být vyloženo různým způsobem. Může být totiž vztaheno ke skutečnosti, že byla pořízena závěť – tedy je zde dána povinnost zapsat do palubního deníku informaci o tom, že osoba XY poříдила závěť, nicméně neplyne z tohoto výrazu explicitně povinnost zaznamenat přesný text závěti do deníku. Výraz „to“ ve smyslu kopie dané závěti však kupodivu předpokládá anglický¹⁹ překlad zákona a odpovídá také italskému občanskému zákoníku,

který patrně byl oním zdrojem inspirace.²⁰ Bylo by tedy rozumnější, aby byl výraz „to“ vykládán ve smyslu „kopie textu závěti.“

Když hovoří důvodová zpráva o znovuzavedení závěti s úlevami, cituje mimo jiné poněkud kuriózní odůvodnění důvodové zprávy Středního občanského zákoníku, proč tyto závěti v r. 1950 z našeho právního řádu zmizely: „*Tzv. privilegované testamenty pro dobu války nebo epidemií osnova nezná. Souvisí to jednak (...), jednak s tím, že se nový občanský zákoník tvoří pro období mírového budování socialismu.*“²¹ Jen je možno poznamenat, že je řeč o testamentu po dobu války – tedy o testamentu „válečném“, nikoliv „vojenském“. S ohledem na omezený prostor je zde možno říci, že vojenský testament jako takový byl naším právním řádem opuštěn již r. 1922, kdy byl vydán nový služební řád pro vojsko. Německo-rakouská tradice totiž svěřovala právní úpravu posledních pořízení vojáků nikoliv občanskému právu, nýbrž interním vojenským předpisům.²²

Zákonodárce se v úpravě § 1545 přiklonil k francouzské tradici, kdy inspiraci zprostředkoval italský Codice Civile 1942. Zákonodárce se však, pod vlivem připomínkového řízení, poněkud odklonil od textu inspiračního zdroje, což mělo za následek v našich podmínkách skutečně

12 Srovnej § 2249 BGB.

13 Baumann, W. (ed.), *J. von Staubingers Kommentar zum Buregrlichen Gesetzbuch mit Einfuhrungsgesetz und Nebengesetzen*. Buch 5 Erbrecht §§ 2229-2264 (Testament 3). Berlin: Sellier-de Gruyter, 2012, komentář k § 2249, Rn10, s. 171.

14 Viz § 2251 BGB. Svým způsobem zde jde jen o variantu testamentu před třemi svědky.

15 Zde jen pro zajímavost dodejme, že toto ustanovení bylo novelou v r. 2004 vypuštěno.

16 Důvodová zpráva přímo inspirační zdroj neuvádí, zdá se však, že nejvíce měla vliv úprava italská a polská.

Důvodová zpráva k OZ 2012 konsolidovaná verze. Zvláštní část § 1542-1549, s. 385. [online] [cit. 2017-05-05] Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

17 *Sněmovní tisk 844. Vládní návrh zákona, kterým se vydává občanský zákoník*. Praha: Státní tiskárna, 1937, s. 291.

18 Je však pravda, že koncepce tohoto testamentu v Osnově 1937 odpovídala ABGB a BGB, tedy předpokládalo se jeho zřízení zejména při mimořádné události, která při plavbě nastala.

19 § 1544 odst. 1 písm. a): „... a naval vessel, the commander shall record the testament in the logbook and...“ Text dostupný z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Civil-Code.pdf>.

20 Codice Civile Italiano 1942 art 612: „... Il testamento è conservato tra i documenti di bordo ed è annotato sul giornale di bordo ovvero sul giornale nautico e sul ruolo d'equipaggio...“ art 613: „... uno degli originali del testamento e e una copia dell'annotazione fatta sul giornale di bordo ovvero sul giornale nautico e sul ruolo d'equipaggio...“

21 Důvodová zpráva k OZ 1950, zvláštní část k § 542 až 545. *Občanský zákoník*. Praha: Orbis, 1950, s. 304.

22 Rudnicki, J. *Testament żołnierski i testamenty wojskowe w europejskiej tradycji prawnej*. Edice: Europejska tradycja prawna. Krakov: Wydawnictwo OD.NOWA, 2015; Salák, P. Návrat vojenského testamentu. *Právník*, 2017, roč. 156, č. 4, s. 286–300.

poměrně kvalitní možnost danou vojákům, jak pořídit závěť. První skutečností je fakt, že text nehovoří jen o vojácích armády, ale ozbrojených sil, jichž je armáda pouze složkou, a tak dává stejné právo i osobám, jež k ozbrojeným silám náleží. Ještě důležitější však byla změna, kdy byl požadavek pořízení před velitelem v hodnosti důstojníka změněn, takže je možné tuto závěť učinit buď před velitelem vojenské jednotky ozbrojených sil České republiky, nebo před důstojníkem. Tím se značně rozšířil okruh oprávněných, neboť vojenskou jednotkou je už i družstvo, v jehož čele rozhodně nestojí důstojník. Navíc v případě důstojníka není požadavek na jeho příslušnost k ozbrojeným silám ČR, může jím být i cizinec, pokud však je s to rozumět danému projevu.

Ačkoliv se to zdá jako nadměrná benevolence, tímto skutečně bylo reagováno na potřeby vojáků při plnění úkolů na misích.²³ Oproti válečnému testamentu dle Osnovy 1937 je zde i další výhoda – válečný testament mělo být možné pořídit jen v době deklarovaného válečného konfliktu. V situaci, kdy by mělo dojít např. jen k ozbrojeným střetům s povstalci či podobným událostem, jež sice jsou bojového rázu, avšak nemají charakter deklarované války, jeho použití do úvahy nepřicházelo.²⁴ Naopak § 1545 nehovoří jen o konfliktu, ale obecně i o vojenských operacích. Těmi ale může být třeba i nasazení armády při živelních pohromách, či teoreticky i vojenské cvičení.²⁵

23 Např. lékaři tvořící malý tým mají – ač sami důstojníci – zpravidla velitelem jednotky někoho z vojáků, který odpovídá za jejich bezpečnost. Ten však zpravidla důstojnickou hodnost nemá. Je třeba vzít v potaz i smíšené jednotky či situaci, kdy se zraněný voják dostane do spojenecké nemocnice. Více viz Salák P., *Návrat vojenského testamentu. Právník, AV ČR, Ústav státu a práva*, 2017, roč. 156(2017), č. 4, s. 286-300.

24 To jasně vyplývá z diskusí v rámci legislativního procesu, je otázkou, zda onu myšlenku použití při povstání vznesl poslanec Mayr-Harting bezděčně či v předtuše událostí, jež následovaly za necelý rok. Zápis z jednání subkomitétů ústavněprávních výborů ze dne 10. 11. 1937 dopoledne. NA, fond Ministerstvo unifikací, karton 157.

25 Více viz Salák P., *Návrat vojenského testamentu. Právník, AV ČR, Ústav státu a práva*, 2017, roč. 156(2017), č. 4, s. 286-300.

26 § 1548 odst. 2: „Je-li závěť pořízena s úlevami, není její platnost na újmu, že ji zůstavitel nebo svědek nepodepsal proto, že nemohl psát, nebo pro jinou závažnou překážku, je-li to v listině výslovně uvedeno.“

27 Naopak o těchto technologických možnostech se diskutuje v souvislosti s přípravou nového slovenského občanského zákoníku..

28 *A contrario* neodůvodněná absence podpisů viz § 1547 odst. 2 – komentář Šešína-Wawerka in op. cit. sub 4.

29 „Např. švýcarský občanský zákoník omezuje platnost privilegované závěti na čtrnáct dnů, německé a lotyšské právo na tři měsíce, polské, rakouské a nizozemské na dobu šesti měsíců. K posledně uvedenému řešení se přiklání i navržená úprava.“
Důvodová zpráva k OZ 2012, konsolidovaná verze. Zvláštní část § 1542–1549, in fine. [online] [cit. 2017-05-05]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

30 Srov. § 599 ABGB v původním znění před zrušením.

„SPOLEČNÁ“ USTANOVENÍ

Ustanovení § 1546–1549 je možné svým způsobem chápat jako společná ustanovení pro všechny výše zmíněné druhy závětí s úlevami nebo alespoň valné většiny z nich. Ustanovení § 1546 požaduje, aby byl záznam předán bez zbytečného odkladu do úschovy u notáře. Zde se nabízí otázka, kdo bude náklady na úkony s tímto spojené hradit – dle všeho by to měla být dotyčná obec, dopravní společnost či Ministerstvo obrany, jež tuto částku následně budou patrně vyvídat po pořizovateli či po jeho dědicích.

Již bylo zmíněno, že dle § 1547 odst. 1 je možné závěť pořízenou dle § 1543, 1544 a 1545 mít za veřejnou listinu. Tak tomu bude tehdy, pokud osoba, která záznam pořizovala, a oba svědci daný záznam podepíší, následně bude za přítomnosti zůstavitele a svědků text přečten a zůstavitelem bude potvrzeno, že jde o jeho vůli. Zákon to zde sice výslovně neukládá, ale mělo-li být prokázáno, že jde o jeho vůli, mělo by se tak nejspíše státi rovněž podpisem – už i proto, že o podpisu zůstavitele § 1548 odst. 2 výslovně hovoří.²⁶ Jelikož je však podpis vyžadován od osoby zaznamenávající závěť a od svědků, lze předpokládat, že záznam závěti musí mít dle § 1547 písemnou formu. Naopak § 1543–1545 hovoří jen o záznamu závěti, což svou povahou připouští i záznam audio nebo audiovizuální. Podobné druhy záznamu však ani zákon, ani důvodová zpráva a ani současné komentáře nijak nereflektují.²⁷

Ustanovení § 1548 přináší úlevy co do svědecké způsobilosti, kdy dle odst. 1 umožňuje, aby byla svědkem i osoba starší 15 let či omezená ve svéprávnosti, pokud je způsobilá věrohodně popsat skutečnosti významné pro platnost závěti. Zde zákonodárce zvýšil hranici o jeden rok, neboť původní návrh počítal se 14. rokem věku, podobně jako tomu bylo v ABGB (§ 597). Tato změna je jistě na prospěch, už i jen proto, že u osoby starší patnácti let je větší možnost ověření její totožnosti, a tedy i svéprávnosti, navíc i v běžném povědomí lidí jde o jednu z „přelomových“ věkových hranic.

Druhý odstavec se pak týká absence podpisu zůstavitele nebo svědka. Tato absence, v odůvodněných a v závěti výslovně zmíněných případech, není na škodu platnosti posledního pořízení, a to ani v podobě veřejné listiny.²⁸ Tento odstavec svou povahou patří spíše k předchozímu paragrafu, snad patrně pro fakt, že jsou v něm zmiňováni svědci, byl připojen k § 1548. Ohledně svědků se ještě sluší poznamenat, že s výjimkou zde uvedených úlev pro ně platí stejná pravidla jako u řádných závětí. To se týká zejména situace, kdy by někdo ze svědků měl být závětí rovněž obdařen, ať již jako dědic, nebo jako odkazovník. Totéž platí i pro osobu, která onu poslední vůli zaznamenává. Pro svou výjimečnost a ne zcela standardní situaci jsou dle úpravy OZ 2012 tyto testamenty s úlevami platné jen po určité omezenou dobu. Tato doba, resp. tyto doby, a způsob jejich počítání jsou stanoveny v § 1549. Jak prozrazuje text důvodové zprávy, původně byl tento paragraf inspirován ABGB,²⁹ i doba byla původně dle ABGB.³⁰ Nakonec byl však text zákona změněn a jednotná doba byla rozdělena. Závěti dle § 1542 jsou platné čtrnáct dní a zbývající pak po dobu tří měsíců. Odlišné je i počítání doby, které v zásadě

začíná okamžikem, kdy byla závěť pořízena – to odráží skutečnost, že hrozba smrti je velmi akutní. Na druhou stranu zákon počítá i s tím, že zůstavitel nezemře záhy, nicméně bude zde nemožnost závěť pořídit. Proto, opět po vzoru německého práva (§ 2252 BGB),³¹ stanovuje, že „[t]yto doby však nepočnou běžet ani neběží, dokud zůstavitel nemůže pořídit závěť ve formě veřejné listiny“. Předně je třeba říci, že je pozitivní, že zákonodárce počítá s možností pořídit veřejnou závěť, a nikoliv jakoukoliv (*a contrario* art. 508 ZGB). Bohužel překlad německého ustanovení s použitím spojky „dokud“ navozuje názor, že jakmile jednou nastane okamžik, kdy je možné takovouto závěť pořídit, tato doba začíná běžet a běží nepřerušeně. Spojku „sofern“ je však možné přeložit i významem nikoliv časovým, ale podmiňovacím – „pokud“. Tomu by odpovídal i fakt, že německý vzor hovoří o počátku a běhu doby (*Beginn und Lauf*), a stejně i český zákon hovoří, že doba *nepočne běžet ani neběží*. Není přeci možné, aby běžela, když by běžet nezačala. Rovněž by nemělo smysl psát „a neběží“, kdyby zde zákonodárce nepočítal s možností stavění lhůty. Z toho tedy lze dovodit, že běh doby staví jakákoliv situace, jež opětovně zabrání pořízení veřejné závěti.³² Je to jistě rozumné, nicméně stanovení okamžiku, odkdy již pořizovatel může závěť pořídit, např. i při vědomí skutečnosti, že nemusí za notářem přijít osobně, ale notář jej může navštívit i v nemocničním zařízení, by mohlo vést k dosti problematickému určování doby, po kterou je závěť platná. Jisté problémy by mohl vyvolat i fakt, že zatímco německá předloha hovoří o notáři, český zákon hovoří obecně o veřejné listině – tuto povahu ale přeci mají za podmínky § 1547 odst. 1 i závěti dle § 1543–1545.³³

INSPIRAČNÍ ZDROJE POUŽITÉ A IGNOROVANÉ

Jak je patrné, zcela zásadní roli při koncipování podoby závětí s úlevami hrál německý BGB. Z hlediska historického vývoje a podoby právní úpravy v „tradičních“ občanských zákonících jde bezesporu o právní úpravu nejpokrokovější. Tím se úprava těchto závětí poněkud vyčleňuje z obecného rámce dědického práva v novém občanském zákoníku, jež je v zásadě převzata z ABGB. Ve srovnání s podobou mimořádných závětí v ABGB, tak jak je ostatně můžeme vidět i v komentáři Rouček-Sedláček, je pravda, že úprava BGB je mnohem pokrokovější. Na řadě jiných míst se autoři OZ 2012 hlásí ještě k jednomu inspiračnímu zdroji, Osnově 1937 – tedy vládnímu návrhu občanského zákoníku. Tento zákon nebyl koncipován jako zcela nová kodifikace, ale šlo spíše o revizi ABGB, jež měla za úkol zejména odstranit zastaralé.

Není zde cílem popisovat genezi ustanovení ohledně mimořádných závětí od prvních návrhů ve dvacátých letech, přes Osnovu 1931 a Osnovu 1937 až po Osnovu 1946, o níž mezi pozitivními právníky není prakticky žádné povědomí.³⁴ V Osnově 1937 byla otázka mimořádných závětí upravena v § 435–439. Ustanovení § 435 hovořilo, podobně jako u ABGB, o závěti v době hrozby nakažlivé nemoci, nicméně je třeba říci, že pojetí tohoto paragrafu bylo širší než v rakouské předloze. Na rozdíl od ABGB z něj však zcela vypadla závěť v době plavby, „ježto plavby ty samy o sobě nejsou již tak mimořádně nebezpečné“,³⁵ a o tom, proč nebyla rozšířena závěť i na letadla, již byla řeč výše.³⁶ Podmínky tohoto pořízení byly v zása-

dě shodné s ABGB – tj. postačoval svědek starší 14 let nebo s omezenou způsobilostí a bylo možné, aby svědci byli jen dva a nebyli přítomni současně (§ 436 Osnovy 1937). Ustanovení § 437 tytéž požadavky nově vztáhlo na situace, kdy byla závěť zřízena při „živelních nebo podnikových pohromách“. Tím zákonodárce reagoval zejména na různá důlní neštěstí a podobné události. Konečně posledním typem závěti, který byl zaveden na základě připomínek MNO, byl v § 438 válečný testament. Zde je třeba upozornit na již zmíněný rozdíl v termínu vojenský testament a válečný – první totiž, dle římskoprávní tradice, opravňuje především vojáky nebo obecně osoby, jež jsou na ozbrojené síly navázány. Svou povahou je to historicky testament „stavovský“. Takovému pojetí odpovídá i § 1545 OZ 2012. Naopak modernější pojetí u těchto testamentů je pojetí vycházející z objektivního kritéria situace, kdy je takto pořizováno – tedy z válečného konfliktu. V případě § 438 Osnovy 1937 není omezení co do subjektu, tedy učinit takové pořízení může i civilista, ovšem za podmínky, že je tak činěno v době válečného stavu. Na rozdíl od předchozích závětí zde však již museli svědci být přítomni současně. Poslední ustanovení, § 439, se rovněž týkalo doby platnosti a podobně jako ABGB počítalo s dobou šesti měsíců, jež se však počítala od konce roku, v němž byla daná závěť pořízena. V případě válečné závěti se tak doba počítala od konce daného konfliktu. Jen pro doplnění je ještě možné dodat, že i u meziválečných osnov se uvažovalo, dle vzoru BGB, o zavedení testamentu před starostou, avšak superrevizní komise ho nepovažovala za potřebnou a rovněž dle ní neposkytovala tato forma dostatek záruk.³⁷

Jak je patrné, tak meziválečné osnovy, ačkoliv šlo o pouhou revizi ABGB, dokázaly v otázce úlev poměrně dobře reagovat na společenské změny a technický rozvoj, který od r. 1811 přeci jen poněkud pokročil. Není bez zajímavosti,

31 § 2252 odst. 2 BGB: *Beginn und Lauf der Frist sind gehemmt, solange der Erblasser außerstande ist, ein Testament vor einem Notar zu errichten*. – Počátek a běh doby je pozastaven, pokud zůstavitel není s to pořídit testament před notářem. Jen pro zajímavost dodejme, že přes zjevnou inspiraci tímto paragrafem je text německého překladu § 1549 OZ 2012 odlišný od citovaného textu BGB.

32 Může jít o opětovný zhoršený zdravotní stav vyžadující hospitalizaci či jinou mimořádnou událost (např. další povodně).

33 Jistě je tedy vhodné vykládat jako závěť pořízenou před notářem – tedy řádným způsobem, jinak by druhá věta § 1549 pro závěti dle § 1543–1545 postrádala smysl.

34 Jde v podstatě o návrh Osnovy 1937, ovšem se zapracovanými připomínkami, jež v rámci legislativního procesu vznesli členové podvýboru ústavněprávních výborů Senátu a Poslanecké sněmovny, které zákon projednávaly. V případě mimořádných závětí však k podstatným zásahům nedošlo.

35 *Sněmovní tisk 844. Vládní návrh zákona, kterým se vydává občanský zákoník*. Praha: Státní tiskárna, 1937, s. 291.

36 Zde je jen možné zmínit, že komentáře k BGB uvádějí, že se příslušný § 2251 BGB nevztahuje na vzdušná pravidla (vducholodě, balony, letouny), a to ani kdyby letěla nad mořem. Viz Baumann, W. (ed.), *J. von Staubingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen*. Buch 5 Erbrecht §§ 2229–2264 (Testament 3). Berlin: Sellier-de Gruyter, 2012, komentář k § 2251 Rn.1, s. 192.

37 *Sněmovní tisk 844. Vládní návrh zákona, kterým se vydává občanský zákoník*. Praha: Státní tiskárna, 1937 s. 290.

že podobný zásah do právní úpravy mimořádných testamentů přišel v Rakousku teprve na počátku 21. stol. Všechna, v té době již prakticky nepoužívaná, ustanovení § 597–599 byla zrušena a nahrazena novým zněním § 584 ABGB, který hovoří o závěti učiněné v případě bezprostředního a odůvodněného nebezpečí, že by mohl dotyčný zemřít dříve, než pořídí řádnou závěť. Z původní koncepce ABGB zůstal požadavek dvou současně přítomných svědků a úlevy co do jejich způsobilosti. Závěť tak může být učiněna buď alografně, nebo ústně, přičemž při druhé variantě bude platná jen potud, pokud budou výpovědi obou svědků shodné.

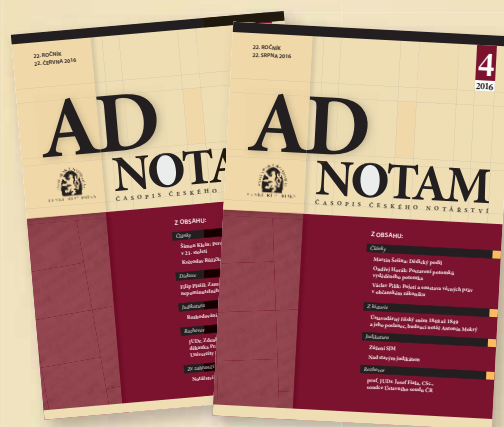
Dle druhého odstavce téhož paragrafu pak došlo ke zkrácení doby podle BGB a byla doplněna věta ohledně odvolání testamentu. Dle ní, pokud byl řádný testament odvolán ve formě mimořádné, má se v pochybnostech za to, že uplynutím doby je toto odvolání dřívějšího testamentu zrušeno a obnovuje se platnost původního testamentu.

ZÁVĚREM

Skutečnost, že zákonodárce do právní úpravy občanského zákoníku vrátil závěť s úlevami, je zcela v pořádku a v souladu s celkovou koncepcí preference vůle zůstavitele. Jelikož kontinuita s těsně předcházejícími zákoníky nebyla možná, jako inspirační zdroj zde, jako v celém dědickém právu, přicházel do úvahy ABGB (1811). Tím se však zákonodárce neinspiroval a použil zcela jistě modernější a lepší úpravu BGB (1900). Bohužel, ignoroval přitom prakticky zcela domácí meziválečné rekodifikační snahy, ačkoliv se i k nim jako inspiračnímu zdroji mnohdy hlásí.

Zákonodárce chtěl jistě poskytnout „nezodpovědnému“ zůstaviteli dostatek šancí, jak na poslední chvíli uspořádat své záležitosti pro případ smrti. Škála možností je tak sice dosti široká, na druhou stranu jednotlivá ustanovení jsou v některých ohledech dosti kazuistická a je otázkou, zda v praxi budou vůbec využitelná. Konzistentnosti právní úpravy nijak nepřidávají i rozdílné doby platnosti a skutečnost, že testamenty podle § 1543–1544 mohou mít jak povahu soukromé listiny, tak i povahu veřejné listiny. Zároveň s tím však zákonodárce neurčuje, které nesplnění formálních náležitostí bude mít za následek onen soukromý charakter závěti, s výjimkou neodůvodněné absence podpisu svědka, a nechává tak volné pole judikatuře, což však právní jistotě zůstavitele nijak neprospěje. Zákonodárce i nadále předpokládá, že základní porřízení má být činěno v písemné formě, a nijak výslovně nereflktuje fakt, že oproti počátku 20. stol. jsou zde běžně dostupné audio a audiovizuální prostředky, jež jsou rovněž schopny zaznamenat a uchovat vůli zůstavitele.

Za poměrně dobrou lze označit úpravu vojenské závěti, kdy v současné době, když probíhají často konflikty, jež svou povahou nemají charakter války, by využití § 438 Osnovy 1937 mohlo být problematické či nemožné. Celkově je však možné shrnout, že i když právní úprava závěti s úlevami je v občanském zákoníku č. 89/2012 Sb. oproti předchozím zákoníkům z r. 1964 a 1950 pokrokem, ve světle meziválečných osnov a posledních novel ABGB je možno ji mít za určitý krok zpět. ■

Instrukce autorům

Vážení autoři časopisu Ad Notam, věnujte prosím pozornost následujícím instrukcím:

Příspěvky

Vaše příspěvky prosím zasílejte výhradně elektronicky na adresu prispevky.adnotam@nkr.cz, a to ve formátu .doc nebo .rtf, nikdy ve formátu .pdf.

Texty a tabulky

Odstavce textu oddělujte pouze enterem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně nebo kurzivou, nikoliv tučnou kurzivou, nikoliv proloženě, podtržením, ani verzálkami, s vyznačováním pokud možno šetřete. Poznámky a vysvětlivky k textu tvořte výhradně pomocí funkcionality programu MS Word „Poznámky pod čarou“. Použití tabulek je možné, např. i vložením tabulky z MS Excel.

Fotografie a ilustrace

Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu .jpg, .tif nebo .eps. Fotografie musejí mít rozlišení nejméně 300 dpi. Obrazový materiál nevkládejte přímo do dokumentů.

Ke každému příspěvku, prosím, připojte

- čestné prohlášení, že článek nebyl dosud publikován, pokud publikován byl, uveďte prosím kde a kdy
- telefonické a e-mailové spojení na Vás
- korespondenční adresu
- rodné číslo
- bankovní spojení pro vyplacení honoráře
- informaci o Vašem profesním působení, případně akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH
- zda požadujete zaslání příspěvku k autorizaci (je možné pouze při zaslání příspěvku do redakční uzávěrky)

(Formulář pro autory naleznete na <https://www.nkr.cz/casopis-ad-notam/instrukce-pro-autory>) Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů. ■

Redakce Ad Notam

Rozvrhové usnesení v likvidaci pozůstalosti

Mgr. Ing. Drahomír Foltan

KAŽDÁ ALOKACE MAJETKU A JEHO TRANSFORMACE NA PENĚŽNÍ PROSTŘEDKY V NAŠEM PRÁVNÍM ŘÁDU KONČÍ VŽDY ROZVRHEM, KTERÝ NA ZÁKLADĚ ZÁKONNÝCH PRAVIDEL ROZDĚLÍ VYTĚŽENÉ PENĚŽNÍ PROSTŘEDKY MEZI VĚŘITELE. POMĚRNĚ MLADOU, LEGISLATIVNĚ ZNOVUOBJEVENOU REGULOVANOU OBLASTÍ JE LIKVIDACE POZŮSTALOSTÍ.

Nejnámějšími řízeními v našem právním řádu, kde rozvrh je používán k rozdělení peněžní hotovosti z alokovaného majetku transformovaného na peněžní prostředky, jsou:

- exekuční řízení¹
- výkon rozhodnutí²
- likvidace obchodních společností³
- insolvenční řízení⁴ a
- likvidace pozůstalostí⁵

Likvidace pozůstalostí patří, a do budoucna bude patřit, mezi instituty využívané mnohem častěji a dlouhodobě se stoupající tendencí. Způsobilí dědicové se snaží dědictví po poučení dle § 164 odst. 1 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „ZŘS“), odmítnat, ale rozhodnutí dědice o likvidaci pozůstalosti s sebou nese také výhodu, kdy takovýto návrhovatel je pak v rozvrhu osobou, která obdrží hyperochu dle § 275 ZŘS. Vznik hy-

perochy je však závislý na množství přihlášených pohledávek a úspěšnosti prodeje likvidační podstaty likvidačním správcem či popření přihlášených pohledávek a vedení incidenčních sporů.

Nedá se říct, že by likvidace pozůstalosti, resp. dědictví, nebyla upravena v našem právním řádu před 1. 1. 2014. Tato úprava však byla poměrně strohá. Byla situována do § 175t a násl. zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „OSŘ“), platného do 31. 12. 2013. Mnoho neregulovaných částí likvidace pak bylo doháněno spíše výkladem, zvyklostmi a logikou než judikaturou. Až teprve postupem doby, která posunula společenské, ekonomické a právní vztahy natolik dopředu, vznikla společenská potřeba po přesnější regulaci likvidace pozůstalosti, dříve likvidace dědictví, protože začal být chápán ekonomický význam tohoto institutu, a tím byla akcelerována jeho potřeba právní regulace.

Všechna výše uvedená řízení mají rozvrh ovládnán těmito společnými zásadami:

- 1 Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.
- 2 Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.
- 3 Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).
- 4 Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).
- 5 Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

- **Zásada legálního pořádku**, kdy je zde přesný postup rozvrhování získaných částek podle zákona.
- **Zásada poměrného a rovnoměrného uspokojení**, kdy jednotlivé skupiny pohledávek, kterým je přiřazena různá priorita, jsou uspokojovány tak, že v rámci dané skupiny je uspokojení poměrné, které spočívá v tom, že na každou pohledávku vychází uspokojení stejným podílem. Tato zásada je vtělena do § 273 a násl. ZŘS, kterými je ovládnán samotný rozvrh.
- **Zásada přednostního uspokojení**, kdy tato zásada zahrnuje i zásadu občanského práva hmotného „*vigilantibus iura scripta sunt*“ (práva přejí bdělým). Občanské právo hmotné vnímá zásadu tak, že osoby, které se o osud svých pohledávek starají tím, že je zajistí takovým zajišťovacím instrumentem, který příslušná právní oblast, např. likvidace pozůstalosti, vnímá jako zajištění a přisuzuje jim prioritní uspokojení. Zajištění prostřednictvím zajišťovacích institutů ve všech právních oblastech zabývajících se alokací majetku, jejich transformací na peněžní prostředky a následně rozdělení mezi věřitele, mohou určovat pořadí uspokojení těchto věřitelů. Proto zákon uvádí, kterým zajišťovacím právům přisuzuje přednostní uspokojení a kterým v daném institutu nikoliv. V likvidaci pozůstalosti je tato zásada vtělena především do § 270 a 271 ZŘS.

Mgr. Ing. Drahomír Foltan

- notářský koncipient JUDr. Ivana Zimoly, notáře v Opavě
- insolvenční správce se sídlem v Opavě

Samotné rozvrhové usnesení v likvidaci pozůstalosti není jediným způsobem uspokojování věřitelů. Z § 272 ZŘS, který zakotvuje smysl rozvrhového usnesení v likvidaci pozůstalosti, plyne, že v rozvrhu se uspokojí: „*Uhrazované pohledávky (§ 269), které nebyly uspokojeny podle § 270 a 271, se uspokojují podle rozvrhového usnesení.*“ Tím je postaveno najisto, že uspokojování se děje také před rozvrhem.

To, co se uspokojí před rozvrhem, jsou pohledávky zajištěné. Uspokojení se děje v souladu s § 270 a 271 ZŘS. Ustanovení § 271 ZŘS sleduje osud výtěžku, který je získán zpeněžením, podle toho, zda zpeněžení provedl věřitel, správce nebo notář. V případě zpeněžení majetku věřitelem může jít pouze o pohledávky zajištěné, protože jiný majetek nemůže být věřitelem zpeněžen. Tuto možnost pevně ukotvuje § 233 ZŘS, který říká: „*Vázne-li na majetku patřícím do likvidační podstaty zástavní nebo zadržovací právo, může soud věřiteli zajištěné pohledávky na jeho návrh usnesením povolit, aby sám uskutečnil zpeněžení zastavené nebo zadržené věci, jestliže má platně*

sjednáno, že jí může zpeněžit dohodnutým způsobem a jestliže takové zpeněžení věci není v rozporu se zájmy jiného věřitele.“

Z uvedeného plyne, že tento způsob zpeněžení majetku z likvidační podstaty věřitelem, bude řídicí zastoupen v likvidacích pozůstalostí, protože dle § 233 ZŘS se týká pouze dvou druhů zajištění, a to **zástavního práva a zadržovacího práva**. Jiných zajišťovacích instrumentů se tato možnost netýká.

Další podmínkou pak je, aby **zástavní věřitel měl platně sjednáno, že věc může zpeněžit dohodnutým způsobem**. Vezmeme-li v úvahu, že v případě zadržovacího práva se víceméně jedná o institut, který vzniká až následně, po vzniku dluhu, pak mám za to, že dohoda o případném zpeněžení je prakticky vyloučena, protože si nejsem jist, zda ten, komu zadržím věc na vzniklý dluh, se mnou dobrovolně podepíše dohodu o způsobu zpeněžení. Vyloučeno to sice není, ale pravděpodobnost vnímám jako velice nízkou. Zbývá tedy jediná možnost,

a to sjednat způsob zpeněžení v zástavní smlouvě nebo v samostatné smlouvě vedle smlouvy zástavní. Zástavní práva vzniklá rozhodnutím státního orgánu mají své úskalí pro sjednávání následných dohod. Tato úskalí spočívají v tom, že zástavní právo vzniká autoritativně a jednostranně rozhodnutím, a následně by osoba věřitele z pohledávky, v jejíž prospěch zástavní právo na věci vzniklo, musela uzavřít soukromoprávní dohodu se zástavcem o způsobu zpeněžení. Ne že by to bylo teoreticky nemožné, ale je vysoce nepravděpodobné, že ten kdo neuzavřel smlouvu o vzniku zástavního práva dobrovolně, by po vzniku zástavního práva rozhodnutím státního orgánu uzavíral dohodu o způsobu zpeněžení zástavy. V našem případě bychom se mohli setkat s následujícími zástavními právy vzniklými rozhodnutím státního orgánu, kde bude třeba pečlivě zkoumat, zda existuje dohoda o zpeněžení věci a jak vznikla, tedy:

- zástavní právo soudcovské⁶
- zástavní právo exekutorské⁷
- zástavní právo správní pro správce daně⁸
- zástavní právo správní pro okresní správy sociálního zabezpečení (dále jen „OSSZ“)⁹

A pak je zde celá řada zákonných zástavních práv, která budou vznikat na základě nějaké skutečnosti či plynutím času. Smyslem tohoto článku ovšem není udělat průvodce zástavními právy platnými na území ČR v současnosti.

Zjednodušeně řečeno, **věřitel bude moci zpeněžit pouze takový majetek, na němž je váznoucí zástavní právo a zároveň je sjednána možnost zpeněžení věřitelem dohodnutým způsobem**. I tak soud, resp. soudní komisař, bude muset **vážít**, zda takového zpeněžení věřitelem nebude **v rozporu se zájmy jiného věřitele**.

Prakticky častější bude zpeněžení likvidačním správcem pozůstalosti nebo notářem. Ustanovení § 270 ZŘS se zabývá

6 Toto zástavní právo zřizuje soud svým usnesením na návrh navrhovatele dle § 338b a násl. OSŘ.

7 Toto zástavní právo zřizuje exekutor svým rozhodnutím dle § 73a a násl. zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád.

8 Toto zástavní právo zřizuje správce daně svým rozhodnutím dle § 170 a násl. zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád.

9 Toto zástavní právo zřizuje rozhodnutím Okresní správa sociálního zabezpečení dle § 104i a násl. zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

uspokojením zajištěných pohledávek a § 271 ZŘS se zabývá osudem výtěžku získaného ze zpeněžení majetku podle toho, kdo tento majetek zpeněžuje.

Dle § 271 ZŘS notář jako soudní komisař vydá usnesení, kterým se rozvrhne výtěžek z prodeje zajištěné věci.

Nejdříve je nutné zjistit **čistý výtěžek zpeněžení**. Definice čistého výtěžku zpeněžení je obsažena v § 270 odst. 1 ZŘS „... čistý výtěžek zpeněžení tohoto majetku, který se vypočte tak, že od výtěžku zpeněžení se odečtou poměrná část nákladů vynaložených na správu majetku patřícího do likvidační podstaty a, byl-li majetek zpeněžen likvidačním správcem nebo notářem, též náklady vynaložené na jeho zpeněžení“.

Likvidační správce, notář a také zpeněžující věřitel mají nárok na náklady, které souvisejí se správou zpeněženého majetku. Termín poměrná část je míněn zákonodárcem pro případ, kdy v likvidační podstatě je více věcí a každá z nich vyžaduje náklady na správu. Poměrnou částí nákladů jsou tedy ty náklady, které se zpeněženou věcí souvisejí.

Pouze však **likvidační správce nebo notář**, který majetek zpeněžuje, má nárok na odečtení **nákladů na jeho zpeněžení**. Věřiteli toto privilegium, odečíst náklady na zpeněžení, není zákonem aprobováno. Dostatečným benefitem pro věřitele je už to, že se může přímo podílet na zpeněžení majetku a jeho chování je pak ovládáno zásadou hospodárnosti řízení, protože věřitel, který tyto náklady nedostane zaplacený se, z logiky věci, bude chovat při prodeji co nejefektivněji ve svém vlastním zájmu, protože tyto náklady ponese ze svého.

Na to, co jsou náklady na správu a náklady na zpeněžení, můžeme inspirativně pohlédnout do insolvenčního práva a v něm používaných zvyklostí, známých komentářů a vzniklé judikatury, kdy tyto dva okruhy nákladů budou při zpeněžování v likvidacích pozůstalostí a zpeněžování v insolvenčních řízeních prakticky shodné.

Náklady na zpeněžení mohou být zejména:

- náklady na inzerci,
- náklady na sepsání kupních smluv,
- cestovné na prohlídky se zájemci o koupi,
- ověřování listin,
- konverze listin z datových schránek.

Náklady na správu majetku mohou být zejména:

- cestovné na obhlídku věcí,
- daň z nemovitých věcí,
- u bytů fixní měsíční náklady do fondů, např. oprav apod.,
- u osobních automobilů umístění na střeženém parkovišti.
- u movitých věcí jejich skladování.
- náklady na střežení.

Bohužel mezi odečítané náklady na zpeněžení nepatří odměna likvidačního správce ani odměna notáře. Toto podpo-

ruje ustanovení ZŘS, které vnímá náklady na správu a náklady na zpeněžení jako dvě samostatné části nákladů likvidačního správce pozůstalosti či notáře.

Analogicky si můžeme pomoci také insolvenčním právem, přesněji zákonem č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon (dále jen „IZ“), který ve svém § 298 odst. 2¹⁰ (analogie s § 270 odst. 1 ZŘS¹¹) rozlišuje, co lze od výtěžku zpeněžení odečíst. V případě prodeje zajištěné nemovitosti v insolvenčním řízení jsou to náklady spojené se správou, náklady spojené se zpeněžením a odměna insolvenčního správce. V případě prodeje zajištěné nemovitosti v likvidaci pozůstalosti tak likvidační správce pozůstalosti a notář odečtou náklady na správu a náklady na zpeněžení a v případě, že věc prodává věřitel, pouze náklady na správu.

V obou případech se samozřejmě předpokládá, že tyto náklady budou řádně doloženy účetními doklady.

Protože se pohybujeme v oblasti práva veřejného, neunese toto jasné ustanovení žádnou výkladovou modifikaci, která by mohla „propašovat“ odměnu likvidačního správce nebo notáře do usnesení o vydání čistého výtěžku dle § 271 odst. 2 ZŘS.

V § 270 odst. 1 ZŘS není žádné ustanovení, které by odůvodňovalo odečtení odměny jakékoliv, proto je odměna likvidačního správce situovaná jen a pouze v rozvrhu. Není-li na odměnu, pak tuto odměnu hradí stát. Tento stav je sice nekonceptní a nesystémový, dokonce také nemotivační pro notáře a likvidační správce, a v tomto ohledu se naprosto bezdůvodně odlišuje od insolvenčního řízení, ale bohužel je to tak.

Pokud nebudou veškeré zajištěné pohledávky ze zpeněžení zajištěné věci uhrazeny, pak se reziduum této zajištěné, ale neuspokojené pohledávky přesouvá k uspokojení do rozvrhu dle § 270 odst. 3 ZŘS, a to postupem dle § 273 ZŘS.

Insolvenční právo má samozřejmě s přesunem neuspokojené zajištěné pohledávky mezi nezajištěné pohledávky velké zkušenosti, a proto může být velmi inspirativní pro likvidaci pozůstalosti. Do 31. 12. 2013 byl přesun neuspokojených pohledávek přihlášených jako zajištěné upraven v § 299 odst. 1 věte druhé IZ.¹² Následně však insolvenční zákon musel oddělit osud zajištěných a neuspokojených pohledávek

10 „Výtěžek zpeněžením po odečtení nákladů spojených se správou a zpeněžením podle odst. 4, nestanoví-li insolvenční soud jinak a po odečtení částky připadající na odměnu insolvenčního správce, vydá insolvenční správce se souhlasem insolvenčního soudu zajištěnému věřiteli.“

11 „K uspokojení pohledávek, které jsou zajištěny majetkem patřícím do likvidační podstaty, slouží čistý výtěžek zpeněžení tohoto majetku, který se vypočte tak, že od výtěžku zpeněžení se odečtou poměrná část nákladů vynaložených na správu majetku patřícího do likvidační podstaty a, byl-li majetek zpeněžen likvidačním správcem nebo notářem, též náklady vynaložené na jeho zpeněžení.“

12 „Neuspokojená část její pohledávky se považuje za pohledávku přihlášenou a uspokojí se stejně, jako tyto pohledávky.“

ze zajištění v institutu způsobu řešení úpadku konkursem a v institutu způsobu řešení úpadku oddlužením. V konkursu se pohledávky neuspokojené ze zajištění přesouvají mezi nezajištěné dle § 167 odst. 4 IZ.¹³ Toto ustanovení je však ustanovením obecným a v § 398 odst. 4 IZ¹⁴ je ustanovení speciální, které přesunu pohledávek ze skupiny zajištěných do skupiny nezajištěných po prodeji zajištěné věci brání, protože věřitel si v oddlužení musí vybrat, zda pohledávka bude v oddlužení uspokojována jako zajištěná nebo nezajištěná. Naše likvidace pozůstalosti se podobá svou povahou a smyslem úpadku řešenému konkursem.

Ve chvíli, kdy jsou uspokojeni zajištění věřitelé v souladu s § 270 a 271 ZŘS, pohledávky neuspokojené ze zajištění přesunuty mezi nezajištěné pohledávky dle § 273 odst. 1 písm. h) ZŘS nebo po uhrazení všech přihlášených či oznámených zajištěných pohledávek a vzniku přebytku z čistého výtěžku lze přistoupit k samotnému rozvrhu.

Dle § 273 ZŘS se rozvrh dělí na několik skupin, a to:

- a) pohledávky ze smluv, které byly uzavřeny s likvidačním správcem nebo notářem,
- b) pohledávky vzniklé státu na nákladech vynaložených na zpeněžování majetku likvidační podstaty a jeho správu, popřípadě též na úschovu majetku patřícího do likvidační podstaty u vhodného schovatele,
- c) pohledávka odměny a náhrady nákladů likvidačního správce a, byla-li likvidačnímu správci poskytnuta záloha, státu,
- d) pohledávka odměny a náhrady nákladů notáře za úkony, které v řízení o pozůstalosti provedl jako soudní komisař,
- e) pohledávka nákladů zůstavitelova pohřbu,
- f) pohledávky odměny a náhrady nákladů těch, kdo vykonávali správu pozůstalosti za řízení v době do nařízení likvidace pozůstalosti,
- g) pohledávky výživného,
- h) ostatní pohledávky.

Od pohledávek uvedených pod písm. a) a b) se odečtou náklady vynaložené likvidačním správcem pozůstalosti nebo notářem na provedené zpeněžení majetku, který sloužil k zajištění pohledávek, a poměrná část nákladů vynaložených na správu majetku patřícího do likvidační podstaty, která byla započítána věřitelům zajištěných pohledávek (§ 270 odst. 1 ZŘS). Je tomu tak proto, **aby náklady nebyly uplatňovány dvakrát**, a to jak v **předrozvrhové** části uspokojování dle § 270 a 271 ZŘS, tak opět v **rozvrhové** části dle § 273 odst. 1 písm. c) a d) ZŘS.

Zákon v § 228 ZŘS uvádí, že náklady na správu **hradí stát**. Za odměnu likvidačního správce pozůstalosti náhrady hotových výdajů a za daň z přidané hodnoty v souladu s § 210 odst. 2 ZŘS **ručí stát**. Dále uvádí, že odměnu notáře a náhra-

du jeho hotových výdajů dle § 108 odst. 1 písm. d) ZŘS je **po-
vinen zaplatit stát**. Poukazují na zcela odlišnou formulaci, jak se stát zavazuje vůči likvidačnímu správci a notáři.

Proto je třeba nejdříve umožnit podle rozvrhu zákonem předvídanou část odměn a nákladů, na kterou jsou v likvidační podstatě peněžní prostředky, a pak teprve zbylou neuhrazenou část vyúčtovat českému státu, resp. okresnímu soudu, který je k danému dědickému řízení příslušný.

Po předrozvrhové uspokojení zajištění pohledávek pokračujeme v rozvrhové části likvidace pozůstalosti následujícím způsobem.

Nejdříve musíme zajistit institut čistého výtěžku.

Výtěžek ze zpeněžení předmětu zajištění

- náklady na správu
- náklady na zpeněžení
- = čistý výtěžek

Čistý výtěžek

- zajištěné pohledávky
- = přebytek čistého výtěžku, který se rozděluje dále v rozvrhu dle § 273 ZŘS.

Může však vzniknout situace, že zajištěné pohledávky nebudou uspokojeny plně, protože se čistý výtěžek spotřebuje úplně tak, že bude uhrazena jen část zajištěných pohledávek a vznikne stav, kdy neuhrazené zajištěné pohledávky se přesouvají do skupiny rozvrhu reprezentované § 273 odst. 1 písm. h) ZŘS.

Přebytek čistého výtěžku ze zpeněžení zajištěných věcí

- + výtěžek z nezajištěných věcí
- = základ pro rozvrh.

Peněžní prostředky tvořící základ pro rozvrh se pak uspokojují v následujícím pořadí:

ad a) Pohledávky ze smluv, které byly uzavřeny s likvidačním správcem nebo notářem (nepatří sem ty pohledávky, které byly odečteny v jednotlivých usneseních při zpeněžení zajištěných věcí).

Nejsou-li tyto náklady uhrazeny plně, platí je v souladu s § 228 ZŘS stát, resp. okresní soud, který je k dědickému řízení příslušný. Po úplném uspokojení pohledávek v této skupině se přebytek přesouvá k uspokojení pohledávek v další skupině.

ad b) Pohledávky vzniklé státu na nákladech vynaložených na zpeněžování majetku likvidační podstaty a jeho správu, popřípadě též na úschovu majetku patřícího do likvidační podstaty u vhodného schovatele (nepatří sem ty pohledávky, které byly odečteny v jednotlivých usneseních při zpeněžení zajištěných věcí).

Nejsou-li tyto náklady uhrazeny plně, platí je v souladu s § 228 ZŘS stát, resp. okresní soud, který je k dědickému řízení přísluš-

13 „Zpeněžením věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty v insolvenčním řízení zaniká zajištění pohledávky zajištěného věřitele...“

14 „Zajištění věřitele se uspokojí jen z výtěžku zpeněžení zajištění...“

ný. Po úplném uspokojení pohledávek v této skupině se přebytek přesouvá k uspokojení pohledávek v další skupině.

ad c) Pohledávka odměny a náhrady nákladů likvidačního správce a, byla-li likvidačnímu správci poskytnuta záloha, státu. Nejsou-li tyto pohledávky uhrazeny plně, protože za ně v souladu s § 210 ZŘS ručí stát, resp. okresní soud, který je k dědickému řízení příslušný. Dikce sice neříká, že stát je platí, ale stát za ně ručí. Je tomu tak proto, že výplatě těchto pohledávek předchází rozhodnutí soudu o nich samotných ve formě usnesení dle § 273 odst. 3 ZŘS, resp. § 210 odst. 2 ZŘS. Ať už jsou tyto pohledávky uhrazeny z likvidační podstaty, nebo z rozpočtu okresního soudu, jsou uhrazeny vždy plně.

ad d) Pohledávka odměny a náhrady nákladů notáře za úkony, které v řízení o pozůstalosti provedl jako soudní komisař.

Nejsou-li tyto náklady uhrazeny plně, je povinen je zaplatit v souladu s § 108 odst. 1 písm. d) ZŘS stát, resp. okresní soud, který je k dědickému řízení příslušný. Ať už jsou tyto pohledávky uhrazeny z likvidační podstaty, nebo z rozpočtu okresního soudu, jsou uhrazeny vždy plně.

ad e) Pohledávka nákladů zůstavitelova pohřbu. Tyto náklady jsou vždy dokladovány soudním komisařem již při prvních úkonech dědického řízení.

Nestačí-li peněžní prostředky na úhradu všech pohledávek v této skupině, pak se uspokojují poměrně (zásada poměrného uspokojení).

Tyto pohledávky nemusí být uhrazeny plně a nemusí být uhrazeny ani zčásti.

ad f) Pohledávky odměny a náhrady nákladů těch, kdo vykonávali správu pozůstalosti za řízení v době do nařízení likvidace pozůstalosti.

Nestačí-li peněžní prostředky na úhradu všech pohledávek v této skupině, pak se uspokojují poměrně (zásada poměrného uspokojení).

Tyto pohledávky nemusí být uhrazeny plně a nemusí být uhrazeny ani zčásti.

ad g) Pohledávky výživného.

Nestačí-li peněžní prostředky na úhradu všech pohledávek v této skupině, pak se uspokojují poměrně (zásada poměrného uspokojení).

Tyto pohledávky nemusí být uhrazeny plně a nemusí být uhrazeny ani zčásti.

ad h) Ostatní pohledávky.

Nestačí-li peněžní prostředky na úhradu všech pohledávek v této skupině, pak se uspokojují poměrně (zásada poměrného uspokojení).

Tyto pohledávky nemusí být uhrazeny plně a nemusí být uhrazeny ani zčásti.

Pokud budou v rozvrhu uhrazeny všechny skupiny plně a zůstanou peněžní prostředky, které dle pořadí v rozvrhu nebude komu vyplatit, vzniká likvidační přebytek, tzv. hyperocha. Ta případně na základě usnesení soudu, resp. soudního komisaře,

osobám, kterým svědčilo dědické právo po zůstaviteli v době nařízení likvidace dědictví, a to dle § 275 odst. 1 ZŘS. Je to tzv. **porozvrhová** část uspokojování. Výhodou je, že **pasiva pozůstalosti** na ty, co jim hyperocha byla usnesením přiznána a následně vydána, **nepřecházejí** dle § 275 odst. 2 ZŘS.

Prakticky doporučuji, aby usnesení o vydání hyperochy bylo vydáno až po právní moci rozvrhového usnesení a výplatě věřitelů dle § 273 odst. 1 ZŘS, proto, aby bylo jasné nade vši pochybnost, jaká výše hyperochy vlastně z rozvrhu vznikne. To, že některé pohledávky nebudou v rozvrhu uhrazeny, je součástí ekonomické podstaty likvidace pozůstalosti jako takové. Ekonomický smysl celé likvidace pozůstalosti pak spočívá také v tom, že některé subjekty, které vedou účetnictví, mohou v souladu s § 24 odst. 2 písm. y) bod 3 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu,¹⁵ na základě rozvrhového usnesení neuhrazené pohledávky odepsat ve valné většině do daňově uznatelných nákladů.

Tímto postupem je pak dosaženo věrného a poctivého obrazu předmětu účetnictví u věřitele přihlášeného do likvidace pozůstalosti, a to v souladu s § 7 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví (dále jen „ZÚ“), který říká „Účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví tak, aby účetní závěrka sestavená na jeho základě podávala **věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace účetní jednotky.**“

Ustanovení § 7 odst. 2 ZÚ uvádí „Zobrazení je věrné, jestliže obsah položek účetní závěrky odpovídá skutečnému stavu, který je přitom zobrazen v souladu s účetními metodami, jejichž použití je účetní jednotce uloženo na základě tohoto zákona.“

Odstranění neuhrazených a v budoucnu nevyhahatelných pohledávek pro absenci dlužníka¹⁶ z účetnictví účetní jednotky touto legální cestou má u účetních jednotek¹⁷ ještě další nezanedbatelný význam spočívající v dopadech do jejich vlastního hospodaření. Tento dopad spočívá v úspoře na dani z příjmů, která má další přímé dopady do státního rozpočtu v podobě snížení výběru na daních z příjmů. Je sice pravda, že několik likvidací pozůstalostí neovlivní makroekonomické ukazatele českého státu, ale stanou-li se likvidace pozůstalostí jako „kreativní destrukce“ jedním z významných forem exitu z trhu, jako je tomu např. u insolvencí, bude jejich význam z hlediska makroekonomického stoupat. Proto je nezbytné, aby likvidace pozůstalosti byly vykonávány řádně a rychle, a to počínaje alokací majetku do likvidační podstaty a konče rozvrhem peněžních prostředků. Likvidační správci pozůstalosti a notáři pak přispějí k ekonomické stabilitě státu a zpřesnění reálných makroekonomických údajů tím, že účetním jednotkám umožní rychlejší aplikaci norem finančního práva. ■

15 Výdaji (náklady) podle odstavce 1 jsou také u poplatníků, kteří vedou účetnictví, jmenovitá hodnota pohledávky nebo pořizovací cena pohledávky nabyté postoupením, vkladem ... který zemřel a pohledávka nemohla být uspokojena ani vymáháním na dědicích.

16 Dlužník – zůstavitel zanikl smrtí a nemá právního nástupce např. dědice.

17 Subjekt, který vede účetnictví podle zákona o účetnictví.

Quo vadis, dědická smlouvo

Mgr. Šimon Klein

1. ÚVODEM

Kdo sleduje denní tisk, může se čas od času setkat s populárně naučnými články o dědickém právu. V těchto, obecně jistě prospěšných, statích pak je zpravidla možné nalézt větu o tom, že dědická smlouva, coby nejsilnější dědický titul, poskytuje zúčastněným nejvyšší míru právní jistoty. Přečte-li si danou větu laik, je mnohdy nadšen a začne uvažovat o návštěvě nejbližšího notáře. Přečte-li si tu samou větu notář, začne se obvykle smát.

V případě dědické smlouvy jde však bohužel o smích dosti hořký. Současná úprava dědické smlouvy vznikla sloučením dvou zcela odlišných a vzájemně nekompatibilních koncepcí dědické smlouvy. Část úpravy je přejata z rakouského ABGB, část ze švýcarského ZGB, přičemž dané úpravy zákonodárce dílem ne zcela správně přeložil (zde narážím zejména na již takřka legendární § 1589 OZ, který je bez podrobné znalosti originální úpravy prakticky nepochopitelný, a i s touto znalostí zřejmě jen obtížně aplikovatelný), dílem pak kreativně upravil. Především však tímto postupem zákonodárce učinil to, co by žádný právník neměl nikdy dopustit – vytrhával jednotlivá ustanovení z jejich celkového kontextu, v němž teprve získávají svůj skutečný význam (tím se ostatně texty zákonů vůbec neliší od běžného jazyka). Výsledkem tohoto legislativního koktejlu je, že těžko najdete v dědickém právu institut, který by skýtal větší míru právní nejistoty.

- 1 Viz Plašil, F. O převodu majetku na smluvního dědice za zůstavitelova života podle § 1589 OZ. Ad Notam, 2017, č. 2
- 2 Viz Léko, K. Na dědické smlouvy si zatím lidé příliš nezvykli. Internetový deník *Česká pozice*, dostupné na http://ceskapozice.lidovky.cz/na-dedicke-smlouvy-si-zatim-lide-prilis-nezvykli-f66-/tema.aspx?c=A170509_170733_pozice-tema_lube.
- 3 Veselý, F. X. *Všeobecný slovník právní, díl čtvrtý*. Nákladem vlastním, Praha, 1899.
- 4 „Darüber hinaus kann jedoch der Erblasser durch E. einen Erben einsetzen, ein Vermächtnis oder eine Auflage anordnen; andere verfügnen können vertragsmäßig nicht getroffen werden.“ Creifelds, C., Weber, K. *Creifelds Rechtswörterbuch*. 21. vydání. Mnichov: C. H. Beck, 2014.
- 5 „Ein weiterer Unterschied besteht darin, das er (...) mit anderen vertraglichen Abreden (Ehevertrag, Unterhalt, Pflege, Verpflegung des Erblassers) verbunden werden kann.“ Wittikowski *Notariatskunde*. 18. vydání. Bonn: Deutscher Notar Verlag, 2014.
- 6 „Verfügt nur der Erbl vTw u verpflichtet sich der ledigl annehmende VertPartner gleichzeitig zu Leistungen (zB VersordG u Pflege), ist letzteres ein RGesch unter Lebenden u als solches nich Bestandteil des ErbVertr, auch wenn es in der gleichen Urkunde enthalten ist.“ Palandt *Bürgerliches Gesetzbuch*. 76. vydání. Mnichov: C. H. Beck, 2017, s. 2292, marg. č. 2.

Když proto nadšený čtenář zavítá do notářské kanceláře, zpravidla se jej notář pokusí přesvědčit, aby svou životní situaci řešil raději způsobem, který zaručeně funguje, např. závětí. Jak je však patrné ze statistik, jen za minulý rok se to ve 144 případech nepodařilo.² To je na jednu stranu příliš málo na to, abychom se v dohledné době dočkali toho, že problematické pasáže vyjasní judikatura, ale je to na druhou stranu také příliš mnoho, abychom si mohli dovolit ten luxus nezabývat se otázkou, jak lze v praxi takovou dědickou smlouvu sepsat. Nezbyvá nám tedy než se ptát: kam kráčíš, dědická smlouvo?

2. CO JE DĚDICKÁ SMLOUVA?

V klasickém díle české jurisprudence, ve Všeobecném slovníku právním, je dědická smlouva definována v souladu s minimalistickým pojetím rakouského práva. F. X. Veselý uvádí, že „*povaha smlouvy dědické toho vyhledává, aby v ní povolán byl dědic, a aby zřizující vzdal se v ní práva povolání to odvolatí (...) tím právě liší se dědická smlouva od testamentu*“.³ Definice obsažená v německém Creifeldově právnickém slovníku však na první pohled není o mnoho širší. Creifeld uvádí, že (nad rámec jednostranných pořízení s testamentárními účinky) „*zůstavitel může dědickou smlouvou se smluvní závazností povolat dědice nebo nařídít odkaz či příkaz; jiná pořízení nemohou být smluvně učiněna*“.⁴ Tato definice odráží znění § 2278 BGB, je však na první pohled matoucí. V praxi totiž platí, že dědická smlouva se vyznačuje tím, že také (na rozdíl od společné závěti) „*může být spojena s jinými smluvními ujednáními (smlouvou o manželském majetkovém režimu, o důchodu, péči, výživě zůstavitele)*“.⁵ Podstatné však je, že takováto ujednání jsou právními jednáními mezi živými a jako taková (z povahy věci) nemohou být součástí dědické smlouvy jakožto pořízení pro případ smrti, ani pokud jsou obsažena v jedné listině.⁶

Odlíšná právní povaha právních jednání pro případ smrti a právních jednání mezi živými není vlastní jen německému právu a ani srovnáním § 2278 BGB s § 1582 OZ nenacházíme důvod, proč by se tento závěr neměl prosadit i v naší doktríně. To by mělo závažné důsledky, zejména pro částečnou neplatnost dle § 576 OZ. Vyloučena by také byla aplikace ustanovení o vzájemném plnění (§ 1912 OZ). Skutečnost, že se jedná o více samostatných smluv, které spojuje pouze společný účel, by se měla též odrazit ve způsobu, jakým by taková listina byla notářem sepsána, a v neposlední řadě také ve výpočtu odměny notáře.

3. K ČEMU DĚDICKÁ SMLOUVA SLOUŽÍ?

3.1. VZÁJEMNÉ POVOLÁNÍ ZA DĚDICE

Patrně nejužitečnějším nástrojem je dědická smlouva, pokud je využita tím nejtriviálnějším způsobem, jímž je vzá-

jemné povolání za dědice, zejména mezi manžely nebo mezi nesezdanými partnery. Důvod je nasnadě. Manžel není nepominutelným dědicem a k jeho vyloučení z dědicke posloupnosti stačí pouhý projev vůle podle § 1649 OZ. Nesezdaný partner pak ze zákona dědí nanejvýše ve druhé dědicke třídě. Manžel/partner je takto odkázán na libovůli zůstavitele a i po celoživotním soužití se může stát, že mu zůstanou pouze oči pro pláč. Dědicke smlouva může tuto situaci vhodným způsobem řešit a zajistit manželů či partneru dědicke podíl pro případ smrti. To platí zejména tehdy, smluví-li si manželé režim oddělených jmění. Dědicke smlouva proto může být užitečným doplňkem smlouvy o manželském majetkovém režimu.

3.2. POVOLÁNÍ SPOLEČNÉHO DĚDICE

Dědicke smlouva může také hypoteticky řešit celou skupinu situací, při nichž se z komparativního hlediska používá tzv. berlínský testament, což je *zvláštní druh společné závěti, kterou se manželé vzájemně povolají za jediného dědice s tím, že po smrti druhého z nich připadne pozůstalost obou z nich třetí osobě (typicky dětem)*.⁷ Zde je třeba si všimnout podstatné odlišnosti od institutu svěřenského nástupnictví, kde po smrti předního dědice dědí dědic následný pouze to, co přední dědic zdědil od zůstavitele. Dědicke smlouva tohoto typu je totiž stejně tak pořízením jedné strany, jako strany druhé, a může tedy povolat dědice k celé pozůstalosti druhého dědice. Tímto postupem je tedy možné překonat omezení svěřenského nástupnictví a vyhnout se potížím s tímto institutem spojeným (odpadá celé následné dědicke řízení podle § 194 z. ř. s.).

To může být zejména praktické v situaci, kdy mají manželé kromě společných dětí ještě děti z předchozích manželství. V takové situaci musí každý z manželů řešit dva protichůdné zájmy. Na jedné straně má zájem na tom, aby dostatečně zabezpečil druhého manžela pro případ, že jej tento přežije, zároveň ale musí zvažovat riziko, že tímto postupem budou zvýhodněny děti přeživšího manžela na úkor jeho vlastních dětí.

3.3. PLNĚNÍ MEZI ŽIVÝMI

Možnost (byť *cum grano salis*) spojit pořízení pro případ smrti se závazkem k plnění mezi živými představuje pro české dědicke právo obrovskou revolucí a je z možných využití dědicke smlouvy snad nejvíce vyzdvihována a po tomto způsobu využití je také ve společnosti určitě poptávka. Zůstavitel je však za života v dispozici s majetkem omezen jen minimálně a dědic nemá v praxi žádnou jistotu, co a zda vůbec na něj zbude. Takováto smlouva tak bude vždy z povahy věci smlouvou odvážnou (vzhledem k obrovské míře právní nejistoty snad přímo smlouvou heroickou). V tomto smyslu tedy jistě jde o užitečný nástroj, který ale bude plnit spíše funkci vedlejší, podpůrnou, než aby se stal hlavním lákadlem k uzavření dědicke smlouvy.

4. JAK TOHO DOSÁHNOUT?

4.1. VZÁJEMNÉ POVOLÁNÍ ZA DĚDICE

4.1.1. Podílu na pozůstalosti

Vzájemné povolání za dědice ideálního podílu na pozůstalosti je pro svou jednoduchost patrně zcela bezproblémové. Touto cestou si mohou manželé snadným způsobem zajistit dědění alespoň svého zákonného podílu. Takové ujednání může být vhodným doplňkem smlouvy o manželském majetkovém režimu, byť z technických důvodů patrně nelze doporučit, aby obě ujednání byla obsažena v jedné listině (za povšimnutí stojí, že tato možnost je výslovně upravena v § 2276 odst. 2 BGB⁸). Problém nastává tehdy, pokud se strany smlouvy chtějí povolat za dědice celé pozůstalosti (což bude patrně pravidlem), zde totiž narážíme na omezení § 1585 OZ.

Beckovský komentář poukazuje na prvorepublikovou praxi, kdy právo zákonných dědiců bylo transformováno na quasi zákonný odkaz,⁹ rakouská judikatura však k tomuto závěru nedošla a trvá na neplatnosti takové dědicke smlouvy,¹⁰ patrně tedy nelze na tento

mechanismus spoléhat. Je třeba podotknout, že v poměrech ABGB není tato konstrukce vůbec nutná, neboť ABGB připouští kombinaci dědicke smlouvy a vzájemné závěti v jedné listině.¹¹ O tom, že takové uspořádání je dle ABGB nejen možné, ale i zcela obvyklé, svědčí nejen četná rakouská judikatura,¹² ale třeba i prvorepublikové vzory listin.¹³

Mgr. Šimon Klein

■ notářský kandidát, zástupce
JUDr. Ing. Ondřeje Kličky,
notáře v Praze

- 7 „Berliner Testament wird eine Sonderform des gemeinschaftlichen Testaments genannt, in dem sich Ehegatten gegenseitig als Alleinerben einsetzen und gleichzeitig bestimmen, dass nach dem Tode des Längstlebenden der beiderseitige Nachlass an einem Dritten (meist die Kinder) fallen soll.“ Creifelds, C., Weber, K., op. cit. s. 181.
- 8 „Für einen Erbvertrag zwischen Ehegatten oder zwischen Verlobten, der mit einem Ehevertrag in derselben Urkunde verbunden wird, genügt die für den Ehevertrag vorgeschriebene Form.“
- 9 Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědicke právo (§ 1475-1720). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, § 1585, marg. č. 9, NS R I 177/32 (Vážný 11615).
- 10 Usnesení Nejvyššího soudního dvora ze dne 30. 5. 1978, 5 Ob 571/78.
- 11 Viz Rouček, F., Sedláček, J. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému. Díl V*. Praha: V. Linhart, 1937, s. 566.
- 12 Usnesení Nejvyššího soudního dvora ze dne 19. 10. 1933, 2 Ob 667/33; ze dne 22. 12. 1961, 5 Ob 420/61; ze dne 13. 2. 1979, 5 Ob 505/79; ze dne 21. 8. 1985, 8 Ob 594/85; ze dne 23. 10. 1986, 6 Ob 12/86; ze dne 26. 3. 1987, 6 Ob 11/87; ze dne 23. 1. 2014, 1 Ob 232/13v.;
- 13 Viz Hartmann, A. *Vzory soukromoprávních smluv a prohlášení a podání v nesporných věcech*. Praha: V. Linhart, 1935, s. 411; Čulík, J. *Sbírka vzorců notářských listin k notářskému řádu*. Praha: Československý kompas, 1934, s. 38 a 102.

Jistou nadějí zde je, že § 1585 OZ na rozdíl od § 1253 ABGB neobsahuje výslovný zákaz konverze dědické smlouvy pořizující o více než třech čtvrtinách v závěť. V přesahující části tedy snad připadá v úvahu konverze ne sice ve společnou závěť (ta je nepřipustná), ale ve dvě samostatné závěti. Taková konstrukce, jakkoli účelná a potřebná, by však ohýbala nejen text zákona, ale i samotnou vůli stran, neboť je zřejmé, že vzájemné povolání za dědice nemá platit jako dvě samostatná pořízení, ale je vzájemně podmíněno. Komparativně lze opět poukázat na německé právo, kde se konverze dědické smlouvy na společnou závěť připouští jediné u těch osob, které mohou společnou závěť uzavřít (tj. u manželů).¹⁴ U vzájemných povolání se za dědice se předpokládá, že samostatně by nebyla učiněna, a nemohou tedy platit (v případě, že nesplňují náležitosti společné závěti) jako dvě samostatné závěti.¹⁵

Lze tedy uzavřít, že podle českého občanského zákoníku je třeba k úspěšnému vzájemnému povolání za dědice celé pozůstalosti sepsání tří listin (dědické smlouvy a dvou závětí), což výrazně omezuje praktickou použitelnost úpravy.

4.1.2. Konkrétních věcí

Nemožnost konverze vzájemné dědické smlouvy v závěť může způsobit značné potíže, pokud by se strany chtěly vzájemně povolat za dědice konkrétních věcí z pozůstalosti. Pokud by hodnota takové věci v době smrti zůstavitele přesahovala tři čtvrtiny pozůstalosti, mohlo by to mít za následek neplatnost celé smlouvy. Požadují-li tedy strany, aby vzájemná dědická smlouva obsahovala výčet konkrétních věcí, je nezbytně třeba, aby dědická smlouva obsahovala též subsidiární určení dědického podílu procentem či zlomkem.

Stejného výsledku je také možné dosáhnout tak, že dědická smlouva v první řadě určí tento (ideální) dědický podíl s tím, že zároveň přikáže, aby byl tento dědický podíl vypořádan danými konkrétními věcmi. Pokud by hodnota těchto věcí přesahovala tři čtvrtiny pozůstalosti, mělo by to za následek pouze neplatnost příkazu, jak má být dědický podíl vypořádan, zůstalo by však určení dědického podílu na pozůstalosti.

Lze také doporučit, aby takováto dědická smlouva obsahovala výslovné pravidlo pro případ, že hodnota věcí přesáhne tři čtvrtiny pozůstalosti (např. tak, že dědický podíl na těchto věcech může být krácen), nebo pro případ, že tyto věci nebudou vůbec součástí pozůstalosti. Je též třeba důrazně doporučit, aby dědická smlouva připouštěla dohodu mezi dědici ze smlouvy a dědici „volné čtvrtiny“.

Obsahuje-li dědická smlouva pravidlo pro krácení podílu při porušení § 1585 OZ, je patrně také vhodné myslet na to, že omezení dle tohoto ustanovení může být v budoucnu zrušeno. Dědická smlouva by tedy měla dostatečně určitě vyjádřovat, že v takovém případě se podíl nekrátí.

14 „Umdeutung eines nichtigen ErbVertr in Test od Schenk nach § 2301 ist mögl, zweiseitige ErbVertr von Eheg auch in gemeinschaftl Test.“ Palandt, op. cit. sub 6, s. 2293, marg. č. 10.

15 Wittikowski, op. cit. sub 5, s. 517.

4.1.3. Vzor

Možná opatření při dědění konkrétních věcí lze ilustrovat na tomto vzoru:

ČLÁNEK PRVNÍ: Karel Vzorový touto dědickou smlouvou bezúplatně povolává Emilii Vzorovou za dědičku bytu číslo jednotky 123/4, vymezeného podle zákona o vlastnictví bytů v budově Vzorov 123, postavené na parcele číslo 456 v katastrálním území Vzorov.

Emilie Vzorová toto povolání za dědice přijímá.

ČLÁNEK DRUHÝ: Pro případ, že by ke dni smrti Karla Vzorového hodnota majetku uvedeného v článku prvním této smlouvy ve svém souhrnu přesahovala tři čtvrtiny obvyklé ceny pozůstalosti, se strany dohodly tak, že Emilie Vzorová vyplatí dědicům ze zákona, případně dědicům ze závěti, v penězích přednostní odkaz.

Výše shora uvedeného přednostního odkazu se bude rovnat rozdílu mezi obvyklou cenou nemovitých věcí uvedených v článku prvním této smlouvy a třemi čtvrtinami obvyklé ceny majetku v pozůstalosti.

V případě, že by takovéto vypořádání nebylo z jakéhokoli důvodu možné, dědický podíl Emilie Vzorové bude poměrně krácen, aby její dědický podíl podle této smlouvy nepřesahoval tři čtvrtiny pozůstalosti.

V případě, že v době smrti Karla Vzorového bude možné pořídit dědickou smlouvou o celé pozůstalosti, ustanovení tohoto článku neplatí.

ČLÁNEK TŘETÍ: Pro případ, že by Karel Vzorový v době své smrti nevlastnil nemovitosti uvedené v článku prvním této smlouvy, a nebylo by ani možné dovolat se relativní neúčinnosti dle § 1588 odst. 2 občanského zákoníku, povolává Emilii Vzorovou za dědičku ideálních tří čtvrtin pozůstalosti. Emilie Vzorová pro tento případ toto povolání za dědice přijímá.

ČLÁNEK ČTVRTÝ: Karel Vzorový výslovně svoluje k tomu, aby si jeho dědici dohodli i jinou výši dědických podílů, než jaká je stanovena v této smlouvě, a aby se dohodli na libovolném rozdělení jeho pozůstalosti.

Emilie Vzorová s tímto svolením souhlasí.

ČLÁNEK PÁTÝ: Pro případ, že by Emilie Vzorová z jakéhokoli důvodu nedědila, ustanovuje Karel Vzorový jejími náhradními dědici stejnými díly její děti, popřípadě jeho další potomky podle principu reprezentace.

ČLÁNEK ŠESTÝ: Karel Vzorový prohlašuje, že k dnešnímu dni neuzavřel žádnou jinou dědickou smlouvou ani neučinil žádné jiné právní jednání, které by bylo s touto dědickou smlouvou neslučitelné.

4.1.4. Publikace

Po technické stránce je třeba poukázat na to, že dědická

smlouva o vzájemném povolání za dědice by správně měla být publikována dvakrát. První publikace by tedy neměla být zanesena do centrální evidence právních jednání pro případ smrti, aby bylo zajištěno, že bude úspěšně vyhledána i v dědickém řízení. Prakticky je však takováto dědická smlouva zcela vyčerpána již v dědickém řízení po dříve zemřelé straně, pochybení v tomto ohledu tedy není s to způsobit žádnou škodu.

4.2. POVOLÁNÍ SPOLEČNÉHO DĚDICE

Nijak. Sepsání dědické smlouvy s povoláním společného dědice nelze za stávající situace z technických důvodů **v žádném případě** doporučit. Pokud by při zjištění stavu a obsahu takovéto dědické smlouvy v rámci dědického řízení po dříve zemřelé straně došlo nedopatřením k vyřazení této dědické smlouvy z vyhledávání, mohla by společnému dědici vzniknout velmi závažná škoda. Takovéto riziko nelze ani při sebelepším proškolení pracovníků notáře považovat za přijatelné a lze do budoucna doporučit úpravu systému centrální evidence právních jednání pro případ smrti.

Nic ovšem nebrání tomu, aby dědická smlouva obsahovala ustanovení o svěřenském nástupnictví, neboť v takovém případě je dědická smlouva použita jen v řízeních (tj. prvotním a následném) po první zemřelé straně.

4.3. PLNĚNÍ MEZI ŽIVÝMI

Dědická smlouva spojená se závazkem dědice poskytovat zůstaviteli ještě za života určitá plnění bude zpravidla obsahovat pouze jednostranné povolání za dědice. Při porušení § 1585 OZ tedy v každém případě přichází v úvahu konverze dědické smlouvy na závěť dle § 1591 OZ. V případě dědické smlouvy spojené s protiplněním se však s konverzí nelze spokojit. Nelze připustit situaci, kdy by zůstavitel svým právním jednáním dosáhl takového umenšení pozůstalosti, že by se dědická smlouva dostala do rozporu s Beckovským komentářem § 1585 OZ, a následně by tak mohl jednostranným pořízením dědickou smlouvu zcela negovat. Smluvnímu dědici tedy musí být zachována maximální možná míra jistoty, že jeho povolání za dědice si udrží smluvní závaznost.

Je sice třeba apelovat na to, aby při případném porušení § 1585 OZ byla dědická smlouva považována za neplatnou jen v rozsahu, v němž hodnota dědického podílu převyšuje tři čtvrtiny pozůstalosti (a aby tedy jen v tomto rozsahu došlo ke konverzi), při sepisování listiny o dědické smlouvě však na to nelze spoléhat. Důrazně lze proto doporučit, aby dědická smlouva s protiplněním, v níž jsou zůstavovány konkrétní věci, vždy obsahovala opatření popsané výše pod bodem 4.1.2. a prakticky ilustrovaná pod bodem 4.1.2.

U dědických smluv s protiplněním však omezení dle § 1585 OZ není jediným problémem. Závažnou překážkou je též dispoziční volnost zůstavitele podle § 1588 OZ, a to zejména proto, že důvodová zpráva k danému ustanovení výslovně uvádí nepřípustnost zajištění. Filip Plašil sice uvádí, že úče-

lem § 534 ZGB, který je již zmiňovanému § 1589 OZ předlohou, je toto riziko alespoň částečně omezit,¹⁶ avšak § 1589 OZ tímto způsobem patrně použit nepůjde.

Možnou inspiraci je možné hledat srovnáním s německou úpravou, kde je k tomuto účelu využíván zákaz zcizení (ba dokonce je v tamních podmínkách zákaz zcizení využíván převážně k zajištění dědických smluv).¹⁷ Zákaz zcizení dle § 137 BGB je přitom toliko závazkem obligačním, zatímco zákaz zatížení nebo zcizení dle § 1761 OZ lze sjednat též jako právo věcné, a může tedy poskytnout smluvnímu dědici dobré zabezpečení. Beckovský komentář kombinaci dědické smlouvy se zákazem zcizení sice výslovně připouští,¹⁸ dokud však tato otázka nebude judikována, nelze se na tento závěr patrně spolehnout. Rizikem zejména je, že doživotní omezení v nakládání nemusí splňovat požadavek § 1761 OZ na určitost trvání zákazu zcizení. Vzhledem k tomu, že plnění spojená s dědickou smlouvou nebudou patrně ve vztahu k povolání za dědice posuzována jako protiplnění (viz bod 2 shora), nelze se patrně ani spolehnout, že zájem dědice na dědění konkrétní věci bude posouzen jako zájem hodný právní ochrany dle § 1761 OZ. Za pokus to však každopádně stojí, koneckonců, dědická smlouva je smlouva odvážná.

5. ZÁVĚREM

Skutečnost, že zákonodárce převzal z rakouské úpravy omezení dědické smlouvy na tři čtvrtiny pozůstalosti, lze považovat za závažnou chybu, která drastickým způsobem omezuje použitelnost institutu dědické smlouvy v praxi. Ostatně i v Rakousku je dědická smlouva využívána jen zřídka, přestože tamní teorie a praxe měla již více než dvě stě let na to, aby si na tento institut zvykla.¹⁹ Ani v našich podmínkách proto bohužel nelze očekávat, že by se v této podobě mohla dědická smlouva někdy v budoucnu „zažít“ a získat na praktickém významu. Notář však musí být připraven uspokojit i méně obvyklé požadavky, zejména týkající-li se oblasti dědického práva, kde jsou notáři veřejností právem považováni za ty nejpovolanější specialisty. Doufám proto, že v tomto nelehkém úkolu tento článek praxi snad alespoň částečně pomůže. ■

¹⁶ Plašil, F., op. cit. sub 1.

¹⁷ „Die Verpf. kann in einem Kauf-, Schenkgs- od MietVertr. enthalten sein. IdR dient sie aber der Absicherg von Erbvertr.“ Palandt, op. cit. sub 6, s. 137, marg. č. 2.

¹⁸ Fiala, R., Drápal, L. a kol., op. cit. sub 9, § 1761, marg. č. 2.

¹⁹ O významu dědické smlouvy v rakouské praxi výmluvným způsobem svědčí např. skutečnost, že „kapesní“ (jednosvazkové) vydání komentáře k ABGB (Barth, Dokalik, Potyka ABGB Taschenkommentar. 25. vydání. Wien, Manz, 2017) neobsahuje kdědické smlouvě vůbec žádný komentář. Autoři patrně usoudili, že uspořené místo lépe využijí ke komentáři k jiným, v praxi významnějším, ustanovením.

Poznámky k článku „Odmítnutí dědictví s výhradou povinného dílu“

JUDr. Filip Plašil

ČESKOU LITERATURU, KTERÁ SE DOSUD OTÁZKOU ODMÍTNUTÍ DĚDICTVÍ S VÝHRADOU POVINNÉHO DÍLU PODLE § 1485 OZ PŘÍLIŠ NEZABÝVALA, OBOHATIL PŘÍSPĚVEK MGR. ING. LENKY HOLÍKOVÉ, PUBLIKOVANÝ V MINULÉM ČÍSLE AD NOTAM.¹

Autorka si ve svém příspěvku pokládá za cíl zejména komparaci s německou právní úpravou a dochází k několika zásadním závěrům, ke kterým považují za vhodné učinit určité poznámky, jež vedou zejména k problému diskutabilního reprezentačního práva potomka odmítnuvšího dědice. Příspěvek lze vnímat zejména jako snahu o oživení diskuze, která se zatím v otázkách dědického práva objevuje, bohužel spíše méně, než by si bylo možné přát.

I. NEPOMINUTELNÝ DĚDIC JAKO HMOTNĚPRÁVNÍ STATUS NEZÁVISLÝ NA FAKTICKÉ SITUACI

Holíková vychází ve svém článku z premisy, že nepominutelným dědicem je osoba pouze za předpokladu, že „byla zůstavitelem v pořízení pro případ smrti zcela nebo zčásti opominuta, tedy se jí nedostalo, ať již v podobě dědického podílu, nebo odkazu, hodnotově ani toho, co představuje její povinný díl“.² K tomu autorka dodává, že je předpokladem pro účast nepominutelného dědice v řízení, aby zůstavitel zanechal pořízení pro případ smrti, kterým by nepominutelného dě-

dice omezil v jeho právu na povinný díl. V souvislosti s tím dochází autorka k závěru, že nelze odmítnout dědictví s výhradou povinného dílu, pokud „zůstavitel nezanechal žádné pořízení pro případ smrti, kterým by omezil dědický podíl nepominutelného dědice v takovém rozsahu, že by se mu nedostalo povinného dílu bez omezení“.

Definici nepominutelného dědice obsahuje § 1643 odst. 1 OZ. Ten bez dalšího stanoví, že nepominutelnými dědici jsou děti zůstavitele, a nedědí-li, pak jsou jimi jejich potomci. Ustanovení § 1642 pak již pouze vymezuje obsah práv nepominutelného dědice tak, že nepominutelnému dědici náleží z pozůstalosti povinný díl. Jak vystihovali za účinnosti OZ 1964 Mikeš a Muzikář, „někteří ze seskupení tzv. dědiců ze zákona mají v porovnání s ostatními k tomu ještě určité výsadní postavení. Jsou to tzv. neopominutelní dědici... neopominutelný dědic má v rozsahu svého povinného dílu postavení dědice, který dědí jako zákonný dědic...“³ Podle Drápala a Še-

šiny jde u nepominutelného dědice „o někoho, kdo nemá být zůstavitelem opominut při rozhodování o tom, koho povolává za svého dědice“.⁴ Podobným způsobem vymezoval nepominutelné dědice už Zeiller: „Mezi zákonnými dědici existují osoby se zůstavitelem na-

tolik blíže spojené, že zákon požaduje, aby na ně zůstavitel pamatoval i v případě výslovného pořízení o své pozůstalosti pro případ smrti. Tito se nazývají nepominutelnými dědici...“⁵ I z citované literatury lze, dle mého názoru, dovodit závěr, že postavení nepominutelného dědice nevzniká až po nastoupení určité faktické situace – když zůstavitel již zkrátil nepominutelného dědice na jeho povinném dílu pořízením pro případ smrti. Srov. též § 1492 („pořízením pro případ smrti nelze zkrátit povinný díl nepominutelného dědice...“), ze kterého lze dospět k závěru, že právo na povinný díl existuje ještě před pořízením pro případ smrti, nemá-li být pořízením pro případ smrti zkráceno. Z toho ostatně vycházely už principy a východiska tehdy připravovaného OZ, které v existenci nepominutelných dědiců spatřují omezení pořizovací svobody zůstavitele, jenž svým pořízením pro případ smrti nesmí zkrátit (již existující) zákonné nároky nepominutelných dědiců.⁶ I důvodová zpráva k § 1642 OZ uvádí, že zůstavitel pořizující pro případ smrti „musí práva nepominutelných dědiců respektovat a zanechat jim to, co jim náleží...“

Dle rakouského autora Welsera omezuje institut povinného dílu zůstavitele v jeho pořizovací svobodě, neboť jej nutí, aby nepominutelným dědicům ze své pozůstalosti něco zanechal.⁷ Jako omezení zůstavitelovy testovací volnosti tímto způsobem vnímá právo nepominutelných dědiců i německé a částečně české právní prostředí.⁸ Je-

JUDr. Filip Plašil

■ zástupce JUDr. Evy Turinské,
notářky ve Žďáru nad Sázavou

1 Holíková, L. Odmítnutí dědictví s výhradou povinného dílu. *Ad notam*, 2017, č. 2, s. 7–10.

2 Tamtéž, s. 7.

3 Mikeš, J., Muzikář, L. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011, s. 91.

4 Drápal, L., Šešina, M. Povinný díl a jeho vypořádání. *Ad notam*, 2016, č. 6, s. 15.

5 Zeiller, F. *Commentar über das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch für die gesammten Deutschen Erbländer der Oesterreichischen Monarchie. Zweyter Band, Zweyte Abtheilung*. Wien, Triest: Geistingers Verlagshandlung, 1812, s. 765.

6 Eliáš, K. *Principy a východiska nového kodexu soukromého práva*. Praha: Linde, 2001, s. 203.

7 Welscher, R. *Grundriss des bürgerlichen Rechts. Band II. Schuldrecht Allgemeiner Teil, Schuldrecht Besonderer Teil, Erbrecht*. 13. vydání. Wien: Manz, 2007, s. 545.

-li tedy zůstavitel v pořizovací svobodě již za svého života ve prospěch nepominutelných dědiců omezen, musí nepominutelní dědicové a jejich právo už v té době existovat.

Institut nepominutelného dědice lze tedy v českém i rakouském právu vnímat spíše jako zvláštní status, který zákon *per se* přiznává zůstavitelovým potomkům a se kterým jsou spojena jistá zvláštní práva; pouze nároky z nich plynoucí se aktivují v případě nastoupení faktické situace – tedy pokud zůstavitel pořídí pro případ smrti tak, že zkrátí nepominutelného dědice na povinném dílu. Tak dovozoval už Rouček, podle kterého „bylo-li právo na povinný díl porušeno, mluvíme o nároku na povinný díl“.⁹ Stejný závěr uvádí i moderní rakouští autoři Eccher a Welser, podle kterých je nutné rozlišovat mezi samotným právem na povinný díl a nárokem na povinný díl, který vzniká v případě zkrácení práva na povinný díl zůstavitelem.¹⁰ Samotné označení nepominutelný dědic však lze vnímat i jako legislativní zkratku: a) při benevolentním výkladu jde bez dalšího o označení zůstavitelových dětí či, nedědí-li děti, jejich potomků, ať už mají, či nemají právo na povinný díl;¹¹ b) při striktnějším výkladu pak jde o potomky, kteří by se v případě zůstavitelovy smrti nabízeli jako dědicové ze zákonné posloupnosti (jsou dědicovsky způsobilí, nebyli platně vydědění, nezřekli se dědického práva či práva na povinný díl), a tedy mají právo na povinný díl – což ovšem neznamená, že jim na povinný díl vznikl nárok.¹²

Stará rakouská a prvorepubliková literatura přijímala také závěr, že právo na povinný díl vzniká nejen při posloupnosti testamentární, nýbrž i při posloupnosti intestátní,¹³ což je nadále do jisté míry přijímáno i současnou literaturou rakouskou – přestože obvykle nepominutelným dědicům při dědění ze zákonné posloupnosti žádná práva související s povinným dílem nevznikají, mohou se v jistých situacích na své právo povinného dílu odvolávat.¹⁴ Přímo odmítnutí s výhradou povinného dílu i při dědění ze zákonné posloupnosti předpokládal celkem samozřejmě Zeiller: protože povinný díl musí nepominutelnému dědici zůstat ničím nezatížený také i při posloupnosti intestátní (§ 774 ABGB), může i nepominutelný dědic povoláný k dědění závětí odmítnout dědictví a přenechat je ostatním testamentárním dědicům či zákonným dědicům a omezit se na pohledávku k výplatě povinného dílu. Zeiller tak dokonce dovozoval možnost odmítnout dědictví s výhradou povinného dílu u závětního dědice s odůvodněním, že je připuštěno i u zákonných dědiců.¹⁵ U dědice ze zákonné posloupnosti připouštěli ve 30. letech 20. století odmítnutí s výhradou povinného dílu podle § 808 ABGB Schell a Rouček, podle kterých může nepominutelný dědic odmítnout dědictví ze zákona s výhradou povinného dílu, avšak tato otázka bude praktická či bude mít význam, pokud zůstavitel sice nepovolal dědice, ale nařídil odkazy nebo jiná omezení.¹⁶ Jak se nyní ukazuje, praktičnost této otázky je mnohem širší a dopadá na všechny případy, kdy dědic ze zákonné posloupnosti nechce z jakéhokoliv více či méně racionálního důvodu dědit zůstavitelův majetek, ale je pro něho přijatelnější povinný díl.

„Existence“ a práva nepominutelných dědiců tedy nejsou v českém a rakouském právu vázány pouze na situace, kdy zůstavitel pořizováním pro případ smrti nerespektoval právo potomka na povinný díl. V tom spatřuji rozdíl německého vnímání, jehož odlišnost je založena na jiné právní úpravě § 2303 odst. 1 BGB („*Je-li potomek zůstavitele vyloučen z dědické posloupnosti pořizováním pro případ smrti, může od dědiců požadovat povinný díl*“). Právě v důsledku znění tohoto ustanovení je právo dětí, rodičů nebo manžela na povinný díl v Německu činěno závislým na tom, zda je zůstavitel vyloučil ze zákonné posloupnosti pořizováním pro případ smrti,¹⁷ a není tedy vnímáno jako hmotněprávní status nezávislý na faktické situaci. V Německu je ostatně užívána i odlišná právní terminologie, kde se v oddíle o povinném dílu pojednává o „oprávněném z povinného dílu“ (*Pflichtteilberechtigter*, jehož právo na povinný díl vzniká až po nastoupení určité situace), nikoliv o nepominutelném dědici (*Noterbe*, který má právo na povinný díl již jen existencí svého příbuzenského vztahu k zůstaviteli).

DÍLČÍ ZÁVĚR

Právě ve smyslu výše uvedeného vnímání institutu nepominutelných dědiců rakouskou a vlastně i českou literaturou je, dle mého názoru, potřebné interpretovat § 1485 odst. 1

- 8 Srov. shrnutí v Plašil, F. Volná čtvrtina podle § 1585 NOZ a povinný díl. *Ad notam*, 2016, č. 1, s. 15 a tam citovaná literatura.
- 9 Rouček in Rouček, F., Sedláček, J. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl 3. Praha: V. Linhart, 1936, s. 430.
- 10 Eccher, B. *Bürgerliches Recht. Band VI: Erbrecht*. 4. vydání. Wien, New York: Springer, 2010, s. 145 a 146; Welser, op. cit. sub 7, s. 545.
- 11 Podobně zřejmě vnímají institut nepominutelných dědiců i Šešina a Wawerka, podle kterých povinný díl představuje „právo nepominutelných dědiců, tj. dětí zůstavitele, a nedědí-li, pak jejich potomků“; Šešina a Wawerka in Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. (eds.). *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV (§ 1475 až 1720)*. Wolters Kluwer: Praha, 2014, s. 350. Týž názor zastávají pravděpodobně také Svoboda, J., Klička, O. *Dědické právo v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 24.
- 12 Rouček, op. cit. sub 9, s. 428–429.
- 13 Krainz, J., Ehrenzweig, A. *System des österreichischen allgemeinen Privatrechts. Zweiter Band, zweite Hälfte: Familien- und Erbrecht*. Manz: Wien, 1917, s. 495; Rouček, op. cit. sub 9, s. 430.
- 14 Eccher, op. cit. sub 10, s. 147; Welser, op. cit. sub 7, s. 545; Nemeth in Kodek, G., Schwimann, M. *ABGB. Praxiskommentar. Band 3. § 531–858 ABGB. AnerbG, Kärntner ErbhöfeG, Tiroler HöfeG*. 4. Auflage. Wien: LexisNexis, 2013, s. 193. Uváděno je právo žádat započtení darování třetím osobám podle § 785 ABGB (podobnou normu OZ neobsahuje).
- 15 Zeiller, op. cit. sub 5, s. 847.
- 16 Rouček, op. cit. sub 9, s. 537, na příkladu též s. 430; Schell in Klang, H. (ed.). *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch. Zweiter Band/Erster Halbband. §§ 531 bis 858*. Wien: Österreichische Staatsdruckerei, 1935, s. 796.
- 17 Weidlich in Bassenge, P. (ed.). *Palandt. Bürgerliches Gesetzbuch mit Nebengesetzen*. 74. Auflage. München: C. H. Beck, 2015, s. 2506.

větu druhou OZ, pojednávající toliko o nepominutelném dědici bez další specifikace. Uvedené ustanovení se proto, patrně, nevztahuje pouze na situace, kdy zůstavitel svým pořízením pro případ smrti zkrátel nepominutelného dědice na povinném dílu, ale na veškeré případy, kdy odmítá dědictví nevyděděný potomek zůstavitele způsobilý dědit, který se dědictví nezřekl (ať už při dědění ze zákonné posloupnosti,¹⁸ či ze závěti nebo dědické smlouvy).

II. REPREZENTACE POTOMKŮ NEPOMINUTELNÉHO DĚDICE, KTERÝ DĚDICTVÍ ODMÍTL S VÝHRADOU POVINNÉHO DÍLU

A) DOMÁCÍ ZÁVĚRY

Otázka reprezentace potomků nepominutelného dědice, který podle § 1485 odst. 1 věty druhé OZ odmítl dědictví s výhradou povinného dílu, byla položena i v moderní české literatuře. Šešina má za to, že v případě reprezentace by stejný kmen při dědění ze zákonné posloupnosti získal povinný díl i dědický podíl, protože by děti odmítnutější již neměly mít dědické právo, avšak odůvodnění svého názoru nalézá pouze v zásadách občanského zákoníku (§ 2 odst. 2 a 3 a § 3 odst. 1 OZ).¹⁹ Týž názor zastává i Fiala, který argumentuje nevhodností dvojího zvýhodnění téhož kmene a nebezpečím účelového odmítání dědictví s výhradou povinného dílu za účelem poškození dědiců jiného kmene.²⁰

Holíková se ve svém shora citovaném příspěvku naopak spíše přiklání k opačnému závěru a argumentuje tím, že v případě, kdy by s výhradou povinného dílu odmítl jediný dědic, nebylo by vůči komu povinný díl uplatnit.²¹ Domnívám se však, že pokud by se již nenabízel žádný dědic z pořízení pro případ smrti nebo ze zákonné posloupnosti, bude možné i tak uplatnit povinný díl vůči státu, kterému pozůstalost případně jako odúmrtí podle § 1634 OZ. Na stát se v takovém případě hledí jako na zákonného dědice a vůči jiným osobám má stát stejné postavení jako dědic, kterému svědčí výhrada soupisu. V důsledku toho „stát hradí dluhy zůstavitele (a další pasiva pozůstalosti) do výše ceny nabytého dědictví,

*tzv. ve stejném rozsahu, jako dědic, který uplatnil právo výhrady soupisu nebo jako osoba pod zvláštní ochranou, v jejímž zájmu soud nařídil soupis pozůstalosti (§ 1706)“.*²²

Zákon ani důvodová zpráva na předmětnou otázku odpověď nedávají a domácí literatura není, jak bylo výše demonstrováno, v řešení otázky zcela jednotná. Je proto vhodné provést srovnání nejenom s právní úpravou, ale též se závěry doktríny států, jejich civilní kodexy sloužily českému zákonodárci při rekodifikaci soukromého práva jako nejpodstatnější inspirační zdroje – Rakouska a Německa, a zamyslet se nad aplikací jejich závěrů v českém právním prostředí (švýcarské právo nemůže k řešení otázky přispět, neboť dle čl. 570 odst. 2 ZGB musí být prohlášení o odmítnutí dědictví učiněno nepodmíněně a bez výhrad. Jiné ustanovení regulující položenou otázku švýcarské právo neobsahuje, a tedy lze mít za to, že neumožňuje odmítnout dědictví s výhradou povinného dílu).

B) RAKOUSKO

Rakouská právní teorie se dlouhodobě potýkala s legislativně nejednotným řešením reprezentace potomků presumptivního dědice, který z vlastní vůle nebo z vůle zůstavitele dědictví nenabude. V některých případech obsahuje ABGB regulaci odpovídající tzv. formálnímu reprezentačnímu právu, kdy potomek dědice sice nastupuje na jeho místo, to však na základě vlastního práva, aniž by je odvozoval od práva svého nedědicího předka, a tedy reprezentace slouží pouze k určení velikosti dědického podílu nastupujícího potomka (to platí u dědické nezpůsobilosti dle § 541 ABGB); v jiných případech naopak upřednostňuje materiální reprezentační právo, kdy potomek obsahově vstupuje do práv svého předka, resp. jeho práva závisejí a jsou odvozena od předka právního postavení, a tudíž se i případné důvody vedoucí k odpadnutí předka z dědické posloupnosti vztahují i na jeho potomky (zejména platí v pochybnostech u zřeknutí se dědického práva dle § 551 ABGB).²³ V případech, kdy nelze pravidlo dovodit přímo z textu zákona, panuje naprostá nejednotnost – zejména pokud se jedná právě o odmítnutí dědictví. Nejvyšší soudní dvůr v rozsudku sp. zn. 1 Ob 739/82 (ve sbírce pod zn. SZ 55/165) odmítl analogickou aplikaci § 551 ABGB (zřeknutí se dědického práva, podle kterého se zřeknutí v pochybnostech vztahuje i na potomky) na odmítnutí dědictví a ponechal na vůli odmítajícího, zda odmítnutí vztáhne i na své potomky či nikoliv; v pochybnostech má být otázka zjištěna interpretací. Uvedený závěr je v judikatuře přijímán i nadále (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudního dvora sp. zn. 6 Ob 196/06a, 6 Ob 3/09y aj.). Literatura však vykazuje extrémní roztržičnost názorů.²⁴

Zřejmě i s ohledem na tyto nesnáze právní teorie se ani ve mně známé moderní rakouské literatuře neobjevuje názor ohledně reprezentačního práva potomků nepominutelného dědice, který dědictví odmítl s výhradou povinného dílu (§ 808 věta třetí ABGB). Před tzv. třetí novelou ABGB v roce 1916²⁵ byla otázka řešena starým judikátem Oberste Justizstelle z 1. června 1840,²⁶ podle kterého odmítne-li presumptivní dědic povoláný závětí dědictví s výhradou

18 Rouček, op. cit. sub 9, s. 537; Schell in Klang, op. cit. sub 16, s. 796.

19 Šešina in Švestka, Dvořák, Fiala, op. cit. sub 11, s. 46.

20 Fiala in Fiala, R., Drápal, L. (eds.). *Občanský zákoník IV. Dědické právo* (§ 1475-1720). Praha: C. H. Beck, 2014, s. 60.

21 Holíková, op. cit. sub 1, s. 10.

22 Fiala in Fiala, Drápal, op. cit. sub 20, s. 381.

23 Eccher, op. cit. sub 10, s. 34; Welsler in Rummel, P., Lukas, M. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch mit wichtigen Nebengesetzen und EU-Verordnungen. Teilband §§ 531–824. 4. Auflage*. Wien: MANZ, 2014, s. 167. Eccher in Kodek, Schwimann, op. cit. sub 14, s. 169.

24 Srov. přehledně zejména Welsler in Rummel, Lukas, op. cit. sub 23, s. 265, nebo Nemeth in Kodek, Schwimann, op. cit. sub 14, s. 291.

25 Císařské nařízení č. 69/1916 ř. z. z 19. 3. 1916.

26 Publ. v Gerichtshalle, 1857, č. 29, s. 257–258.

povinného dílu, pak je jeho potomstvo z dědického práva vyloučeno. Uvedený závěr, dovozovaný pomocí analogické aplikace § 541 (dědická nezpůsobilost) a § 780 (vydědění) ABGB, byl dlouhodobě uznáván až do uvedené novelizace,²⁷ od té doby však se názor na řešení problému v podstatě neobjevil. Jediným mně známým publikovaným vyjádřením je krátká zmínka v příspěvku Paula Steinlechnera z roku 1912;²⁸ Steinlechner, s ohledem na tehdy projednávanou novelizaci § 541 a 780 ABGB (tzv. III. novela) a nový, odlišný úmysl zákonodárce, dosavadní názor odmítl a zastával stanovisko, že i potomkové dědice odmítnuvšího s výhradou povinného dílu mají dědické právo.

Nových závěrů se v dané věci již pravděpodobně nelze dočkat, neboť velkou novelou dědického práva, účinnou od 1. ledna 2017,²⁹ byla v Rakousku možnost odmítnout dědictví s výhradou povinného dílu zrušena.

C) NĚMECKO

Základním judikátem, dotýkajícím se probírané otázky v Německu, je rozsudek Spolkového soudního dvora z 29. 6. 1960, sp. zn. V ZR 64/59. Podle něj se neuplatní reprezentanční právo potomků (§ 2069 BGB), pokud dědicem nepominutelného dědice, který dědictví odmítl s výhradou povinného dílu, je jeho potomek – neprojeví-li však odmítající jinou vůli; jeden dědický kmen nemůže být takto vícekrát zvýhodněn.³⁰ Týž názor zaujal Nejvyšší zemský soud Bavorska v usnesení z 2. 3. 2000, sp. zn. 2 Z BR 144/99: odmítne-li následný dědic dědictví s výhradou povinného dílu, jsou jeho potomci z dědického práva vyloučeni; to neplatí, vyplývá-li jiná (faktická či hypotetická) vůle odmítajícího. Tak judikoval následně i Vrchní zemský soud v Mnichově usnesením z 25. 7. 2006, sp. zn. 31 Wx 40/06, a z poslední doby Vrchní zemský soud v Bambergu z 23. 4. 2013, sp. zn. 5 U 34/12 (opravný prostředek proti rozhodnutí byl Spolkovým soudním dvorem odmítnut,³¹ což je odbornou veřejností vnímáno jako potvrzení starého judikátu z roku 1960³²). Závěry uvedené judikatury jsou někdy označovány jako „Doppelbegünstigungstheorie“. Pro úplnost lze dodat, že Vrchní zemský soud v Mnichově v usnesení z 26. 10. 2011, sp. zn. 31 Wx 30/11, dovodil zcela opačný závěr pro případ, kdy dědictví s výhradou povinného dílu odmítne přední dědic – následný dědic pak není z dědického práva vyloučen, leda by zůstavitel projevil jinou vůli (zde je ovšem uvedený závěr logický, když následný dědic byl k dědění povolán výslovně samotným zůstavitelem).

Celkem přehledně pojednává o problému Nieder,³³ který označuje otázku za spornou; zatímco starší literatura a judikatura (výše citovaný judikát BGHZ 33 60 a podřízené soudy nejméně do 80. let 20. století, autoři Kipp, von Lübtow a jiní do 70. let) považovaly reprezentaci potomků při odmítnutí dědictví s výhradou povinného dílu za nepřipustnou, novější literatura (Damrau, Leipold v mnichovském komentáři, ale také Weidlich a Litzemberger³⁴) zastává opačný názor s odkazem na § 2320 BGB, podle kterého odpovídají za splnění povinného dílu pouze ti dědicové, kteří nastoupí na místo odmítnuvšího – nemůže proto dojít ke dvojímu zvýhodnění

téhož kmene. Jednota panuje, s ohledem na výše citovanou judikaturu, pouze v případě, kdy zůstavitel povolal následného dědice (svěřenského nástupce), který odmítl dědictví s výhradou povinného dílu – v takovém případě pak je dovozována domněnka, že je vůlí zůstavitele, aby dědicové odmítnuvšího svěřenského nástupce nevstupovali do jeho práva. Ani v nové literatuře však nelze nalézt shodu, shora uvedený rozsudek Spolkového soudního dvora souhlasně cituje např. Schellhammer.³⁵ Kromě toho dosud chybí potvrzení nových teoretických závěrů judikaturou Spolkového soudního dvora, ba naopak se zdá, jako by Spolkový soudní dvůr nehodlal tyto závěry převzít a setrval na svém starém judikátu z roku 1960 (srov. výše potvrzení usnesení OLG Bamberg).

DÍLČÍ ZÁVĚR

Problémem aplikace závěrů německého právního prostředí na § 1485 OZ zůstává, že v OZ se podobná úprava jako v § 2320 BGB nenalézá a za splnění povinných dílů odpovídají všichni dědicové a odkazovníci poměrně podle čistých hodnot svých dědických podílů a odkazů (§ 1653 OZ).³⁶ Není možné odhlédnout ani od skutečnosti, že změna v nazírání na probíraný problém v německé literatuře od 80. let byla podložena právě argumentací § 2320 BGB – chybělo-li by v německém občanském zákoníku toto ustanovení, je otázkou, zda vůbec by k takovému vývoji v právní teorii došlo. Nadto lze v Německu vysledovat poměrně ustálenou judikaturu i z poslední doby, která spíše odmítá závě-

27 Wehli in Stubenrauch, M. *Commentar zum österreichischen allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuche. Zweiter Band. 8. Auflage.* Wien: MANZ, 1903, s. 913; cituje ještě Schey, J. *Das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch für das Kaiserthum Österreich. 20. Auflage.* Wien: MANZ, 1916, s. 382.

28 Steinlechner, P. *Das Repräsentationsrecht nach den Entwürfen einer Zivilrechts-Novelle. Zeitschrift für die juristische Praxis,* 1912, s. 375.

29 Erbrechts-Änderungsgesetz 2015 (ErbRÄG 2015), BGBl I 2015/87.

30 Ve sbírce jako BGHZ 33 60. Ačkoliv v konkrétním případě se jednalo o odmítnutí následného dědice, odůvodnění rozhodnutí je koncipováno zcela obecně na všechny případy, kdy odmítne dědictví nepominutelný dědic s výhradou povinného dílu.

31 Senátní usnesení z 20. 11. 2013 sp. zn. IV ZR 195/13, srov. odůvodnění usnesení Spolkového soudního dvora téže spisové značky z 22. 5. 2014.

32 Günther, S. *Testament und Unternehmensnachfolge durch Gericht auf den Kopf gestellt.* Dostupné online z: <https://www.anwalt24.de/fachartikel/erbschaft-und-testament/30193>, cit. 7. 5. 2017.

33 Nieder in Nieder, H., Kössinger, R., Kössinger, W. *Handbuch der Testamentgestaltung.* 4. Auflage München: C. H. Beck, 2011, s. 94–95.

34 Weidlich in Bassenge, op. cit. sub 17, s. 2346 (také s odkazem na mnichovský komentář a Damraua); Litzemberger in Bamberger, H. G., Roth, H. *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 3, §§ 1297–2385. EGBGB.* 2. Auflage München: C. H. Beck, 2008, s. 1748.

35 Schellhammer, K. *Erbrecht nach Anspruchsgrundlagen.* 3. Auflage. Heidelberg: C. F. Müller, 2010, s. 307.

36 Svoboda, Klička, op. cit. sub 11, s. 29.

ry moderní literatury převzít. Dle mého názoru tedy podle platného českého práva odpovídají všichni ostatní dědicové a odkazovníci poměrně pravděpodobně i za splnění povinného dílu, který si vyhradil odmítnuvší dědic, neboť zákon zvláštní regulaci kromě § 1653 neobsahuje; v takové situaci pak při odmítnutí dědictví s výhradou povinného dílu a reprezentaci odmítnuvšího dědice jeho potomky může skutečně dojít ke zvýhodnění jeho přímé linie (které by bylo ještě větší, pokud by odmítl s výhradou povinného dílu nepominutelný dědic a následně i jeho potomek). Jako vhodný způsob, jak tomu čelit, se jeví právě taková interpretace § 1485 OZ, vylučující reprezentační právo potomků dědice, který odmítl dědictví s výhradou povinného dílu, po vzoru starého rakouského judikátu z 1. 6. 1840 (rakouské prostředí otázku v moderní době nezodpovídá, neboť se jí nevěnuje od doby III. novely ABGB roku 1916) a modernějšího německého rozsudku z 29. 6. 1960, 5 ZR 64/59 (BGHZ 33 60) a navazující judikatury. Taková interpretace by ostatně podpořila i vnímání tohoto problému dosud publikovanou českou komentářovou literaturou (srov. výše) – závěry německého Spolkového soudu odpovídají zejména argumentaci Fialy, ke kterému se v této otázce lze přiklonit.

III. PODOBA POVINNÉHO DÍLU ODMÍTNUVŠÍHO DĚDICE

V české literatuře dosud zřejmě nebyla položena otázka, která je často uváděna v rakouské literatuře – pokud nepominutelný dědic odmítne dědictví s výhradou povinného dílu, má nárok žádat běžným způsobem vyplacení svého povinného dílu v penězích?

V Rakousku je tato otázka dlouhodobě spornou. V případě, kdy je nepominutelný dědic povolán k dědění pořízením pro případ smrti, a přesto odmítne dědictví, dovozuje většina autorů, že není oprávněn žádat výplatu v penězích, ale pouze podíl na pozůstalosti velikostí odpovídající jeho povinnému dílu, oprostěný od dluhů a zatížení zůstavitelovými nařízeními (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudního dvora sp. zn. 6 Ob 666/95). Podle rozhodnutí Nejvyššího soudního dvora sp. zn. 6 Ob 189/98g tedy § 808/3 ABGB otevírá možnost přijmout ničím nezatíženou část dědictví v rozsahu povinného dílu a zbytek odmítnout. Objevují se však i některé názory opačné.³⁷

K přijetí většinového rakouského stanoviska v českém prostředí jsem spíše skeptický, a to z důvodu absence speciální úpravy v OZ. Vyhrazuje-li si odmítající nepominutelný dědic

povinný díl, vyhrazuje si tím podle výslovné úpravy v § 1654 OZ právo na peněžní částku rovnající se hodnotě jeho povinného dílu a nemá právo na podíl z pozůstalosti. V případě dědění ze zákonné posloupnosti je tedy řešení zřejmé – nepominutelný dědic odmítnuvší s výhradou povinného dílu má tak po ostatních dědících právo na výplatu peněžité částky odpovídající hodnotě jeho povinného dílu. Týž závěr však, podle mého, bude nutně dovodit i v případě, kdy byl nepominutelný dědic povolán k dědění pořízením pro případ smrti. Rakouská literatura zde argumentuje tím, že byl-li povinný díl zůstaven v podobě dědického podílu, měl by si nepominutelný dědic podíl z pozůstalosti na svůj povinný díl „započíst“ ve smyslu § 774, resp. také 787 odst. 1 ABGB³⁸ (obdoba § 1644 odst. 1 a § 1660 odst. 1 OZ); pomíjí však základní skutečnost, že nepominutelný dědic ve zkoumaném případě dědictví odmítl – dal tedy jasně najevo, že ze zůstavitelova pořízení pro případ smrti nechce v rámci univerzální sukcese ničeho obdržet.

DÍLČÍ ZÁVĚR

Rakouská doktrína, upírající nepominutelnému dědici, který odmítl dědictví s výhradou povinného dílu, ačkoliv byl k dědění povolán pořízením pro případ smrti, právo na výplatu celého povinného dílu v penězích, se v českém právním prostředí s největší pravděpodobností nepoužije kvůli zřejmému rozporu se stávající obecnější právní úpravou.

SHRNUTÍ ZÁVĚRŮ

Na podkladě výše uvedené argumentace tak dovozují zejména tři závěry:

- 1) Odmítnout dědictví s výhradou povinného dílu může i dědic, který není zůstavitelovým pořízením pro případ smrti na svém povinném dílu zkrácen – tedy i dědic při dědění ze zákonné posloupnosti.
- 2) Potomci nepominutelného dědice, který odmítl dědictví s výhradou povinného dílu, nepožívají po tomto odmítnutím předku reprezentačního práva, a nesvědčí jim tedy ze zákona dědická posloupnost po zůstaviteli, nestanoví-li sám odmítající jinak.
- 3) Nepominutelný dědic odmítnuvší dědictví s výhradou povinného dílu bude mít nárok na výplatu celého povinného dílu v penězích, ať byl zůstavitelem povolán za dědice, či nikoliv.

Přesto je nutně podotknout, že se jedná pouze o právní názor autora, a nelze ani zcela vyloučit opačnou interpretaci, zastávanou Mgr. Ing. Lenkou Holíkovou, neboť – slovy klasika – „je to případ komplikované a čert nám ho byl dlužen“.³⁹ ■

37 Přehledně srov. Sailer in Koziol, H., Bydlinski, P., Bollenberger, R. (eds.). *Kurzkommentar zum ABGB*. Wien, New York: Springer, 2005, s. 622; Welser, op. cit. sub 7, s. 550, pozn. 7; Welser in Rummel, Lukas, op. cit. sub 23, s. 276–277; Nemeth in Kodek, Schwimann, op. cit. sub 14, s. 296–297.

38 Eccher, op. cit. sub 10, s. 26–27; Nemeth in Kodek, Schwimann, op. cit. sub 14, s. 296.

39 Závěr policejního rady Vacátka z filmu *Smrt černého krále* (režie Jiří Sequens, 1971, dle povídky Jiřího Marka *Otec Goriot ze Záběhlíc*).

Ilustrační foto: Shutterstock.com

Započtení na dědický podíl

NA DĚDICKÝ PODÍL ZÁKONNÉHO DĚDICE NELZE ZAPOČÍTAT TO, CO OD ZŮSTAVITELE OBDRŽELI POTOMCI TOHOTO DĚDICE.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2016,
sp. zn. 486/2016

Z ODŮVODNĚNÍ

Řízení o dědictví po B. L., zemřelé dne 4. 8. 2012, bylo zahájeno usnesením Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 16. 8. 2012, č. j. 13 D 680/2012-4. Provedením úkonů v řízení o dědictví po zůstavitelce byl pověřen Mgr. Radim Neubauer, notář v Praze (§ 38 občanského soudního řádu).

Obvodní soud pro Prahu 3 usnesením ze dne 11. 9. 2014, č. j. 13 D 680/2012-165, určil obvyklou cenu zůstavitelova majetku částkou 12 179 854,02 Kč, výši dluhů částkou 0 Kč a čistou hodnotu dědictví částkou 12 179 854,02 Kč a potvrdil nabytí veškerého majetku zůstavitelky (v usnesení blíže specifikovaného) podle dědických podílů tak, že 3/4 celku nabyla L. L. a 1/4 celku nabyla M. G.; současně určil odměnu soudního komisaře Mgr. Radima Neubauera a jeho hotové výdaje včetně náhrady za daň z přidané hodnoty v celkové

výši 37 155 Kč s tím, že povinnost k jejich úhradě uložil L. L. částkou 27 867 Kč a M. G. částkou 9 288 Kč, dále dědičkám uložil povinnost zaplatit státu náklady řízení, které platil, tj. část nákladů znalečného soudní znalkyně Ing. Taťany Holoušové, CSc., a to tak, že L. L. je povinna uhradit částku 8 779 Kč a M. G. částku 1 926 Kč, a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Soud prvního stupně předně uvedl, že obvyklá cena majetku, výše dluhů a čistá hodnota dědictví byly určeny „v souladu se soupisem aktiv a pasiv dědictví“. Na základě zjištění, že zůstavitelka „zanechala jednu vlastnoruční závět ze dne 20. 12. 2010“, již ustanovila dědičkou „nově postaveného obytného domku na kat. parcele 32, dále garáže, studny atd., zahrady kat. č. 23 a další kat. sjednocené parcely 25/1, 2, 3 a 106, vodní plochy a sdružené plochy, všeho majetku a inventáře, nacházejícího se v domku a garáži, který je povětšinou přivezen z Německa L., a tedy patří jí, rovněž věci, které se nacházejí v družstevním bytě, lesy B. kat. území 89/16, T. 895/82, 7, 1, sjednocené, Š. 438/2 evidované ve zjednodušené evidenci 639, 2, 1, 4, V. 920/12, dceru L. L.“ a dále uvedla, že „M. G. odkázala jsem družstevní byt svému vnukovi T. G. v ceně 2 500 000 Kč“, soud prvního stupně dovedl, že „ze zákona by k celému dědictví byly povolány rovným dílem pozůstalé dcery jakožto dědičky I. dědické skupiny“, které „dědictví

neodmítly“, že tyto „uznaly závět ze dne 20. 12. 2010 po formální stránce za platnou“, jen M. G. namítla jednak „relativní neplatnost“ závěti z důvodu, že byla pomínuta jakožto nepominutelný dědic ze zákona, jednak že „dar vnukovi nelze jakkoliv započítat na její dědický podíl“. Vzhledem k tomu, že dědičky „neuzavřely dohodu o vypořádání dědictví“, soud prvního stupně jim „potvrdil nabytí dědictví podle jejich dědických podílů“, přičemž „zohlednil“ závět zůstavitelky a námitku její relativní neplatnosti ze strany M. G.

K odvolání L. L. Městský soud v Praze usnesením ze dne 29. 7. 2015, č. j. 24 Co 122/2015-269, zrušil usnesení soudu prvního stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Odvolací soud dospěl k závěru, že okolnost převedení bytu v P. zůstavitelkou do vlastnictví syna M. G. „nemůže být v tomto dědickém řízení nikterak zohledněna“, neboť T. G., který je synem pozůstalé dcery M. G., „není dědicem zůstavitelky, a není proto ani účastníkem předmětného dědického řízení“, a „zápočet lze provést pouze v případě takového daru, který zůstavitel za svého života poskytl dědici“, a proto, neobdržela-li darem předmětný byt od zůstavitelky dědička dcera M. G., nýbrž její syn T. G., když „není ani možné dovozovat, že byt byl ve skutečnosti darován dceři, stal-li se na základě platné darovací smlouvy vlastníkem uvedeného bytu vnuk zůstavitelky“, potom „nelze ustanovení § 484 obč. zák. [1964] aplikovat“. Za neopodstatněnou odvolací soud dále označil námitku L. L. týkající se nesprávného ocenění nemovitostí, a to s odůvodněním, že „nemá pochybnosti o správnosti závěru znaleckého posudku, v němž znalkyně stanovila obvyklou (tržní) cenu nemovitostí náležejících do dědictví“. Soudu prvního stupně však vytkl, že se „dosud nezabýval otázkou tvrzených investic L. L. do výstavby domu v D., které mohou představovat její pohledávku vůči zůstavitelce“, a proto usnesení soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení s tím, že teprve po doplnění řízení ohledně těchto investic „bude možné znovu rozhodnout o obvyklé ceně majetku, výši dluhů a čisté hodnotě dědictví a o nabytí dědictví podle § 483 obč. zák.“.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podala L. L. dovolání. Namítá, že v dědickém řízení po zemřelé B. L. „mělo být ustanovení § 484 občanského zákoníku ke stanovení velikosti podílu dědičky M. G. zohledněno, resp. aplikováno“, a že soudy „nesprávně vyložily skutečnou vůli zůstavitelky“, která ve své závěti „jasně dala najevo, že darováním se ještě za svého života chtěla vypořádat (a ve skutečnosti se vypořádala) s dcerou M. G.“, když ve všech dokumentech – závětích sepsaných zůstavitelkou je zmíněno, že zůstavitelka „již za svého života odkázala (resp. smlouvou ještě za svého života darovala) dceři M. G. družstevní byt“, a tedy „žila v přesvědčení, že M. G. ještě za svého života spravedlivě odkázala jiný nemovitý majetek, jehož hodnota odpovídá hodnotě majetku, který má po smrti zůstavitelky obdržet dovolatelka“, přičemž „na tom nemůže nic změnit fakt, že předmětný byt byl ve skutečnosti darovací smlouvou převeden z vlastnictví zůstavitelky přímo do vlastnictví syna paní M. G.“. Dovolatelka proto navrhuje, aby dovolací soud zrušil usnesení odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a

občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů účinného do 31. 12. 2013 (dále jen „o. s. ř.“), neboť řízení ve věci bylo zahájeno přede dnem 1. 1. 2014 (srov. čl. II bod 2. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastnicí řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se dovolací soud nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

V projednávané věci bylo pro rozhodnutí soudů (mimo jiné) významné vyřešení právní otázky, zda lze na dědický podíl dědičky nepominutelné podle ustanovení § 479 občanského zákoníku (tzv. povinný díl)[1964] započítat dar, který od zůstavitelky obdržel potomek této dědičky. Vzhledem k tomu, že tato otázka hmotného práva doposud nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu řešena a že její vyřešení bylo pro rozhodnutí v projednávané věci významné (určující), dospěl Nejvyšší soud České republiky k závěru, že dovolání L. L. je podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné, neboť napadené usnesení odvolacího soudu je postiženo jednak vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, jednak zmatečností.

Vzhledem k tomu, že zůstavitelka B. L. zemřela dne 4. 8. 2012 a že při děděni se použije právo platné (účinné) v den smrti zůstavitelky, řídí se dědické právo po zůstavitelce a vypořádání dědictví i v současné době právní úpravou účinnou v době její smrti, tedy zákonem č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů účinném do 31. 12. 2012 (dále jen „obč. zák.“, srov. § 3069 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

Dědí se ze zákona, ze závěti nebo z obou těchto důvodů (srov. § 461 odst. 1 obč. zák.). V první skupině dědí zůstavitelovy děti a manžel nebo partner, každý z nich stejným dílem (srov. § 473 odst. 1 obč. zák.). Nezletilým potomkům se musí dostat aspoň tolik, kolik činí jejich dědický podíl ze zákona, a zletilým potomkům aspoň tolik, kolik činí jedna polovina jejich dědického podílu ze zákona. Pokud závět tomu odporuje, je v této části neplatná, nedošlo-li k vyděděni uvede-

ných potomků (srov. § 479 obč. zák.). Nedojde-li k dohodě, soud potvrdí nabytí dědictví těm, jejichž dědické právo bylo prokázáno (srov. § 483 obč. zák.).

Soud potvrdí nabytí dědictví podle dědických podílů. Při dědění ze zákona se dědici na jeho podíl započte to, co za života zůstavitele od něho bezplatně obdržel, pokud nejde o obvyklá darování; jde-li o dědice uvedeného v ustanovení § 473 odst. 2, započte se kromě toho i to, co od zůstavitele bezplatně obdržel dědicův předek. Při dědění ze závěti je třeba toto započtení provést, jestliže k němu dal zůstavitel příkaz anebo jestliže by jinak obdarovaný dědic byl proti dědici uvedenému v ustanovení § 479 neodůvodněně zvýhodněn (srov. § 484 obč. zák.).

Z ustanovení § 484 obč. zák. vyplývá, že požadavek zápočtu (kolace) má sloužit spravedlivému rozvržení majetkového přínosu pocházejícího od zůstavitele do majetku dědiců, případně také předků dědiců, jde-li o dědice zůstavitele ve smyslu ustanovení § 473 odst. 2 obč. zák. Cílem je odstranit, resp. snížit majetkové disproporce mezi dědici, pokud mají svůj původ v majetkových zdrojích plynoucích od zůstavitele.

Předmětem zápočtu může být jen to, co bylo dědici zůstavitelem poskytnuto nad rámec obvyklých darů odpovídajících majetkovým poměrům zůstavitele. Při dědění ze zákona se započtení na dědický podíl provádí vždy a u všech dědiců bez rozdílu (*ex officio*).

V projednávané věci bylo zjištěno, že zůstavitelka již za svého života darovala svému vnukovi T. G. (synovi M. G.) byt; tuto skutečnost ve svém dovolání potvrzuje také L. L., uvádí-li, že „předmětný byt byl ve skutečnosti darovací smlouvou převeden z vlastnictví zůstavitelky přímo do vlastnictví T. G.“.

Z textu ustanovení § 484 věty druhé obč. zák. je zcela jednoznačně zřejmé, že v případě zákonné dědické posloupnosti může dojít k provedení zápočtu na dědický podíl zákonného dědice pouze v případě daru poskytnutého nad rámec obvyklých darů přímo tomuto dědici nebo – v případě dědice zůstavitele uvedeného v ustanovení § 473 odst. 2 obč. zák. – také předku tohoto dědice. Z uvedeného ustanovení však není možné dovozovat, že by k provedení zápočtu na dědický podíl zákonného dědice zůstavitele mohlo dojít také v případě daru, který zůstavitel poskytl dětem či vzdálenějším potomkům svých dědiců, tzn. že na dědický podíl bližšího potomka (v projednávaném případě dcery M. G.) nelze započítat to, co od zůstavitelky obdržel vzdálenější potomek (v projednávaném případě syn M. G. a vnuk zůstavitelky T. G.).

Vzhledem k tomu, že předmětný byt zůstavitelka darovala přímo svému vnukovi T. G., který – jak odvolací soud správně dovodil – není dědicem zůstavitelky, a proto není ani účastníkem dědického řízení, a nedarovala jej tak dědičce M. G., vyplývá z toho, že takovýto dar nemohl být započten na její dědický podíl (povinný díl). Za těchto okolností případu by provedení zápočtu předmětného daru na dědický podíl přicházelo v úvahu pouze v případě, že by T. G. v řízení vystupoval jako závětní dědic a zůstavitelka

dal příkaz k provedení zápočtu anebo by takto obdarovaný dědic byl oproti dědici uvedenému v ustanovení § 479 obč. zák. neodůvodněně zvýhodněn, či připadal-li by v úvahu jako zákonný dědic zůstavitelky dle ustanovení § 473 odst. 2 obč. zák. a předmětný dar by přesahoval rámec obvyklého darování, k čemuž by však mohlo dojít jenom tehdy, kdy by jeho matka M. G. z jakýchkoliv důvodů nedělala (např. z důvodu její dědické nezpůsobilosti, odmítnutí dědictví či jejího vydědění), tj. kdyby se uplatnilo tzv. „právo reprezentace“.

V projednávané věci však z obsahu spisu – listin označených jako „Poslední vůle“, které byly pořízeny zůstavitelkou a které časově předcházejí závěti zůstavitelky ze dne 20. 12. 2010, jež byla základem pro rozhodnutí soudu prvního stupně (zejména z poslední vůle zůstavitelky ze dne 9. 6. 2009 a ze dne 17. 12. 2009) – dále vyplývá, že zůstavitelka kromě pořízení několika závětí ve prospěch L. L. také vydělala M. G., uvedla-li jednak v poslední vůli ze dne 9. 6. 2009, že vyděduje její druhou dceru M., neboť „na vnuka jsem nechala převést družstevní byt v ceně cca 2,5 milionu“, a protože „pracovali všichni tři, a když jsem potřebovala peníze na dostavení domku v D. a žádala jsem je o peníze, nedali mi nic a při tom peníze měli“, jednak v poslední vůli ze dne 17. 12. 2009, že vyděduje její dceru M., neboť „jsem nechala převést svůj byt v P. na T. svého vnuka“. Z obsahu ostatních (na tyto poslední závěti) časově následujících listin pořízených zůstavitelkou, jež tvoří obsah spisu (tj. z poslední vůle ze dne 23. 8. 2010 a poslední vůle ze dne 20. 12. 2010), není zřejmé, že by zůstavitelka vydědění M. G. zrušila či odvolala dle ustanovení § 469a odst. 3 a § 480 obč. zák.

Zůstavitel může vydědit potomka, jestliže a) v rozporu s dobrými mravy neposkytl zůstaviteli potřebnou pomoc v nemoci, ve stáří nebo v jiných závažných případech, b) o zůstavitele trvale neprojevuje opravdový zájem, který by jako potomek projevovat měl, c) byl odsouzen pro úmyslný trestný čin k trestu odnětí svobody v trvání nejméně jednoho roku, d) trvale vede nezřízený život (srov. § 469a odst. 1 obč. zák.). Pokud to zůstavitel v listině o vydědění výslovně stanoví, vztahují se důsledky vydědění i na osoby uvedené v § 473 odst. 2 (srov. § 469a odst. 2 obč. zák.). O náležitostech listiny o vydědění a o jejím zrušení platí obdobně ustanovení § 476 a 480; v listině však musí být uveden důvod vydědění (srov. § 469a odst. 3 obč. zák.).

Vydědění ve smyslu ustanovení § 469a obč. zák. je projevem zůstavitelovy vůle, kterým odnímá dědici dědické právo, jež by mu jinak podle zákona náleželo; je sankcí, která za splnění zákonných podmínek postihuje potomka zůstavitele, který je jinak nepominutelným dědicem.

Základními předpoklady dědění jsou smrt zůstavitele; existence majetku tvořícího dědictví po zůstaviteli; důvod dědění svědčící určité osobě (tj. dědický titul); skutečnost, že tato osoba zůstavitele přežila, že má zájem být zůstavitelovým dědicem (tj. dědictví neodmítla), že není dědičce nezpůsobilá ve smyslu § 469 obč. zák. a že ani nebyla zůstavitelem platně vyděděna podle § 469a obč. zák.

Ačkoliv z obsahu spisu vyplývá, že zůstavitelka mimo jiné dne 9. 6. 2009 a 17. 12. 2009 pořídila holografní závěti ve prospěch L. L., jejichž součástí bylo také vydědění M.G., soudy se v projednávané věci při rozhodnutí o dědickém právu M. G. vůbec nezabývaly posouzením (předběžné) otázky, a to zda tato v úvahu přicházející zákonná dědička byla zůstavitelkou platně vyděděna ve smyslu ustanovení § 469a obč. zák., přestože vyřešení této otázky bylo rozhodující pro další postup soudu v řízení o dědictví po zůstavitelce, mimo jiné také pro posouzení splnění zákonných podmínek pro provedení zápočtu na dědický podíl (povinný díl) M. G.

Nezabýval-li se dosud odvolací soud jedním ze základních předpokladů dědění, a to posouzením dědického práva M. G. z hlediska jejího vydědění, má dovolací soud za to, že odvolací soud zatížil řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Vzhledem k uvedenému je třeba uzavřít, že závěr odvolacího soudu o neprovedení zápočtu na dědický podíl M. G. je předčasný, a proto nesprávný.

Odvolací soud také – jak vyplývá z obsahu spisu – rozhodl dovoláním napadeným usnesením o odvolání L. L. proti usnesení soudu prvního stupně bez nařízení jednání, ačkoliv předmětem odvolacího řízení bylo rozhodnutí ve věci samé, o odvolání nebylo rozhodnuto některým ze způsobů uvedených v ustanovení § 214 odst. 2 písm. a), b) nebo d) o. s. ř. a účastníci se podle obsahu spisu práva účasti na pro-

jednávání věci nevzdali a ani s rozhodnutím věci bez nařízení jednání před odvolacím soudem nevyslovili souhlas. Odvolací soud tímto nesprávným postupem odňal účastníkům možnost jednat před soudem (srov. též např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 4. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1420/96, publikované v časopise Soudní judikatura pod č. 1, ročník 1997). Dovolací soud ke zjištěné zmatečnosti podle ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř. ve smyslu ustanovení § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř. přihlédl, i když nebyla uplatněna v dovolání.

Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu není správné. Protože nejsou splněny podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání a ani pro změnu usnesení odvolacího soudu, Nejvyšší soud České republiky toto usnesení zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.) a věc vrátil odvolacímu soudu (Městskému soudu v Praze) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první o. s. ř.).

Právní názor vyslovený v tomto usnesení je závazný (§ 243g odst. 1 část věty první za středníkem o. s. ř.). V novém rozhodnutí o věci rozhodne soud nejen o náhradě nákladů nového řízení a dovolacího řízení, ale znovu i o nákladech původního řízení (§ 226 odst. 1 a § 243g odst. 1 část první věty za středníkem a věta druhá o. s. ř.). ■

JUDr. Roman Fiala,
místopředseda Nejvyššího soudu ČR

PŘIROZENÁ AUTORITA.

NOVÉ BMW ŘADY 5.

BMW Renocar představuje BMW řady 5 v edici EXECUTIVE.

Neplatíte akontaci a užívejte si BMW 5 s pohonem všech kol xDrive.

15 990,- bez DPH měsíčně*

Vyzkoušejte si nové BMW řady 5 na 3 dny zdarma.

www.renocar.cz/advokati

Renocar Praha, Lipová 280, Praha - Čestlice (D1, EXIT 8), tel.: 261 393 600, advokatum@renocar.cz

Renocar Brno, Řípská 5C, Brno - Slatina (D1, EXIT 201), tel.: 548 141 548, advokatum@renocar.cz

*měsíční splátka operativního leasingu u modelu BMW 520d xDrive, částka vč. DPH 19 348 Kč měsíčně při délce splácení 36 měsíců s ročním nájedem 25 000 km, nabídka platí do odvolání

Radost z jízdy

„Za jeden z výdobytků evropské civilizace považují koncepty univerzálních lidských práv a liberálního demokratického právního státu,“ říká **JUDr. Jan M. Passer, Ph.D., LL.M.**

Se soudcem Tribunálu Soudního dvora Evropské unie hovořil prezident Notářské komory České republiky, Mgr. Radim Neubauer.

Do funkce soudce Tribunálu Soudního dvora Evropské unie jste byl jmenován v září 2016. Člověk vyrůstá v určitém sociálním a právním prostředí a často řadu věcí považuje za danou. Až při střetu s jiným prostředím si toto uvědomí. Co pro Vás bylo – ve spojení s nástupem do funkce v Lucemburku – největším osobním překvapením?

V rámci studií i pozdější praxe jsem měl za sebou zkušenost dlouhodobých pobytů v zahraničí. Mimo jiné jsem byl v letech 2000 až 2001 a znovu v roce 2003 u Soudního dvora na dlouhodobých stážích a s řadou kolegů jsem i poté udržoval kontakt. Nenastupoval jsem proto do úplně neznámého prostředí. Soudy jsou ze své povahy konzervativní instituce a i Soudní dvůr zůstal v podstatě takový, jak jsem si jej pamatoval. Mnoho lidí, s nimiž jsem se tehdy potkával, již odešlo, ale dost jich zůstalo, někteří se podobně jako já vrátili po jiném profesním působení. Na druhé straně bylo zajímavé zblízka vidět, jak svým způsobem „rodinnou instituci“, v níž každý znal každého, proměnilo velké rozšíření Unie v roce 2004 a Tribunál i probíhající navyšování počtu soudců na plánovaný dvojnásobek. Soudní dvůr má dnes více než dva tisíce zaměstnanců, je spíše velikou továrnou než rodinným podnikem.

U Soudního dvora Evropské unie jsou zastoupeny všechny její členské státy. Mají soudci z jednoho členského státu tendenci držet při sobě nebo již v dnešní době nehraje národnost podstatnou roli?

Pracovní vztahy na soudu jsou velmi korektní a profesionální. Předsedové senátů jsou voleni plénem a národnost soudců nehraje žádnou roli, pouze zkušenost v instituci a odborná reputace mezi kolegy. Při následném skládání senátů se mj. k národnosti přihlíží, dva soudci z jedné země by neměli být v jednom senátu. Co do pestrosti, např. mému senátu předsedá Ir, dalšími členy jsou Nizozemec, Bulharka a po jeho pravděpodobném jmenování v září 2017 Belgičan. Přes geografickou rozrůzněnost nám to spolu hraje. Kontakty mimo soud se odvíjejí spíše od osobních sympatií

JUDr. Jan M. Passer, Ph.D., LL.M. (* 1974)

- Postgraduálně vystudoval Právnickou fakultu Stockholmské univerzity.
- Od r. 2005 soudce Nejvyššího správního soudu.
- Vyučuje převážně právo Evropské unie a správní právo, např. na Justiční akademii, na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, Právnické fakultě Palackého univerzity v Olomouci.
- V září 2016 byl jmenován soudcem Tribunálu Soudního dvora Evropské unie.

než podle národnostních klíčů. Původ a podobná historická zkušenost určitého regionu může v těch sympatiích hrát roli, zatím se mi však nezdá, že zásadní.

Odlišuje se nějak komunikace mezi jednotlivými soudci Tribunálu a soudci Nejvyššího správního soudu ČR, kde jste působil od roku 2005?

Vlastně se příliš neliší – s výjimkou toho, že drtivá většina komunikace mezi soudci Tribunálu probíhá francouzsky a projednávání případů, resp. celý proces, je formalizova-

nější. Nejvyšší správní soud byl a je mezi českými soudy výjimečnou institucí mj. z hlediska podílu soudců, kteří na něj nastoupili z jiných právnických profesí. Diskuse nad případy, které odrážejí tato různá profesní zázemí, jsou velmi obohacující a zkvalitňují rozhodování. Podobná barevnost panuje i u Tribunálu, je však navíc obohacena i pohledy různých právních kultur. Ve svém základu ale soudcovské řemeslo zůstává stejné či podobné.

Jaká je průměrná délka řízení o žalobách u Tribunálu Soudního dvora Evropské unie? Jaký průměrný počet žalob jednotlivců a právnických osob připadá na jednotlivé státy EU podle poměru k počtu obyvatel? Jak si v tomto směru stojí Česká republika?

Nemám v hlavě přesná čísla, ale pokud si dobře vybavuji, průměrná délka řízení je necelých 21 měsíců. Co se týká českých účastníků řízení, jedná se o zanedbatelné počty, nepatříme zde mezi frekventované „sudiče“.

Máte pocit, že při tvorbě odůvodnění rozhodnutí dbá Tribunál na to, aby byla srozumitelná přímo účastníkům řízení, nejen jejich odborně vzdělaným právním zástupcům?

Tribunál je zjednodušeně řečeno správním soudem Unie a jeho agenda vychází do značné míry z oblastí, ve kterých mají orgány Unie pravomoc rozhodovat bezprostředně o právech a povinnostech jednotlivců. Typicky se jedná o technické právo typu hospodářské soutěže, dumpingu, veřejných podpor, duševního vlastnictví apod., účastníky řízení bývají především velké právníky osoby. To samozřejmě ovlivňuje i podobu odůvodnění... Výjimku představují zejména spory ze služebního poměru zaměstnanců Unie.

Existuje rozdíl v přístupu k právu jako fenoménu v justici České republiky a u Tribunálu Soudního dvora EU?

Budeme-li hovořit o samotné podstatě, pak myslím nikoliv. Což neznamená neexistenci rozdílů, samozřejmě. Již jsem zmínil formalizovanější proces – s patrnými francouzskými kořeny. Co se týče přístupu k právu a jeho výkladu, rozdíly vyplývají z různých právních systémů, které jsou v osobách soudců zastoupeny, i z předchozích profesních působení soudců. Fundamentální odlišnosti v přístupu k právu jako takovému ale nevidím.

Co je podle Vás podstatou evropanství ne ve smyslu právním, ale ve smyslu lidském a kulturním?

Evropa je pro mne spíše civilizační než geografický koncept. Jsem v pokušení použít klíšé o helénských a židovsko-křesťanských kořenech Evropy, ale obávám se, že by to bylo nemístné zjednodušující – jakkoliv je nepochybné, že tyto kořeny jsou někdy viditelnější a někdy skrytější přítomné v hodnotovém rámci evropských společností. Nejsou však jediné, z nichž tento hodnotový rámec roste.

Za jeden z moderních výdobytků evropské (či euroatlantické, chcete-li) civilizace považuji koncepty univerzálních lidských práv a liberálního demokratického právního státu. Ty jsou v současné době oblíbeným předmětem kritiky, ale jejich koncepční opuštění (nikoliv dílčí úpravy) bych považoval za civilizační krok zpět, od evropanství ve smyslu Vaší otázky.

Dějiny nás bohužel učí, že vývoj nejde jen kupředu, a i proto bychom měli velmi opatrně naslouchat vábení proroků, často falešných.

V Evropě v posledních letech sílí liberalizační tendence inspirované angloamerickým právem, a to mimo jiné i v oblasti práva obchodních společností. Domníváte se, že notář vykonávající veřejnou moc, jakožto nestranný a nezávislý garant zákonnosti právního jednání, zjištění existence, totožnosti a svéprávnosti účastníků a jejich pravé vůle, a v neposlední řadě jako pojistka proti možnému praní špinavých peněz a financování terorismu, má při zakládání kapitálových společností a osvědčování jejich nejvýznamnějších rozhodnutí stále své místo?

Zjednodušení podnikatelského prostředí je nejen souladné s tepem doby, ale jistě i vhodné. Na druhé straně je třeba si klást otázku, jaké důsledky z takového zjednodušení vyplynou. Důvodem vstupu veřejné moci, v podobě notáře, do některých právních vztahů, je garance určitých skutečností, tedy zprostředkovaně ochrana účastníků v dalších právních vztazích. Liberalizace vedoucí ke snížení zmíněných garancí musí velmi opatrně zkoumat, kdy povede ke zjednodušení podnikatelského prostředí a kdy již může vyvolat krizi důvěry mezi podnikatelskými subjekty.

Notářství bývá často využíváno státem k odběrně od jeho určitých agend. Čeští notáři tak např. před dvěma lety začali provádět zápisy notářem do veřejných rejstříků, což vedlo ke zrychlení a zlevnění celého procesu pro občany a firmy na straně jedné a k finančním i personálním úsporám u rejstříkových soudů na straně druhé. Vidíte ještě jiné oblasti, kde by bylo možné potenciál notářů jakožto důvěryhodných odborníků využít?

Principiálně to nevylučuji. Ostatně notáři jsou právníkům stavem, jemuž se zatím vyhýbaly větší skandály, takže se k podobnému outsourcingu přímo nabízejí. Ke konkrétním oblastem bych se ovšem bez přílišného zjednodušení těžko vyjadřoval.

Evropská unie nyní prochází zátěžovou zkouškou akceschopnosti. Je zřejmé, že ochrana vnějších hranic funguje jen omezeně a masivní uprchlická vlna nevyhnutelně změní tvář Evropy. Jaký je Váš názor na budoucí vývoj celé situace?

Unie má sice harmonizovaný systém azylového práva, ale ochrana vnější hranice je v zásadě v pravomoci členských států, v tomto směru jsou kompetence Unie více než omezené. Navíc ochrana vnější hranice někde funguje bezproblémově a jen někde neobstává. Hovoříme-li především o středomořských státech, je přítomná třeba připomenout specifika mořské hranice. Chceme kvůli uprchlické krizi opustit základní zásady mořského práva? Budeme se dívat na potápějící se lodě nebo je budeme sami potápět? Nepopřeme tím samotnou podstatu toho, čím jsme nebo chceme být?

Relativní je i dopad uprchlické vlny. Např. v Německu jistě, ale budme k sobě upřímní, České republiky se krize zatím prakticky nedotkla. Převládající emoce stejně jako populis-

tické zneužívání tématu bohužel nesvědčí racionální diskusi a věcnému uchopení problému.

Tím nechci říci, že se nás problém netýká – mimo jiné proto, že řada ukazatelů nasvědčuje tomu, že opravdová uprchlická vlna teprve přijde. Zásadní je ale stabilizace blízkého okolí Evropy i potenciálních rizikových oblastí ve vzdálenějším okolí – prevence, chcete-li. Restrikce samy o sobě nepomohou. Ale jaká bude realita, nevím, bylo by unfair předstírat, že mám křišťálovou kouli. To, co považuji za zásadní, je, že máme budoucnost ve svých rukou. V rámci svého institucionálního uspořádání Unie nabízí malým a středním státům postavení, jakého by samostatně ve vztahu k větším souse-

dům jen těžko dosáhly. Stěžujeme-li si na Unii, poukazuje tím mnohdy na vlastní neschopnost využít potenciál, který nám nabízí.

Opustme vážná témata. Čím ve svém životě vyvažujete náročnou práci soudce? Máte čas na sport nebo jiné koníčky?

Méně, než bych si přál, a méně, než jsem měl v Česku, ale v rámci principu kalokagathie se snažím... ■

Mgr. Radim Neubauer, prezident Notářské komory ČR, notář v Praze

Jiří Rajmund Tretera, Záboj Horák: Církevní právo

Brno: Tribun EU, 2016, 261 s. ISBN 978-80-263-1093-8.

VDALO NAKLADATELSTVÍ LEGES, s.r.o.,
LUBLAŇSKÁ 4/61, PRAHA 2 V ROCE 2016 JAKO
SVOU 393. PUBLIKACI.

První vydání obsáhlé učebnice církevního práva mapuje na 398 stranách právní řád křesťanských náboženských společenství. Církevní právo je po staletí chápáno jako protějšek k právu světskému a jako takové bylo vždy nezpochybnitelně povinným studijním předmětem na Právnické fakultě Univerzity Karlovy od jejího založení. Její absolventi se honosili po staletí významným, mezinárodně uznávaným titulem JUDr. (Iuris Utriusque Doctor) čili doktor obojího práva, čímž bylo samozřejmě míněno jak právo světské, tak církevní. Tato tradice, zdůrazněná při promoci mj. předáním zlatého pečetního prstenu, byla násilně přerušena v období totality. Zcela záměrným potlačením studia církevního práva dostalo vzdělání českých právníků povážlivou trhlinu.

Text uváděné publikace autoři logicky rozvrhli do tří částí. První část knihy je všeobecným úvodem ke studované problematice. Potěšitelné je, že se autoři nezabývají pouze právem římskokatolické církve, jak bývá u podobných publikací obvyklé, ale zaměřují pozornost i na další křesťanské církve. Kanonickému právu, tedy církevnímu právu katolické církve, je věnována nejobsáhlejší, druhá část. Zde v detailně propracované a do osmi oblastí dělené materii, autoři velice přehledně zpracovali současné kanonické právo, vycházející z platného CIC 1983. Zabývají se nejenom obecnými otázkami, jako jsou normativní právní akty a právní obyčej církve, ale také církevním ústavním právem jak západních, tak i východních katolických církví.

Velice zajímavý a z pohledu současné právní praxe potřebný je obsáhlý exkurs do problematiky řízení církve na úrovni

partikulárních církví – tedy na úrovni diecézí. Z toho samého pohledu je možné považovat za přínosné kapitoly zaměřené na problematiku manželského práva církevního a majetkového práva. Uvedenou druhou část potom vhodně doplňují statě informující o církevním trestním a správním právu.

Konečně třetí část, čtivou formou zevrubného exkursu, pojednává o principech církevního práva jiných církví, zejména pro české prostředí atraktivních církví reformačních.

Vydání uvedené publikace autorů J. R. Tretera a Z. Horáka je třeba uvítat. Zaplňuje totiž mezeru, která negativně působila až do současnosti. Dosud vydané publikace z této oblasti se totiž většinou soustředovaly na úzce vymezený okruh církevního katolického práva nebo se širšími souvislostmi zabývaly okrajově.

Vydáním této publikace se autorům podařilo dát studentům, učitelům a zvláště odborníkům nebo zájemcům z praxe do ruky ucelenou informaci z dlouho neprávem opomíjené a v době totality úmyslně potlačované oblasti práva. Současně se jim podařilo vytvořit dobrý teoretický základ pro budoucí výuku církevního práva na právnických fakultách jako povinného předmětu. Vzhledem k tradici a potřebám praxe by to bylo nejen vhodné, ale bezesporu i přínosné.

Publikaci vhodně doplňuje poměrně vyčerpávající výběr pramenů a literatury, věcný rejstřík a anglické resumé. ■

JUDr. Jan Kotous, externí pedagog
na Právnické fakultě UK v Praze

Petr Ritter: Zde žili

**Praha: Nakladatelství Andrej Šťastný, 2017. 295 s.
ISBN 978-80-86739-68-7.**

OLOMOUCKÉHO ADVOKÁTA A SPISOVATELE PETRA RITTERA NENÍ ČTENÁŘŮM ČASOPISU AD NOTAM NUTNO ZVLÁŠTĚ PŘEDSTAVOVAT. TĚM, KTERÍ SE NECHALI ZLÁKAT LOŇSKOU RECENZÍ ROMÁNU VINA SOUDCE BRENNERA, UVEŘEJNĚNOU VE ČTVRTÉM ČÍSLE MINULÉHO ROČNÍKU NAŠEHO ČASOPISU, A KNIHU JIŽ DOČETLI, LZE PRO LETOŠNÍ PRÁZDNINOVOU ČETBU DOPORUČIT NOVÝ RITTERŮV ROMÁN ZDE ŽILI. AUTOR SE ANI TENTOKRÁT NEVYHNE JUSTIČNÍMU PROSTŘEDÍ, BYŤ TĚŽIŠTĚ DĚJE SE ODEHRÁVÁ JINDE A DĚJ ROMÁNU NENÍ SOUDNÍ KAUZOU.

Je otázkou, kolik má román hlavních hrdinů. Jedním z nich je bývalý prokurátor, dnes advokát Franěk Podhajský, druhým Fraňkův zesnulý otec Polda. Příběh se odehrává ve více dějových liniích, prolínají se události, jež se odehrály v období německé okupace a Protektorátu Čecha a Morava, v 50. letech minulého století, v normalizaci a v současnosti.

Petr Ritter tradičně nezapře svoji skepsi nad stavem českého právního řádu a politického prostředí. Je to zřetelné již z charakteristiky, kterou o své praxi podal Franěk Podhajský své záhadné, hned v první kapitole se vynořivší a dosud mu neznámé nevlastní sestře Saše:

„Jsem rekreační advokát. Všechno dnes právník dělat nemůže. Právní řád není řád, ale nepořádek. Zákony si odporují, mívají sto i více novel, je už docela normální, že se jimi nikdo neřídí, protože to prostě není možné. Politici mají pocit, že je nutné regulovat každou hnidu, což se samozřejmě nedaří, takže spousty hnid jsou podřízené protichůdným regulacím, zatímco na jiné se zapomíná... neobdivuji socialismus, ale když před rokem devadesát Nejvyšší soud změnil nějaké své stanovisko, málem se hrála hymna. Pořádaly se semináře, změna se vysvětlovala v právnických časopisech a hlavně: platila dalších deset let. Právo už není pro lidi. Je ošidné brát za ně odpovědnost. Příliš mnoho práva znamená žádné právo.“

Fraňkův otec Polda, s nímž syn vede pomyslný dialog, byl zapojen do domácího odboje, byl udán a zatčen, prožil koncentrační tábor, po válce se stal komunistou, obdivovatelem Rudolfa Slánského, byl odmrštěn a – jak je naznačováno – možná i zavražděn příslušníky Státní bezpečnosti.

„Komunisté, jejichž členové byli podstatnou potravou fašistických věznic a táborů, nasávali nové lidi jako vysušená houba a dva navrátilce – politické vězně – vítali coby posily nejvyšší kvality. Vidina, že tahle válka – ve svých záminkách nejhloupější a v důsledcích nejhloupější ze všech – byla poslední, a že se budou podílet na konstrukci nového uspořádání bez závisti, bez důvodu k nenávistem, se spravedlností tak přirozenou, jako je vzduch, je naplňovala odhodláním obětovat pro ni to nejcennější a vlastně jediné, co člověk má: čas, kterým se měří život,“ popsal Petr Ritter důvody, proč řada lidí po osvobození komunistům uvěřila. *„Nové komunistické přísliby rovnosti a skutečné svobody se nad přizemností dosavadní politiky vznášely jako labutí skřeky vybízející k cestě, jejímuž vábení by bylo pošetil se bránit.“*

Děj se prolínají pochopitelně i komplikované rodinné i mimomanželské vztahy, které vyplývají na povrch. Saša záhy prozradí, že Fraňka vyhledala i proto, aby jí a jejímu „vedení“ pomohl odhalovat lži politiků...

Zápletku či zápletky je však třeba včas opustit, aby čtenář nebyl ochuzen o překvapivé rozuzlení. Román se s přibývajícimi kapitolami začíná stále více blížit detektivce.

Jak již bylo naznačeno, Franěk vstoupil i do soudní síně, a to dílčí epizodkou případu lékaře, souzeného pro údajné zanedbání péče a zavinění smrti pacienta.

„Prohraju v každém případě. Té věci se zmocnili novináři. O zahájeném stíhání věděli dřív než já. Takový mediální humbuk je pro lékaře karcinogenní,“ vložil v této souvislosti autor trefně do úst obviněnému lékaři.

V neposlední řadě nutno pak ještě zmínit, že souvislost s kauzou plagiátorství umožnila Petru Ritterovi prodchnout děj miniaturní sbírkou přílehlavých židovských anekdot.

Závěrem zbývá jen dodat, že se lze jen těšit na četbu a – řečeno s jistou dávkou přátelského popíchnutí – také na další spisovatelův román, v němž by se věrný recenzent rád konečně setkal i s postavou notáře... ■

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
člen redakční rady Ad Notam

Zasedání Hexagonály, 5. 5. 2017, Praha

V TOMTO ROCE NK ČR PŘEDSEDÁ INICIATIVĚ STŘEDOEVROPSKÝCH NOTÁŘSTVÍ NEBOLI HEXAGONÁLE, PROTO SE JEJÍ PRVNÍ LETOŠNÍ ZASEDÁNÍ KONALO V PRAZE.

Hexagonála je neformálním sdružením prezidentů notářských komor šesti zemí střední Evropy, jmenovitě Rakouska, Chorvatska, Maďarska, Slovenska, Slovinska a České republiky. Vznikla v roce 1998 z podnětu tehdejšího prezidenta Rakouské notářské komory Georga Weismanna.

Úkolem Hexagonály je podporovat intenzivní spolupráci a výměnu zkušeností mezi členskými notářstvími. Sdružení je založeno na geografické i historické blízkosti jednotlivých zemí. Klade si za cíl přispět ke snadnému přístupu k notářským službám pro fyzické a právnické osoby a k celkovému zvýšení úrovně služeb poskytovaných notáři ve střední Evropě. Zvýšení úrovně služeb je založeno

také na spolupráci v oblasti technologického vývoje a postupující elektronizaci notářské práce. Pražského zasedání Hexagonály se zúčastnilo všech šest prezidentů členských notářství včetně čestných prezidentů Hexagonály Klause Woschnaka a Martina Foukala.

Na programu jednání byly zprávy o aktuální situaci v členských notářstvích, dále pak zprávy o aktuálním stavu legislativních prací EU v oblasti práva obchodních společností a příprava na červnové Generální shromáždění Rady notářství EU (CNUE). Příští zasedání Hexagonály se bude konat 30. listopadu v Bruselu. ■

JUDr. Berenika Wünschová,
ředitelka sekce mezinárodních vztahů NK ČR

Setkání v Museu Kampa

VE ČTVRTEK DNE 25. KVĚTNA 2017 SE V PODVEČERNÍCH HODINÁCH USKUTEČNILO V PROSTORÁCH MUSEA KAMPA V PRAZE 1, U SOVOVÝCH MLÝNŮ 2, PŘÁTELSKÉ SETKÁNÍ, KTERÉ USPOŘÁDALO PRAŽSKÉ SDRUŽENÍ JČP SPOLEČNĚ S MUSEEM KAMPA.

Setkání díky příznivému počasí proběhlo na nádvoří Musea, kde se shromáždila řada členů Pražského sdružení JČP a pozvaní hosté, mezi nimiž je nutno jmenovat alespoň místopředsedu Nejvyššího soudu dr. Romana Fialu, či bývalou ministryni spravedlnosti dr. Helenu Válkovou. Po úvodním slově předsedy sdružení dr. Martina Foukala vystoupil se svou přednáškou poslanec Evropského parlamentu a bývalý ministr spravedlnosti, dr. Jiří Pospíšil, předseda správní rady Nadace Jana a Medy Mládkových.

JUDr. Jiří Pospíšil nejdříve informoval o historii Musea Kampa, které bylo otevřeno pro veřejnost po rozsáhlé rekon-

strukci budovy v roce 2003. Došlo k tomu, že paní Meda Mládková darovala Hlavnímu městu Praha svou rozsáhlou sbírku moderního výtvarného umění a poté získala Nadace Jana a Medy Mládkových do péče objekt historických Sovových mlýnů, jejichž rekonstrukce znamenala záchranu tohoto zchátralého komplexu. Museum Kampa představuje veřejnosti ve své stálé expozici významnou kolekci děl malíře Františka Kupky a sochaře Otto Gutfreunda.

Pokud jde o celosvětově uznávaného malíře a průkopníka abstraktního umění Františka Kupku (1871 – 1957), má Museum k dispozici největší sbírku děl tohoto malíře na světě. Sbíрка obsahuje více než 200 děl, mezi nimiž vyniká 15 olejů a zejména obrazy Teplá chromatika či Katedrála. Sbíрка vznikla na základě osobního přátelství, které navázala Meda Mládková s umělcem v 50. letech minulého století během svého studia v Paříži. Sochař Otto Gutfreund (1889-1927) náležel k nejvýznamnějším sochařům první poloviny minulého století. Sbíрка zahrnuje jeho do bronzu odlité kubistické práce z předválečného období.

JUDr. Jiří Pospíšil dále upozornil na právě probíhající výstavu v loňském roce zesnulého autora populárních večerníčků „Mach a Šebestová“ Adolfa Borna. Výstava zahrnuje soubor vzácných litografií z šedesátých let a kolekci pastelů a akvarelů. Dále zmínil další probíhající výstavu holandského minimalisty českého původu Tomáše Rajlichy.

Konečně dr. Pospíšil informoval o chystaném brzkém otevření prostor nedaleké Werichovy vily na Kampě, kterou bude rovněž provozovat Nadace Jana a Medy Mládkových. Vilu postavil rod Nosticů a je známá umělci, kteří ji obývali. V průběhu června ve vile proběhne několik představení

slavné inscenace Divadla Na Zábradlí Korespondence V + W. Předpokládá se, že se na podzim tohoto roku přímo ve vile uskuteční i některá z dalších akcí Pražského sdružení JČP.

Podstatnou část svého vystoupení věnoval dr. Pospíšil své práci poslance Evropského parlamentu. V parlamentu působí 751 poslanců, kteří pocházejí celkem ze 200 národních politických stran a jsou zařazeni do 8 politických frakcí, z nichž největší je Evropská lidová strana. Dr. Pospíšil je činný ve výboru pro vnitřní trh, jímž je míněn trh uvnitř Evropské unie. Výbor se věnuje přípravě směrnic a nařízení Evropské unie, v současné době se zaměřuje na regulaci nákupu přes internet mezi jednotlivými státy unie.

Posléze dr. Pospíšil společně s dr. Foukalem pozval účastníky setkání k prohlídce stávajících expozic Muzea Kampa spojené s odborným výkladem. Při prohlídce pak mnozí z přítomných ocenili jedinečný pohled z oken Musea na Karlův most, který byl díky slunečnému počasí zvláště znamenitý.

Přátelská atmosféra, která při setkání panovala, poučný a zajímavý obsah opravňuje vyslovit přesvědčení, že tato forma setkávání českých právníků je pro každého přitažlivá a přínosná. ■

JUDr. Karel Wawerka

Druhý ročník Notářské koulované

Ve čtvrtek 8. 6. 2017 se v prostorách zábavního centra Svět zábavy v nákupní galerii Nové Butovice uskutečnil druhý ročník neformálního setkání s názvem „Notářská koulovaná nr. II“ pořádaný pro notáře a jejich pracovníky v obvodu Notářské komory pro hlavní město Prahu a Notářské komory v Praze. Letošní ročník se navíc rozšířil o účastníky z Notářské komory v Plzni a Notářské komory v Hradci Králové.

Motiv celé akce zůstal stejný, a to pokračovat v neformálním setkávání a udržovat přátelské vazby mezi notáři a jejich pracovníky napříč regionálními komorami.

Bowlingového turnaje se aktivně zúčastnilo celkem šest týmů po 5 až 6 hráčích, které si zvolily originální názvy. Hráče opět přišla podpořit silná fanouškovská základna, která na turnaji vytvořila velmi příjemnou soutěžní atmosféru. Turnaj navázal na loňskou koncepci tým, že si vzal za své motivovat nejen týmy, ale i jednotlivé hráče k co nejlepším výkonům – soutěžilo se jak v kategorii týmů, tak mezi jednotlivci.

Výsledky 2. ročníku Notářské koulované byly tyto:

1. místo: tým Bílá orchidej s průměrným počtem bodů na jednoho hráče 218,
2. místo: tým Strážci vesmíru s průměrným počtem bodů na jednoho hráče 203,
3. místo: tým Opožděnci s průměrným počtem bodů na jednoho hráče 189,
4. místo: tým Stars s průměrným počtem bodů na jednoho hráče 182,
5. místo: tým Atomové dudy s průměrným počtem bodů na jednoho hráče 166,
6. místo: tým Plný brejle s průměrným počtem bodů na jednoho hráče 161.

Mezi jednotlivci se na prvních třech místech umístili:

- 1) Václav Voda s celkovým počtem 277 bodů,
- 2) Eva Králová s celkovým počtem 263 bodů,
- 3) Alena Konečná s celkovým počtem 259 bodů.

Za organizační tým bychom rády poděkovaly všem hráčům i publiku za účast a vytvoření báječné atmosféry, které naplnily naše očekávání. Rovněž bychom tímto chtěly vyzvat další notáře a jejich pracovníky z kterékoli regionální komory, aby se k nám v následujícím ročníku přidali a poctili nás svojí účastí. V případě zájmu nás neváhejte kontaktovat na e-mailu: notarskakoulovana@seznam.cz.

Pro úplnost uvádíme, že shora uvedený e-mail slouží také pro zasílání podnětů, námětů a nápadů k uspořádání jiných obdobných neformálních akcí a setkání.

Na podzim se budeme těšit na další setkání tentokrát s kulturní tematikou. ■

Klára Svobodová, Markéta Káninská a Jarmila Gajdošíková
(členky organizačního týmu)

Notářský fotbalový turnaj v Rakousku

VE DNECH 25. – 28. KVĚTNA 2017
SE V RAKOUSKU KONAL JIŽ 32. ROČNÍK
TRADIČNÍHO NOTÁŘSKÉHO FOTBALOVÉHO
TURNAJE, KTERÝ LZE BEZ NADSÁZKY NAZVAT
FOTBALOVÝM MISTROVSTVÍM EVROPY NOTÁŘŮ.

Pořadatelství turnaje tedy letos připadlo rakouským notářům, kteří ubytování účastníků zajistili v městečku Vösendorf nedaleko Vídně. Sportovní část turnaje se odehrávala v překrásném sportovním středisku Dolnorakouského fotbalového svazu ve městě Lindabrunn s mnoha travnatými hřišti a dokonalým zázemím. Nic podobného v České republice bohužel nenajdeme...

Účastníky turnaje byly tradičně notářské týmy Belgie, Francie, Itálie, Německa, Polska, Rakouska, Španělska a České republiky. Zajímavostí letošního turnaje byla účast týmu z jihoamerického Peru, který odehrál několik utkání mimo soutěž a zúčastnil se i společenské části celé akce.

Český tým notářů, notářských kandidátů a notářských koncipientů obsadil v turnaji páté místo, což na první pohled nevypadá jako úspěšný výsledek, ale kvalita týmů, které se umístily před námi, je skutečně veliká. Tento dobrý výsledek nám přinesly kupodivu pouhé tři vstřelené branky, jejichž autory byli Michal Špaček, Zdeněk Ryšavý a Karel Libert. Památné historické zlato ve španělském Salou v roce 2013 tak zůstává příjemnou vzpomínkou, ale letos bez účasti některých tradičních opor to skutečně na lepší umístění nebylo...

Vítězem turnaje se stal tým Španělska, který v posledních letech turnaji dominuje, a nutno říci, že zaslouženě. Tomu se ale nelze moc divit, když měli ve svém mužstvu také bývalé hráče z nejvyšší španělské fotbalové soutěže. Druhé místo obsadilo mužstvo domácího Rakouska, které se jako pořadatel zřejmě kvalitně připravilo i po sportovní stránce, protože v loňském roce skončili poslední, a na třetí příčce skončila Francie, která obhajovala titul. Zklamaní byli asi hráči Itálie, kteří již dlouho neodjížděli z tohoto turnaje bez medaile. Je dobře, že nikdo na turnaji nemá nic jisté a vždy dojde k nějakým překvapením. Důležité je, že na rozdíl od některých dřívějších turnajů se ten letošní, přestože snaha hráčů je obrovská a zápasy mají velký náboj, nesl ve velmi férovém a přátelském duchu.

Společenská část této akce vždy doplňuje hlavní sportovní část a tvoří ji společné večery s pestrým programem, během nichž je kromě hodnocení sportovních výkonů čas i na od-

borná témata a rozhovory o stavu notářství v jednotlivých účastnických zemích. Tradiční sobotní odpolední prohlídka města, v němž se turnaj koná, spočívala tentokrát v komentované prohlídce krásného zámku Schönbrunn, víc se toho opravdu stihnout nedalo.

Vyvrcholením turnaje je vždy závěrečný galavečer, jehož hlavním obsahem je vyhlášení celkových výsledků turnaje a předání cen nejlepším mužstvům i hráčům turnaje. Český tým byl organizátory turnaje navržen společně s týmem Polska na udělení ceny fair play za slušnou hru a čestné sportovní vystupování, což pro nás bylo ctí, i když tuto cenu nakonec dostali Poláci.

Organizátoři pod vedením notáře Franze Leopolda, který se podílí na organizaci turnaje od jeho založení, zvládli celou akci opravdu na jedničku a k úspěchu přispělo i krásné počasí. I když kapitán rakouského notářského týmu Franz Leopold ukončil činnost notáře, všechny nás ujistil, že jako kapitán týmu Rakouska se bude na této akci dále podílet.

Je skvělé, že tradice těchto turnajů bude pokračovat, a všichni se těšíme na příští rok, kdy se turnaj uskuteční v Itálii. ■

JUDr. Vladimír Macko, notář v Boskovicích

VÝSLEDKY ČESKÉHO TÝMU:

ČR – Francie	0 : 4
ČR – Itálie	0 : 2
ČR – Německo	0 : 0
ČR – Rakousko	1 : 1
ČR – Belgie	2 : 1
ČR – Polsko	0 : 0
ČR – Španělsko	0 : 5

TABULKA:

1. Španělsko	6-1-0	17 : 4	19
2. Rakousko	5-2-0	15 : 3	17
3. Francie	4-1-2	17 : 5	13
4. Itálie	3-2-2	12 : 8	11
5. ČR	1-3-3	3 : 13	6
6. Polsko	1-2-4	3 : 14	5
7. Belgie	1-1-5	6 : 14	4
8. Německo	0-2-5	2 : 14	2

Ilustraci foto: Shutterstock.com

PRÁVNÍ ROZHLEDY 6/2017:

ČLÁNKY

Ústav soukromého práva: na pomezí mezi fundací a korporací

Doc. JUDr. Kateřina Ronovská, Ph.D., Brno

JUDIKATURA

Nejvyšší soud České republiky: SJM a převod věci manželem v rámci jeho podnikání. Určení, že věc je součástí SJM. Změna žaloby v odvolacím řízení, podal-li odvolání jen žalovaný

§ 446 ObchZ

§ 145 odst. 2 ObčZ 1964

§ 80, § 95 OSŘ

Jestliže manžel – podnikatel převede v rámci své podnikatelské činnosti věc ve společném jmění manželů, stává se za podmínek § 446 ObchZ nabyvatel jejím vlastníkem i v případě, že druhý z manželů k převodu nedá souhlas

a posléze namítne relativní neplatnost převodní smlouvy; při vypořádání SJM se (podle okolností konkrétního případu) vypořádá částka, kterou za její prodej získal. Prodal-li manžel – podnikatel věc výrazně nevýhodně, lze uvažovat o disparitě vypořádacích podílů.

Popírá-li žalobce platnost převodu společné věci třetí osobě, má naléhavý právní zájem na určení, že věc je součástí zaniklého, avšak nevypořádaného společného jmění, i když již probíhá řízení o vypořádání SJM.

Odvolací soud může připustit změnu žaloby provedenou v odvolacím řízení i tehdy, nepodal-li odvolání žalobce, ale žalovaný.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky z 26.10.2016, sp.zn. 22 Cdo 1789/2016

PRÁVNÍ RÁDCE 4/2017:

Podle údajů Notářské komory ČR je aktuální počet uzavřených manželských smluv minimálně 60 192. Jejich obliba přitom stále roste.

JAROSLAV KRAMER

ZDROJ DAT: NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR

(Před) manželské smlouvy v Česku**Zjišťování skutečného majitele (nejen) v zadávacích řízeních**

ADÉLA HAVLOVÁ, PARTNERKA HAVEL, HOLÁSEK & PARTNERS

JANA PETROVÁ, ADVOKÁTNÍ KONCIPIENTKA HAVEL, HOLÁSEK & PARTNERS

Novela AML zákona upřesňuje definici skutečného majitele a od 1.1.2018 zřizuje evidenci údajů o skutečném majiteli právnické osoby u rejstříkového soudu.

PRÁVNÍ RÁDCE 5/2017:

Odpovědnost za vady podílu v obchodní společnosti

IVAN CHALUPA

ASSOCIATE, SQUIRE PATTON BOGGS

SDEU posílil rakouský notářský systém na úkon českých advokátů

Rakouské soudy mohou odmítnout provést zápis do katastru nemovitostí, pokud pravost podpisu na příslušné listině namísto rakouského notáře ověří český advokát. to vyplývá z rozsudku soudního dvora EU (SDEU) ohledně výhrady poskytování služeb notářem (rozsudek ze dne 9. března 2017 – C-342/15).

Stejnou problematikou se zabýval i časopis PRÁVNÍ ROZHLEDY 8/2017

MARTEN SCHMUSCH, ARTHUR BRAUN
BPV BRAUN PARTNERS

SOUDNÍ ROZHLEDY 4/2017:

CIVILNÍ PRÁVO PROCESNÍ**25. Okruh účastníků řízení a nemožnost vedlejšího účastenství v řízení o neplatnost usnesení valné hromady společnosti s ručením omezeným**

§ 6 ZŘS

§ 191 ZOK

§ 259 ObčZ

Ustanovení § 6 odst. 1 ZŘS se použije též ve vztahu k řízením podléhajícím ZŘS, jež lze zahájit jen na návrh (výlučně návrhový), není-li v nich okruh účastníků vymezen speciálně ve smyslu § 6 odst. 2 ZŘS.

Účastníkem řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady společnosti s ručením omezeným je kromě navrhovatele toliko společnost, jejíž valná hromada napadené usnesení přijala. Účastníkem takového řízení není z pozice osoby, o jejíchž právech a povinnostech má být v řízení jednáno, společník společnosti s ručením omezeným, o jejíž valnou hromadu se jedná.

Vedlejší účastenství v řízení o určení neplatnosti usnesení valné hromady společnosti s ručením omezeným je nepřipustné.

Usnesení VS v Praze z 1.3.2017, sp.zn. 7 Cmo 247/2016

RODINNÉ PRÁVO**28. Vypořádání SJM: Dosud neuhrazený úročný dluh účastníků**

§ 736 a násl. ObčZ

§ 149 odst. 2. § 150 odst. 3 ObčZ 1964

Stal-li se předmětem vypořádání SJM dosud neuhrazený úročný dluh účastníků, vypořádá soud nejen splatnou část dluhu (včetně úroků ode dne zániku SJM do dne rozhodnutí), ale i jeho příslušenství – úroky, které k dluhu přirostou teprve v budoucnu. Nelze-li však výši budoucích úroků určit, je třeba dluh přikázat účastníkům rovným dílem; pokud jeden z nich bude výlučně platit úroky, bude mít nárok na příslušnou náhradu, který bude moci uplatnit v samostatném řízení.

Rozsudek NS z 26.10.2016, sp.zn. 22 Cdo 2883/2016 ■

Rubriku zpracoval Mgr. Erik Mrzena, notář v Praze, člen redakční rady Ad Notam

29. Evropské notářské dny

TÉMATEM LETOŠNÍCH SALCBURSKÝCH NOTÁŘSKÝCH DNŮ, KTERÉ SE KONALY VE DNECH 20. A 21. DUBNA 2017, BYLA DIGITALIZACE V OBCHODNÍM PRÁVU: MOŽNOSTI A RIZIKA.

Na 250 účastníků z 20 zemí tradičně přivítali prezident Rakouské notářské komory Ludwig Bittner a prezident Rakouské notářské akademie Michael Umfahrer. Jako přednášející vystoupili Maija Laurila, zástupkyně Generálního ředitelství pro spravedlnost a spotřebitele Evropské komise, Luciano Floridi, profesor filozofie a informační etiky na Univerzitě Oxford, Peter Kindler, profesor Institutu pro mezinárodní právo na Ludwig-Maximilians-Universität v Mnichově, a Christian Helmenstein, člen představenstva Institutu pro ekonomický výzkum ve Vídni.

Digitalizace v právu je jedním z vysoce aktuálních témat a pro obchodní právo přináší mnoho výzev a otázek. Na evropské úrovni je digitalizace v oblasti obchodního práva také prioritou Junckerovy Komise, která si vytyčila za cíl např. umožnit zakládání společností online. V rámci této úlevy podnikatelům, zrychlení a zjednodušení celého procesu založení společnosti, by veškeré dokumenty měly být předkládány pouze jedenkrát, všechny procedury by měly standardně probíhat online, a to bez ohledu na to, zda jde o transakce národní či přeshraniční.

S digitalizací, jak při zakládání společností, tak i v jiných oblastech (např. převodech nemovitostí), je bez pochyb spojeno mnoho výhod pro občany. Digitalizace ale také přináší problémy, kterým je třeba věnovat neméně velkou pozornost. Jednou z hlavních výzev online transakcí je ověření identity jednatelů, a s tím spojená opatření proti praní špinavých peněz, hackerským útokům, podvodům. Zvláště v prostředí internetu je tak silně cítit napětí mezi svobodou, která je internetovému prostředí vlastní, a kontrolou, již je třeba v určité míře vykonávat, aby byli občané chráněni.

Notáři, stejně jako všichni ostatní, žijí v „elektronické realitě“. Již dlouho vydávají elektronické dokumenty (např. elektronické stejnopisy), konvertují listiny, využívají prostředků elektronické komunikace. Je jen přirozené, že se bude elektronická interakce dále rozvíjet. Jak ale konstatoval přednášející prof. Luciano Floridi, je třeba nezapomínat na středobod našeho zájmu, jímž je člověk, nikoliv technika. Na dnešní společnosti spočívá nelehký úkol nastavit pravidla interakcí v digitálním prostředí. Je třeba odlišit situace, kdy je přítomnost člověka při identifikaci nutná a kdy je možné ji nahradit určitým systémem elektronické identifikace, jako např. video-identifikací. Neméně důležité je sladit odstraňování překážek podnikání a ochranu spotřebitelů.

Příští Evropské notářské dny budou pořádány Rakouskou notářskou komorou ve dnech 19. a 20. dubna 2018 opět v Salzburgu. ■

JUDr. Daniela Machová, členka Mezinárodní komise prezidia Notářské komory České republiky

Zasedání Poradní komise a Generální rady a UINL

v Tbilisi/Gruzie v termínu 11.-14. 5. 2017

VE DNECH 11. AŽ 14. KVĚTNA 2017 SE V GRUZÍNSKÉM HLAVNÍM MĚSTĚ TBILISI SEŠLA ŘADA DŮLEŽITÝCH STATUTÁRNÍCH ORGÁNŮ UINL. JUDr. MARTIN FOUKAL, ČESTNÝ PREZIDENT NK ČR, SE JAKO ČLEN ZÚČASTNIL ZASEDÁNÍ PORADNÍ KOMISE A SPOLU S Mgr. ŠÁRKOU TLÁŠKOVOU, NOTÁŘKOU Z PRAHY, NÁSLEDNĚ PAK I ZASEDÁNÍ GENERÁLNÍ RADY UINL.

Poradní komise, která připravuje podklady a zaujímá stanoviska k citlivým, často strategickým otázkám pro jednání Rady předsednictví, se sešla dne 11. 5. 2017 pod vedením svého nového předsedy, Dr. Helmuta Fesslera, honorárního prezidenta UINL. Zvolila si další členy vedení pro příští tříleté funkční období a zabývala se řadou aktuálních témat, jako např. detailnějšími pravidly pro udělování statutu pozorovatele, zlepšením fungování zasedání orgánů UINL a větší flexibilitou pro stanovení počtu členů komisí. Za účelem zdokonalení stávajících stanov a Jednacího řádu UINL byla vytvořena *ad hoc* komise, která zpracuje návrhy změn těchto základních dokumentů.

Zasedání **Generální rady** UINL ve dnech 13.–14. května 2017 řídil poprvé nově zvolený prezident UINL pro funkční období 2017–2019, Dr. José Marqueño de Llano, španělský notář. V rámci zahájení zasedání Generální rady uvítala účastníky zasedání prezidentka Gruzínské notářské komory, paní Nino Khoperia, která stručně charakterizovala současnou situaci, kompetence a úkoly gruzínského notářství.

Kromě obvyklých bodů jednání Generální rady, jako např. pravidelné zprávy nejvyšších představitelů UINL, předsedů jednotlivých kontinentálních i mezikontinentálních komisí a pracovních skupin (tři nově vytvořené pracovní skupiny – veřejná listina, vzdělávání a boj proti praní špinavých peněz) a finanční zprávy pokladníka, byla na programu zasedání Generální rady v Tbilisi řada dalších důležitých témat:

BLOCKCHAIN A ROLE NOTÁŘE

Blockchain je nový fenomén, řada z nás neměla před několika lety ani ponětí, že existuje, ani co znamená. Snadná definice blockchainu neexistuje. Většina z nás alespoň slyšela pojem bitcoin (virtuální kryptoměna), a právě s ním blockchain souvisí. Kryptoměny, jako např. bitcoin, jsou měny, které existují pouze v digitální podobě. Nikdo nemá žádnou zlatou minci s nápisem „B“, nikdo nemá bitcoiny uložené na nějakém bankovním účtu. Vzniká zde tedy zcela nové pojetí „vlastnictví“. Přestože nikdo reálně nic nevlastní, může „vlastnictví“ bitco-

inů přenést na jiného uživatele (resp. na jinou peněženku) pouhým zápisem této události do blockchainu. Blockchain je veřejný seznam (nebo spíše databáze), kde jsou anonymně zaznamenány veškeré transakce, které s danou měnou, např. s bitcoinem, byly provedeny. Je to chronologický řetězec záznamů (bloků) o transakcích, který neustále roste a je sdílený všemi uživateli – což znamená, že každý počítač zapojený do bitcoin sítě dostane kopii blockchainu, která se automaticky stáhne při dalším přihlášení. Jakmile do blockchainu informace (blok) jednou vstoupí, už nemohou být změněny, jelikož každý jednotlivý zápis ovlivní zápisy následující.

Transakce, které jsou do blockchainu zaznamenávány, představují převody vlastnictví kryptoměn mezi jednotlivými peněženkami. A jelikož jsou v blockchainu uloženy všechny transakce, které kdy proběhly, je teoreticky možné dohledat i zůstatky na každé peněžence.

Zajímavé také je podívat se na to, kde je takový blockchain uchovávan. Kvůli tomu, že je důležité, aby jednotlivé bloky byly veřejně dostupné všem uživatelům, blockchain není uložen pouze na jednom počítači. Kopie celého blockchainu mají všichni jednotliví uživatelé, kteří sami přidáváním bloků a synchronizováním svých kopií s ostatními blockchain rozšiřují. Díky této distribuované povaze je blockchain jednak bezpečný a také nemůže nikdy „zmizet“.

Pokud se ptáte, jestli se budeme v budoucnu setkávat stále více s blockchainy, odpověď je jednoduchá – určitě ano. Mnoho technologických startupů i velkých světových bank nyní investuje do blockchain technologií. Systém blockchainu vnímají jako nástroj k dosažení větší efektivity a bezpečnosti, ale i jako směr, kterým se dnešní inovativní prostředí ubírá. Je tedy velmi pravděpodobné, že s podobnými technologií budeme v budoucnu přicházet do styku stále častěji.¹

Velmi zjednodušeně řečeno je tedy blockchain technika kolektivního archivu v rámci informační komunity. Nabízí se otázka, jak blockchain souvisí s notářstvím. Je zřejmé, že převod vlastnictví virtuálních peněz je o mnoho jednodušší než např. převod vlastnictví k nemovitosti. U převodu bitcoinů se pouze na jedné straně ubere a na druhé straně přidá. Převod nemovitosti je úplně jiná, komplexní transakce, není to stejné jako koupit něco na Amazonu nebo přes eBay. Právě na toto téma se rozproutila velice živá diskuse mezi řečníky, kteří tuto problematiku nastudovali a také blockchain krátkým

1 Luňáček, M.: Blockchain: manuál pro začátečníky in <http://roklen24.cz/a/wN7gP/blockchain-manual-pro-zacatecniky>.

dokumentem představili. K prosazení tohoto fenoménu např. při koupi nemovitosti, což bývá v životě člověka výjimečná událost, je dle názoru kolegů ze zemí, kde je vyžadována obligatorní forma notářského zápisu, role notáře nenahraditelná. Nestačí jen ověřit totožnost kupujícího a prodávajícího, ale je potřeba ověřit i jejich způsobilost k právnímu jednání, přezkoumat nabývací titul (že vlastník je skutečně vlastník a že nemovitost řádně nabyt), ověřit existenci břemen, služebností, práva třetích osob, práva nájemníků apod., což blockchain zřejmě nezvládne. Navíc smlouva o prodeji nemovitosti není typově pokaždé stejná, neexistuje „smart contract“ na dvě stránky, což by asi stačilo k nákupu obuvi na Amazonu. Navíc u transakce typu převodu vlastnictví k nemovitosti asi nelze kliknout na „akceptuji všeobecné obchodní podmínky“, což sami běžně a často děláme a zpravidla je ani nečteme. Nabízí se i otázka, jaké právo by se použilo, pokud by se převod nemovitosti řešil přes blockchain a např. kupující by byl Francouz, kupoval by nemovitost v Německu a prodávající by byl z Argentiny. Zazněla otázka, zda by např. blockchain mohl nahradit veřejné rejstříky typu katastru nemovitostí nebo pozemkové knihy.

Blockchain má tři aspekty: ekonomický, právní a politický. Ekonomický aspekt je zřejmý, fungují na něm bitcoiny. Otázkou je, „kdo tu party zaplatí“, pokud dojde k nějakému problému. Právní aspekt byl také již naznačen – u nemovitosti musí existovat titul nabytí vlastnictví, který u bitcoinů není. Notář, když sepisuje veřejnou listinu, ověřuje, že úkon (jednání) je legální. Toto ověření musí provést před úkonem, ne po něm, nemůže ho provést ani automat, ani obyčejný občan – ani jeden z nich nedokáže ověřit řetězec předchozích vlastníků. Co se týče politického aspektu, je třeba si uvědomit, že nabývání bitcoinů nepodléhá zdanění a že blockchain je systém otevřený všem. Je tedy otázkou, jak v něm kontrolovat toky peněz a jak předcházet tzv. praní špinavých peněz. Další otázkou, která nás může napadnout, je, co dělat v případě ztráty digitální totožnosti, nebo kdo zaručí dlouhodobé fungování blockchainu, pokud se objeví nějaká nová digitální technologie. Blockchain je zranitelný a nedává jistotu. Přidává se i ekologický aspekt – kolik energie spotřebuje to ohromné množství počítačů, které budou stále zapnuté, aby se mohly zapojovat do blockchainu, a kam se všechna ta data uloží.

Tyto zajímavé úvahy oživil program jednání Generální rady s konstatováním, že blockchainu v budoucnosti neunikneme, a proto ho notáři nesmějí ignorovat. Naopak, notáři se musejí zabývat všemi projekty ohledně blockchainu, o kterých by měli vědět, které by se jich mohly dotýkat, analyzovat jejich silná i slabá místa a najít způsob, jak blockchain co nejlépe využít při současném zachování právní jistoty. Blockchain může být perfektní systém, ale to, jak funguje, je jen forma. Nesmíme zapomínat na obsah – záleží na vstupních údajích a jejich kvalitě a je otázkou, kdo je zkontroluje. Blockchain je nazýván jako čtvrtá průmyslová revoluce, která nás čeká, je prý nevyhnutelná a založí novou decentralizovanou ekonomii.

VZTAHY S CNUE:

Při jednání bylo zdůrazněno, jak je důležité usilovat o konstruktivní a vzájemně přínosnou spolupráci mezi CNUE

a UINL (především v rámci její komise pro evropské záležitosti CAE, kde jsou kromě členských zemí CNUE zastoupeny státy jako např. Rusko, Turecko, Švýcarsko, Srbsko atd.), a to zvláště v otázkách společného zájmu. Tato spolupráce by se mohla konkretizovat např. formou účasti zástupců CAE v rámci pracovních skupin CNUE či pořádáním společných zasedání zemí CAE a CNUE. Úloha CAE je zcela kompatibilní s úlohou CNUE, aniž by zde muselo docházet k jakémukoliv zasahování do kompetencí, které obě tyto struktury mají. Vzhledem k tomu, že prezidentem CNUE pro r. 2017 byl zvolen španělský notář, Dr. José Manuel García Collantes, a že na nejvyšších postech jsou španělští kolegové, rýsuje se výrazné zlepšení vzájemné spolupráce.

UINL prostřednictvím své Komise pro mezinárodní notářskou spolupráci (CCNI), jejímž posláním je napomáhat rozvoji základních principů notářství latinského typu, hodlá prohlubovat vztahy s notářstvími, která ještě z různých důvodů – hlavně politických – dosud nesplňují podmínky pro přijetí do UINL. Jedná se např. o notářství Běloruska, Ázerbájdžánu, Laosu a Kambodže. Těmto notářstvím bude poskytována odborná pomoc, zvláště v případech potřeby přípravy nové legislativy. Předseda komise CCNI, Dr. Franz Leopold, rakouský notář, hodlá věnovat pozornost notářstvím, která byla do UINL přijata v posledních letech, avšak dostala se do obtížné situace a potřebují odbornou pomoc, např. při budování celostátní notářské komory, při získávání nových kompetencí, anebo v případě legislativních změn. Za účelem zmapování aktuální situace v jednotlivých členských notářstvích bude v příštích týdnech rozeslán národním komorám dotazník.

Předseda komise pro spolupráci s mezinárodními organizacemi, Dr. Lionel Galliez, informoval o podpisu **dohody o spolupráci se Světovou bankou**, kdy půjde o výměnu informací zejména v oblasti převodů nemovitostí v členských zemích UINL. Dobrá spolupráce se rozvíjí i s **FAO** (Organizace OSN pro výživu a zemědělství), která se projevila v uspořádání regionální balkánské konference v Tiraně/Albánie v březnu 2017 na téma „Empowering women through access to land“, jakož i s organizací OSN-**Habitat**.

Účastníci zasedání měli možnost zhlédnout prezentaci nových **webových stránek UINL**, které budou spuštěny na podzim tohoto roku a mají znamenat výrazný kvalitativní posun a usnadněné vyhledávání informací.

Účastníci zasedání byli informováni o konání **světové notářské univerzity v Buenos Aires/Argentina**, v termínu 10.–15. července 2017, určené pro mladé notáře, i o konání příštích zasedání statutárních orgánů UINL ve dnech 8.–11. listopadu 2017 v Cancúnu/Mexiko, kde se také uskuteční III. afro-americké notářské zasedání a XVII. notářské ibero-americké dny.

Závěrem je nutné ocenit skvělou organizaci zasedání, kterou zajišťovala Gruzínská notářská komora v čele s paní prezidentkou Nino Khoperia, a také poděkovat za velkorysou pohostinnost, která je prý v Gruzii samozřejmostí. ■

JUDr. Martin Foukal, Ing. Ivana Horáková, Mgr. Šárka Tlášková

XV. notářská olympiáda v Polsku

VE DNECH 25. AŽ 28. KVĚTNA 2017 SE KONALA V POLSKU V MĚSTEČKU MSZANA DOLNA XV. NOTÁŘSKÁ OLYMPIÁDA S MEZINÁRODNÍ ÚČASTÍ, URČENÁ NOTÁŘŮM, NOTÁŘSKÝM KANDIDÁTŮM A NOTÁŘSKÝM KONCIPIENTŮM.

Prvně do Polska zavítali notáři z Kazachstánu, což organizátoři v čele s Czeslawem Szynalikiem ocenili speciální cenou pro nejdálenější delegaci. Letošnímu ročníku přálo počasí, bylo polojasno s příjemnými teplotami pro sportovní klání. Úvodní ceremoniál včetně slavnostního průvodu s orchestrem, nástupem jednotlivých států s vlajkami, státními hymnami, zapálením olympijského ohně na stadionu sportovního klubu TURBACZ, kterého se mimo jiné zúčastnil i starosta Jan Puchała Limanowski, byl opět velmi milý a s průvodem malých dětí oblečených do národního kroje i dojemný.

Účastníků her bylo 385 z deseti států (Bělorusko, Kazachstán, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, Ruská federace, Slovensko, Ukrajina, Turecko a Česká republika), kdy Polsko reprezentovalo 9 notářských komor.

Sportovní klání účastníků proběhlo ve 45 disciplínách, nejvíce jako každým rokem v atletice, dále věnovat pozornost fotbal, basketbal, volejbal, plavání, tenis, stolní tenis, šachy, bridž a další. Velmi prestižní byly opětovně štafety, kde se prezentovaly jednotlivé státy a polské notářské komory a kterých se zúčastnila rovněž Česká republika s výborným výsledkem: stříbrná medaile za štafety 4 x 400m žen i mužů a bronzová za štafetu 4 x 100m žen.

Zejména z důvodu vleklých zdravotních problémů některých našich sportovců se letošního ročníku zúčastnilo 12 zástupců. Ti však svým nasazením a obětavostí vybojovali, stejně jako v loňském roce, celkově krásné třetí místo v pořadí jednotlivých států s 18 medailemi (Bělorusko 25 a Ukrajina 23 medailí). Z našich 18 medailí bylo 5 zlatých, 10 stříbrných a 3 bronzové.

Zvláště je třeba vyzdvihnout výborné individuální výsledky Antonie Fischerové, která byla na plaveckém sportovišti opět nedostižitelná, a nových účastníků Zuzany Valentové, Kateřiny Cedidlové a Jiřího Hrona, kteří s českým týmem ihned spolupracovali a zařadili se do medailových pozic. Zuzana Valentová jako bývalá sedmibojařka zářila v disciplínách jako např. hod koulí, skok do výšky. Antonie Fischerová velmi pomohla i ostatním účastnicím her, neboť absolvovala po svých plaveckých závodech včetně plavecké štafety rovněž obě štafety v bězích. XV. ročník Notářské olympiády proběhl nad očekávání českých zástupců, řada z nich si zlepšila své osobní rekordy a byl vidět zodpovědný přístup ke sportovnímu klání, včetně zachování týmového ducha (např. záskok Radomíra Pavelky ve štafetě 4 x 100m po zranění Jindřicha Procházky při štafetě 4 x 400m).

Naši zástupci se důkladněji, zejména psychicky, připravili i na své kulturní vystoupení, jež se letos týkalo celé výpravy v čele s naší výbornou zpěvačkou Alicí Nepomuckou, jež má na starosti výběr, choreografii a nácivk pro večerní soutěž: „Zpívat může každý“, kde každý stát vystoupí a zazpívá zvolenou píseň. Letos pro nás tato soutěž byla úspěšná, naše zpěvačka Alice Nepomucká získala krásný bronz za vystoupení s písní Justina Timberlakea: Can't Stop The Feeling. Nakonec však slavila Alice Nepomucká další velký úspěch, který získal náš zástupce poprvé za celou historii, a sice vítězství v soutěži Miss objektiv, na což byl náš tým, při velké konkurenci účastnic, velmi hrdý.

Závěrem sportovních dní proběhl souboj prezidentů notářských komor – penalty, které letos pro naše družstvo dopadly přes veškerou snahu prezidenta Radima Neubauera těsně pod stupněm vítězů, a sice 4. místem. Po ceremoniálu s dekorováním ihned následoval slib, že naši zástupci budou dělat vše pro to, aby byli výborně připraveni i na další ročník Notářské olympiády v roce 2018.

Medailové výsledky českých zástupců: zlaté medaile: plavání 50m volný styl, 50m prsa, 200m volný styl – vše Antonie Fischerová, skok do dálky muži – Radim Neubauer, hod do koše muži – Radim Neubauer, stříbrné medaile: skok do výšky ženy – Zuzana Valentová, hod koulí ženy – Zuzana Valentová, zvedání závaží ženy – Zuzana Valentová, běh 800m ženy – Eva Kolláriková, skok do výšky muži – Radim Neubauer, běh 400m muži – Richard Brázda, tenisový turnaj muži (45+) – Radomír Pavelka, štafeta mix plavání 25m volný styl Antonie Fischerová, Vanda Pirková, Jindřich Procházka, Radim Neubauer, štafeta 4 x 400m ženy – Antonie Fischerová, Vanda Pirková, Kateřina Cedidlová, Eva Kolláriková, štafeta 4 x 400m muži Jiří Hron, Richard Brázda, Jindřich Procházka, Radim Neubauer, bronzové medaile: běh 400m ženy – Eva Kolláriková, štafeta 4 x 100m ženy – Antonie Fischerová, Vanda Pirková, Kateřina Cedidlová, Eva Kolláriková, běh 1 500m muži – Richard Brázda. ■

JUDr. Ing. Vanda Pirková, notářka v Praze

Evropská notářská síť, 18. a 19. 5. 2017, Sliema – Malta

VE ČTVRTEK 18. KVĚTNA 2017 SE NA MALTĚ KONAL SEMINÁŘ, KTERÝ BYL ORGANIZOVÁN EVROPSKOU NOTÁŘSKOU SÍTÍ (ENS) NA TÉMA „PRAKTICKÉ ASPEKTY NAŘÍZENÍ O DĚDICTVÍ (č. 650/2012), O MANŽELSKÝCH MAJETKOVÝCH REŽIMECH (č. 1103/2016) A REGISTROVANÝCH PARTNERSTVÍCH (č. 1104/2016).

Účastníci semináře byli přivítáni prezidentem maltského notářství, panem Danielem Johnem Bugejou, dále pak promluvili maltský ministr spravedlnosti Owen Bonnici a nejvyšší státní zástupce Peter Grech.

Seminář byl rozdělen na 7 částí – 1) praktické aspekty působnosti nařízení o dědictví, 2) nařízení o dědictví a jeho dopad na Maltě, resp. určení rozhodného práva a obvyklého pobytu, 3) oběh veřejných listin v EU v souvislosti s nařízeními č. 650/2012, č. 1103/2016 a č. 1104/2016, 4) Manželství, a partnerství mezi osobami stejného pohlaví, 5) implementace nařízení o dědictví do maltského občanského zákoníku, 6) předpokládaný dopad a implementace nařízení o manželských majetkových režimech a registrovaných partnerstvích, 7) ekonomická analýza a nařízení EU. Seminář moderoval koordinátor ENS pan Giovanni Liotta.

Ve večerních hodinách se pak konala prohlídka maltského notářského archivu, v rámci které došlo k podpisu úmluvy mezi Radou notářství EU (CNUE) a ředitelkou notářského archivu o zapojení CNUE do projektu „Adopt a notary“ (tento projekt umožňuje zájemcům přispět určitou částkou – minimálně 250 eur, díky které bude zrestaurován historický notářský spis). Malta má jedno z nejstarších notářství na světě a stejně tak i notářský archiv. První zmínky o maltském notářství se objevily na začátku 13. století.

Následující den, tedy 19. května 2017, se konalo jednání kontaktních bodů ENS, jehož hlavním tématem byla formulace žádosti o provozní grant ENS na další tři roky.

Příští setkání ENS se bude konat 27. října 2017 v Haagu. ■

JUDr. Berenika Wünschová,
ředitelka sekce mezinárodních vztahů NK ČR

Z mezinárodního tisku aneb Novinky od zahraničních kolegů

ČASOPIS NOTAIRES VIE PROFESSIONNELLE – FRANCIE

Možnosti formy daní v oblasti dědického práva

France Strategie, instituce spadající do gesce francouzského premiéra, připravila v rámci projektu „2017/2027“ v souvislosti s letošními prezidentskými volbami rozbor několika aktuálních společenských témat a pokusila se navrhnout varianty případných řešení pro nadcházející desetiletí.

Jedním z materiálů je mimo jiné oblast zdanění dědictví. Dokument přichází se třemi různými strategiemi:

I. Zachování současného daňového rámce doplněného drobnými změnami. Například daňově podpořit jedince bez potomků, kteří dle statistik darují za svého života velmi málo.

II. Vytvoření nového daňového systému, dle kterého by byla určena sazba daně objemem majetku, který každý jedinec během svého života zdědil. V tomto schématu se tedy dědická daň zvyšuje s množstvím zděděného majetku

v průběhu života dědice. Tento princip vychází z reformy z Irsku z roku 1976, která se inspirovala britskými ekonomy, držiteli Nobelovy ceny, Jamesem Meadem a Anthony Atkinsonem. Výhodou tohoto řešení pro stát je omezení možností daňové optimalizace. Na druhou stranu může vést ke zvýšení převodu majetků za života zůstavitele.

III. Finanční injekce pro mladé Francouze

První dvě varianty směřují ke zlepšení zdanění těch, kteří zdědí více majetku a kde se předává majetek z generace na generaci. Třetí možnost, která nevyklučuje koexistenci s prvními dvěma, se zaměřuje na obyvatele, kteří dědí velmi málo majetku, případně žádný. Ve Francii dnes představuje tato skupina zhruba 50% populace. Cílem je zavést tzv. „negativní systém daně“, který by poskytl všem jedincům, kteří nezískali majetek od předchozí generace, startovní kapitál v rané dospělosti. Takové opatření si ukládá za cíl řešit aktuálně se rozrůstající problém sociální nerovnosti ve Francii.

Rozhovor s prezidentem ADSN

Rozhovor s Pierrem-Luc Vogelem, novým prezidentem skupiny ADSN (Organizace pro rozvoj a servis služeb notářů), bývalým předsedou notářské rady (CSN) – pan Pierr-Luc Vogel v rozhovoru uvedl, že si přeje pokračovat v práci jeho předchůdců. Asociaci ADSN vidí jako inkubátor projektů v notářství, základní prostředek zaručující technickou nezá-

vislost notářů, který nabízí širokou škálu nástrojů s vysokou technologickou úrovní a zajišťující nutnou IT bezpečnost notářské komunity. Za aktuální cíle pro letošní rok považuje především rozvoj dálkových přístupů do katastru nemovitostí, rozvoj jednání na dálku a s tím související rozvoj videokonferencí, přizpůsobení notářských IT aplikací aktuální evropské legislativě pro ochranu osobních údajů, rozšíření portfolia uživatelů Media.not (platforma poskytující konzultace a podporu notářským kancelářím v oblasti komunikačních strategií, prezentace kanceláří na internetu a sociálních sítí formou řešení na klíč), rozvoj nabídky Publi.not, která vytváří publikace pro širokou veřejnost a provozuje notářský intranet, který slouží k distribuci dokumentů notářské rady (CSN) a jiných orgánů určených notářům a jejich zaměstnancům.

PROPAGACE NOTÁŘSTVÍ V PŘEDPOVĚDI POČASÍ NA TV – FRANCE 3

Za účelem propagace notářské profese před širokou veřejností doprovázel poslední dva týdny roku 2016 předpověď počasí v televizi France 3 reklamní plakát notářů (po dobu 8 sekund).

VIDEOKONFERENCE VE FRANCII – JEAN COULOMB, PREZIDENT NOTÁŘSKÉ KOMORY BOUCHES-DU-RHÔNE

Stačí se připojit k síti a nainstalovat speciální web kameru navrženou platformou Real.not.. Užívání je velmi intuitivní. Elektronický adresář vám umožní vidět všechny uživatele, kteří jsou on-line. Během několika kliknutí lze zarezervovat virtuální sál pro případné jednání a po několika okamžicích uživatel zapomene, že jedná prostřednictvím videokonference. Jeho užívání velmi rychle ukáže jak úsporu na cestovních výdajích, tak značnou časovou úsporu. President notářské komory Bouches-du-Rhône Jean Coulomb vidí v užívání videokonferencí prostřednictvím platformy Real. not notářskou budoucnost.

ČASOPIS NOTA BENE – DUBEN 2017, Č. 146, RAKOUSKO

Evropa školí své notáře

Od roku 2015 do roku 2017 probíhal velký program školení notářů s významnou finanční podporou Evropské komise s cílem seznámit notáře s aplikací nařízení o dědictví (naří-

zení Evropského parlamentu a Rady EU č. 650/2012 ze dne 4.7.2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení).

Úvodní akce této série školení se konala ve Vídni, kam byli pozváni rovněž profesní kolegové z Maďarska, Slovenska a České republiky. Následovaly semináře v Bruselu, Lisabonu, Norimberku, Hoofddorpu, Salamance, Talinu, Záhřebu, Paříži, Praze a Miláně. Na tyto národně orientované semináře byli přizváni vždy notáři konkrétních sousedních zemí pořadatelského státu. Semináře byly zaměřené na zpracování dědických případů a diskuzi o těchto případech. Velmi důležitým a komisí rovněž podporovaným hlediskem tohoto vzdělávání je kolegiální výměna informací mezi notáři, budování interkulturního porozumění a poznání právních systémů sousedních zemí. Tím mohli seminaristé přijít do přímého kontaktu s problematikou. Vždyť podle odhadů Evropské komise se očekává cca 450.000 přeshraničních dědických případů ročně. Na závěrečné konferenci v Římě prezentovala zástupkyně Evropské komise Emmanuelle Cretin-Magand výsledky zprávy „European judicial training report 2016“ a zároveň plánované iniciativy EU ohledně dalšího justičního vzdělávání. Představila ctižádostivý cíl proškolení do roku 2020 nejméně polovinu právnických povolání v Evropě, a to v evropském právu, respektive v zákonných úpravách členských států.

Pro další plánovaný blok vzdělávání se jako těžiště nabízí v platnost vstupující nařízení o majetkovém právu a jeho dopad na rodinné právo. Zúčastněným notářům, organizátorům a zástupcům národních komor byl oběma vědeckými vedoucími projektu – Univ.-Prof. Dr. Brigitta Lurger z Univerzity v Grazu a Univ.-Prof. Dr. Patrick Wautelet z Univerzity v Lüttichu – podán obšírný přehled o obsahu jednotlivých seminářů a o výzvách, které vyvstaly v rámci diskuze o nařízení o dědictví (např. poslední obvyklý pobyt a evropské dědické osvědčení).

Výsledky seminářů byly publikovány jednak knižně, a to v angličtině a francouzštině, a jednak v krátkých videích cílených na relevantní témata a otázky při implementaci nařízení o dědictví. Pro potřeby německy hovořících notářů budou doplněny o titulky v němčině a dány jim k dispozici. ■

Zpracovali:

Mgr. Petr Diviš, notářský koncipient
JUDr. Heleny Divišové, notářky v Hradci Králové
Mgr. Hana Mičicová, notářka v Klatovech

Zahájení a ukončení činnosti notářů

Ministr spravedlnosti jmenoval ke dni 1. 5. 2017, na základě výsledku konkurzu, notářskou kandidátku Mgr. Evu Vávrovou notářkou notářského úřadu v obvodu Okresního soudu v Tachově, se sídlem ve Stříbře.

S účinností od 1. 6. 2017, na základě výsledku konkurzu, ministr spravedlnosti jmenoval Mgr. Martinu Čermákovou notářkou notářského úřadu v obvodu Okresního soudu v Kladně, se sídlem v Kladně.

Dnem 1. 7. 2017 ministr spravedlnosti, na základě výsledku konkurzu, jmenoval notářskou kandidátku JUDr. Danielu Machovou notářkou notářského úřadu v obvodu Obvodního soudu pro Prahu 10, se sídlem v Praze.

JUDr. Ing. Jiří Lorenčík, notář, byl ministrem spravedlnosti odvolán z funkce notáře notářského úřadu v obvodu Okresního soudu v Jihlavě, se sídlem v Jihlavě a současně byl, na základě výsledku konkurzu, jmenován, dnem 1. 7. 2017, notářem notářského úřadu v obvodu Okresního soudu Brno-venkov, se sídlem v Brně.

Novým notářkám a panu notáři přejeme hodně úspěchů v jejich pracovní činnosti.

Ministr spravedlnosti odvolal dnem 31. 8. 2017 na vlastní žádost Mgr. Aleše Heinze z funkce notáře v obvodu Okresního soudu v Šumperku, se sídlem v Šumperku a JUDr. Zdeňka Pavla z funkce notáře v obvodu Okresního soudu v Hradci Králové, se sídlem v Hradci Králové. Ke dni 31. 12. 2017 ministr spravedlnosti odvolal na vlastní žádost: notářku JUDr. Jasněnu Škubalovou z funkce notářky v obvodu Okresního soudu v Mělníku, se sídlem v Mělníku; JUDr. Jiřího Kotrlíka z funkce notáře v obvodu Obvodního soudu pro Prahu 2, se sídlem v Praze; JUDr. Alenu Josífkovou z funkce notářky v obvodu Okresního soudu v České Lípě, se sídlem v České Lípě; Jaroslavu Krejčovou z funkce notářky v obvodu Okresního soudu v Táboře, se sídlem v Táboře.

Ministr spravedlnosti odvolal ze zdravotních důvodů z funkce JUDr. Jaroslava Bálka, notáře v Trutnově.

Za dlouholetou činnost ve prospěch notářství děkujeme a do dalšího života přejeme pevné zdraví a osobní spokojenost. ■

Redakce Ad Notam

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Šumperku se sídlem v Šumperku.

Jde o uvolněný notářský úřad po notáři Mgr. Aleši Heinzovi, který ukončí činnost notáře ke dni 31.8.2017. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 7. srpna 2017.

Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 5. září 2017 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:

- 1) státní občanství České republiky,
- 2) plná způsobilost k právním úkonům,
- 3) vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu oborů práva na vysoké škole v České republice, nebo pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, vzdělání získané v oborech práva na vysoké škole v zahraničí, anebo toto vzdělání uznané podle zvláštních právních předpisů; za toto vzdělání se považuje též vzdělání získané na právnické fakultě vysoké školy se sídlem na území České a Slovenské Federativní Republiky nebo jejich právních předchůdců,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:

Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:

Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné způsobilosti k právním úkonům,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů s datem vydání ne starším tří měsíců,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie ústřížky poštovní poukázky, kopie příjmového dokladu Notářské komory České republiky).

Podmínkou zařazení uchazeče – notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8). Podmínkou zařazení uchazeče – notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory. Notářskou praxí dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče, převodem poštovní poukázkou nebo v hotovosti v sídle Notářské komory ČR v Praze 2, Apolinářská 12. Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlásování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Mělníku se sídlem v **Mělníku**.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce JUDr. Jasněně Škubalové, která ukončí činnost notářky ke dni 31.12.2017. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 14. srpna 2017.

Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 12. září 2017 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:

- 1) státní občanství České republiky,
- 2) plná způsobilost k právním úkonům,
- 3) vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu práva na vysoké škole v České republice, nebo pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, vzdělání získané v oborech práva na vysoké škole v zahraničí, anebo toto vzdělání uznané podle zvláštních právních předpisů; za toto vzdělání se považuje též vzdělání získané na právnické fakultě vysoké školy se sídlem na území České a Slovenské Federativní Republiky nebo jejich právních předchůdců,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:

Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:

Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné způsobilosti k právním úkonům,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů s datem vydání ne starším tří měsíců,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie ústřížky poštovní poukázky, kopie příjmového dokladu Notářské komory České republiky).

Podmínkou zařazení uchazeče – notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8). Podmínkou zařazení uchazeče – notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory. Notářskou praxí dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče, převodem poštovní poukázkou nebo v hotovosti v sídle Notářské komory ČR v Praze 2, Apolinářská 12.

Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Ostravě se sídlem v **Ostravě**.

Jde o uvolněný notářský úřad po notáři JUDr. Hanuši Jelínkovi, který ukončí činnost notáře ke dni 31. 10. 2017. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 22. srpna 2017.

Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 19. září 2017 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:

- 1) státní občanství České republiky,
- 2) plná způsobilost k právním úkonům,
- 3) vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu oborů práva na vysoké škole v České republice, nebo pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, vzdělání získané v oborech práva na vysoké škole v zahraničí, anebo toto vzdělání uznané podle zvláštních právních předpisů; za toto vzdělání se považuje též vzdělání získané na právnické fakultě vysoké školy se sídlem na území České a Slovenské Federativní Republiky nebo jejich právních předchůdců,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:

Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílel na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:

Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné způsobilosti k právním úkonům,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů s datem vydání ne starším tří měsíců,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie ústřížky poštovní poukázky, kopie příjmového dokladu Notářské komory České republiky).

Podmínkou zařazení uchazeče – notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8). Podmínkou zařazení uchazeče – notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory. Notářskou praxí dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče, převodem poštovní poukázkou nebo v hotovosti v sídle Notářské komory ČR v Praze 2, Apolinářská 12.

Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Jihlavě se sídlem v **Jihlavě**.

Jde o uvolněný notářský úřad po notáři JUDr. Ing Jiřím Lorenčíkovi, který ukončí činnost notáře v tomto notářském úřadě ke dni 30. 6. 2017. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 28. srpna 2017.

Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 26. září 2017 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:

- 1) státní občanství České republiky,
- 2) plná způsobilost k právním úkonům,
- 3) vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu oborů práva na vysoké škole v České republice, nebo pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, vzdělání získané v oborech práva na vysoké škole v zahraničí, anebo toto vzdělání uznané podle zvláštních právních předpisů; za toto vzdělání se považuje též vzdělání získané na právnické fakultě vysoké školy se sídlem na území České a Slovenské Federativní Republiky nebo jejich právních předchůdců,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:

Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:

Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné způsobilosti k právním úkonům,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů s datem vydání ne starším tří měsíců,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie ústítku poštovní poukázky, kopie příjmového dokladu Notářské komory České republiky).

Podmínkou zařazení uchazeče – notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8). Podmínkou zařazení uchazeče – notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.

Notářskou praxí dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče, převodem poštovní poukázkou nebo v hotovosti v sídle Notářské komory ČR v Praze 2, Apolinářská 12.

Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Hradci Králové se sídlem v **Hradci Králové**.

Jde o uvolněný notářský úřad po notáři JUDr. Zdeňku Pavlovi, který ukončí činnost notáře ke dni 31. 8. 2017. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 4. září 2017.

Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 3. října 2017 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:

- 1) státní občanství České republiky,
- 2) plná způsobilost k právním úkonům,
- 3) vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu oborů práva na vysoké škole v České republice, nebo pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, vzdělání získané v oborech práva na vysoké škole v zahraničí, anebo toto vzdělání uznané podle zvláštních právních předpisů; za toto vzdělání se považuje též vzdělání získané na právnické fakultě vysoké školy se sídlem na území České a Slovenské Federativní Republiky nebo jejich právních předchůdců,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:

Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílel na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:

Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné způsobilosti k právním úkonům,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů s datem vydání ne starším tří měsíců,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie ústřížky poštovní poukázky, kopie příjmového dokladu Notářské komory České republiky).

Podmínkou zařazení uchazeče – notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8). Podmínkou zařazení uchazeče – notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory. Notářskou praxí dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče, převodem poštovní poukázkou nebo v hotovosti v sídle Notářské komory ČR v Praze 2, Apolinářská 12.

Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu ve Strakonících se sídlem ve **Strakonících**.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce Mgr. Haně Kapicové Kohoutkové, která ukončila činnost notářky v tomto notářském úřadě ke dni 31. 1. 2017. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 11. září 2017.

Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 10. října 2017 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:

- 1) státní občanství České republiky,
- 2) plná způsobilost k právním úkonům,
- 3) vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu oborů práva na vysoké škole v České republice, nebo pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, vzdělání získané v oborech práva na vysoké škole v zahraničí, anebo toto vzdělání uznané podle zvláštních právních předpisů; za toto vzdělání se považuje též vzdělání získané na právnické fakultě vysoké školy se sídlem na území České a Slovenské Federativní Republiky nebo jejich právních předchůdců,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:

Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:

Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné způsobilosti k právním úkonům,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů s datem vydání ne starším tří měsíců,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie ústřížku poštovní poukázky, kopie příjmového dokladu Notářské komory České republiky).

Podmínkou zařazení uchazeče – notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8). Podmínkou zařazení uchazeče – notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.

Notářskou praxí dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče, převodem poštovní poukázkou nebo v hotovosti v sídle Notářské komory ČR v Praze 2, Apolinářská 12.

Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

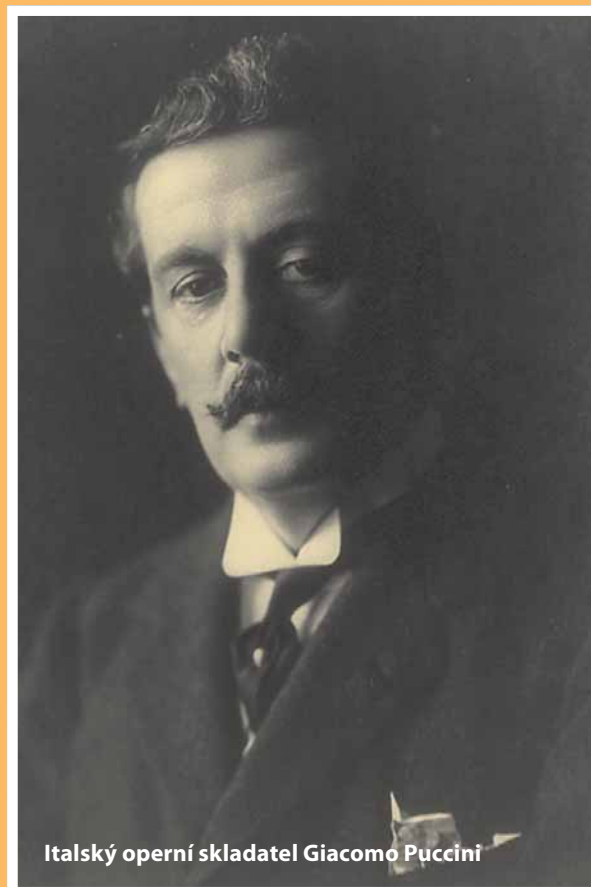
Střípky z historie 46.

Jednou z postav opery Giacoma Pucciniho *Gianni Schicchi*, jež měla premiéru 14. prosince 1918 v newyorské Metropolitní opeře, je florentský notář Messer Amantio Di Nicolao. Tato opera je spolu s jednoaktovými operami *Plášť (Il tabarro)* a *Sestra Angelika (Suor Angelica)*, součástí cyklu *Il Trittico*. Děj se odehrává ve Florencii roku 1299. Rodina zesnulého Buosa Donatiho ve snaze zabránit tomu, aby pozůstalost podle závěti připadla klášteru, pozve na pomoc Gianniho Schicchioho. Ten se vydává za zesnulého a za přítomnosti rodiny diktuje nic netušícímu notáři novou poslední vůli, rušící předchozí testament. Ke zděšení pozůstalých však domnělý Buoso Donati uvede, že dům ve Florencii, mlýn a peníze odkazuje „*drahému a věrnému příteli Gianni Schicchimu*“. Rozuzlením a šťastným koncem je pak to, že Schicchi věnuje takto nabytý majetek své dceři Laurettě, zamilované do synovce zesnulého Rinnucia. Notářova role je komponována pro baryton.

Členy Matice Opavské, jež byla založena v r. 1877, se stali záhy i notáři, a to nejen ze Slezska, ale i z Moravy a Čech. Do počátku první světové války byli nejbližšími členy Matice z řad notářů Alexandr Příborský z Příbrami a Josef Lepšík z Dobříše, naopak ve Slezsku působil Ladislav Pešek z Frýdku. Dlouhodobě byli členy Matice Opavské Josef Březka, který působil jako notář v Kloboukách u Brna a později v Boskovicích, František Březina, činný v Židlochovicích a následně Litovli, Josef Gardavský z Holešova či Přerova a uherskohradištský notář Josef Ganzwohl. Spolek vydával od r. 1878 Věstník Matice Opavské.

Dne 15. května 2017 úspěšně obhájil na Právnické fakultě ZČU diplomovou práci na téma *Dějiny notářství v jižních Čechách v letech 1848–1948* Vítězslav Semorád. Diplomant se tak zařadil k autorům kvalifikačních prací, kteří se na této fakultě ve formě kvalifikačních prací věnovali regionálním dějinám notářství. „*Práce přináší celou řadu zajímavých informací a autorových postřehů. V tomto směru stojí za zmínku např. konstatování, že umístění notářského úřadu Ladislava Brábka nad místním pohostinstvím v Kamenici nad Lipou vedlo k tomu, že „svědci některých listin u něj sepsaných byli majitelé pohostinství“*“ podává se z posudku konzultanta Stanislava Balíka. Oponentkou byla Petra Krtková, komisi pro obhajobu, v níž byla další členkou Vendulka Valentová, předsedal Jan Podola.

U příležitosti padesátého jubilea panování císaře Františka Josefa I. bylo panovníkem vyznamenáno devět notářů z českých zemí. Podle zprávy v časopise Právník z roku 1898 byl do šlechtického stavu povýšen bývalý pražský notář

Italský operní skladatel Giacomo Puccini

Gustav Gradl, Řádem železné koruny III. třídy byl vyznamenán prezident pražské notářské komory František Janda, Řádem Františka Josefa pak notáři Bedřich Adam (Praha), Jan Čapek (Čáslav), Karel Čulík (Královské Vinohrady), Čeněk Feyrfeil (Karlín), Josef Janda (Litomyšl) a Josef Schnabl (Domažlice).

Dne 30. května 2017 na Právnické fakultě MU obhájil Adam Talanda rigorózní práci *Darování pro případ smrti*. Věnoval se v ní úpravě tohoto institutu v římském právu, občanských zákonících platných v minulosti i současnosti na českém území a komparatistice s cizími právními úpravami. „*Úprava darování pro případ smrti v současném českém občanském zákoníku se potýká s mnoha problémy,*“ konstatoval autor práce s tím, že „*je vhodné uvažovat o potřebnosti a vhodnosti darování pro případ smrti, případně o zakotvení úpravy, která by byla „kolizní normou“ pro případy darování vázaného na podmínku smrti dárce*“. Oponenty práce byli Michaela Židlická a Ondřej Horák, komisi, v níž dále zasedli Eduard Vlček, Karel Schelle, Jiří Bílý a Stanislav Balík, předsedal Ladislav Vojáček. Adam Talanda rovněž téhož dne složil rigorózní zkoušku. ■

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
člen redakční rady Ad Notam

Český právní řád pohledem notáře

JE TO BEZESPORU TROUFALOST PSÁT O ČESKÉM PRÁVNÍM ŘÁDU JAKO CELKU. SPRÁVNĚ MŮŽETE NAMÍTNOUT, ŽE TAKOVÉ VZNEŠENÉ ÚVAHY OBYČEJNÉMU NOTÁŘI NEPŘÍSLUŠÍ, NATOŽ PAK NOTÁŘI EMERITNÍMU. TEN SOTVA MŮŽE POCHOPIIT, NATOŽPAK HODNOTIT SMYSL PRÁVNÍHO ŘÁDU JAKO CELKU.

Ke své úvaze jsem byl ale trochu vyprovokován třemi fejetony, které v poslední době v Ad Notam již vyšly. Již v čísle 3/2016 se David Kittel s notnou dávkou sarkasmu snažil vypočítat, co všechno možné i nemožné je zapotřebí udělat k tomu, abychom porozuměli problematickým místům občanského zákoníku. V čísle 5/2016 pojednala Lenka Holíková občanský zákoník přímo jako intelektuální výzvu k překonání jeho vzájemně nesladitelných partií. Konečně pak Šimon Klein v čísle 1/2017 se dostal nejdále, když vyletěl dokonce za hranice práva a porovnal zákonné texty s dadaistickou básní. Přiznejte si, že asi každý z nás se v určité chvíli při studiu nesrozumitelných právních vět dostal do situace, kterou dobře vystihuje sto let starý umělecký směr dadaismus. Právo se pak mění v předmět uměleckého díla a nezbyvá, než se mu smát.

Škoda, že nemohu čtenářům předvést v autentické podobě možná 20 let starý kreslený vtíp dnes již bohužel zesnulého populárního karikaturisty Vladimíra Jiráňka, v němž obrylená postavička sice ošuntělého, ale evidentního intelektuála divoce gestikuluje a obrací se na osobu druhou, nejspíše soudce, s parafrází známého výroku filozofa Immanuela Kanta: „Dvě věci mne naplňují úžasem, pane: Hvězdné nebe nade mnou a náš právní řád...“. Je zřejmé, že co platilo před 20 lety, platí i dnes.

Právnícké povolání má oproti jiným vysokoškolským profesím tu zvláštnost (a řekl bych přímo smůlu), že znalosti právníka jsou silně omezeny na právní řád státu, v němž právník vystudoval a žije. Jenom samotná představa, že v 27 státech Evropské unie existuje 27 odlišných ústav či 27 odlišných občanských zákoníků, vzbuzuje pocit úzkosti nad relativitou právních znalostí. A to ani nemluvíme o právním řádu z EU odcházející Velké Británie, jejíž právo Common law je odlišné od našeho pojetí ze samé podstaty. Právo je tedy omezeno na území a jeho obyvatele. Každý právní řád v podobě kontinentálního práva navazujícího na tradice římského práva tvoří celek završený ústavou. Uplatnění právníka mimo jeho vlast je značně omezené a soustřeďuje se většinou jen do oblasti evropského či mezinárodního práva.

Náš právní řád jako celek je hmatatelným odrazem české politiky v posledních sedmdesáti letech. Stále ještě platí řada zákonů

vzniklých v době Československa. Jen ve sféře občanského práva bych mohl jmenovat zákon směnečný a šekový z roku 1950 či občanský soudní řád z roku 1963, který představoval na svou dobu promyšlené dílo. K jeho autorům náležel věhlasný procesualista občanského práva JUDr. Josef Rubeš, který po krátké kariéře na Nejvyšším soudu od roku 1968 postupně klesal ve svém profesním zařazení k Městskému soudu v Praze v sedmdesátých a k Obvodnímu soudu pro Prahu 1 v osmdesátých letech. Po roce 1989 se stal vedoucím legislativní komise a jednou z hlavních osobností legislativní skupiny „starých pánů“, která brzy po listopadu 1989 připravovala na Ministerstvu spravedlnosti první a zdařilé legislativní změny vydané začátkem devadesátých let. Měl jsem osobně příležitost seznámit se s touto legendární osobností a nedivím se, že jím koncipovaný občanský soudní řád, byť dnes se stojedenácti novelami, i 54 let po svém vydání stále ještě formuje činnost našeho civilního soudnictví.

Ještě jako součást československého práva byl vydán i náš notářský řád číslo 358/1992 Sb., který byl přijat Českou národní radou právě před čtvrtstoletím, a to konkrétně 7. května 1992 a platnosti nabyl dne 7. července 1992. V účinnost pak notářský řád vstoupil shodou okolností ve stejném okamžiku, kdy zanikla československá federace a vznikla samostatná Česká republika, tedy 1. ledna 1993.

Díky zvláštní shodě náhod, která možná však skrývá symbolický podtext, ve stejném okamžiku, kdy na počátku příštího roku 2018 budeme slavit čtvrtstoletí existence našeho stále ještě mladého státu a účinnosti jeho ústavy č. 1/1993 Sb., si současně připomeneme i čtvrtstoletí, které nás dělí od nabytí účinnosti notářského řádu a s tím spojené obnovy klasické podoby notářského povolání.

Ostatně samotná česká ústava vznikala v rekordně krátké době 4 měsíců následujících po slavném setkání Václava Klause a Vladimíra Mečiara ve vile Tugendhat v srpnu 1992. Zajímavé detaily o průběhu přípravy ústavy podává nedávno v nakladatelství Leges vydaná publikace Jana Brože a Jana Chmela „Pohled za oponu: studie o vzniku Ústavy České republiky a o kontextu její interpretace“. V právníckém světě panuje převažující názor, že se ústava povedla, nejspíše také proto, že má pouhých 113 článků. Autoři se navíc mohli vyhnout citlivé otázce základních práv a svobod, když Listina základních práv a svobod přijatá Federálním shromážděním v roce 1991 byla převzata jako součást ústavního pořádku České republiky.

Ze zákonů občanskoprávního charakteru vydaných v éře samostatného českého státu lze jmenovat samozřejmě především platný občanský zákoník z roku 2012, v němž jsou zahrnuty i dříve samostatné zákony o vlastnictví bytů či o rodině, a dále zákon o obchodních korporacích z roku 2012 či zákon o zvláštních řízeních soudních, katastrální zákon a zákon o ve-

řejných rejstřících roku 2013, zákoník práce z roku 2006, případně zákon o mezinárodním právu soukromém z roku 2012.

Nedávno jsem se v článku zveřejněném ve Zpravodaji Jednoty českých právníků č. 3/2016 zabýval odhadem, kolik asi dnes žije v Česku právníků. Na základě různých metod výpočtu jsem dopěl k počtu 55 000 žijících českých právníků. Tolik lidí (zhruba více než půl procenta všech obyvatel) by tedy mělo českému právnímu řádu profesně rozumět.

S ohledem na přirozenou specializaci jednotlivých právnických povolání však tak tomu není a ani být nemůže. My notáři můžeme tvrdit, že svými praktickými znalostmi zahrnujeme téměř celou soukromoprávní sféru, možná však bychom jako činitelé nesporného charakteru mohli mít jisté potíže se znalostmi o sporném řízení soudním. Na rozdíl od nás se zase např. státní zástupci zcela zjevně zaměřují spíše na veřejnoprávní oblast a zejména na právo trestní.

Nemám v přílišné oblibě lidové rčení, že co lékař to jiný názor a podobně co právník, to jiný právní výklad. Jestliže tomu tak však občas je, lze to často připsat na vrub nejednoznačnosti a zbytečné komplikovanosti právní úpravy a nedostatečné vzájemné propojenosti jednotlivých právních předpisů. Jen to nejprostší: stejný právní termín má často jiný význam či naopak dva odlišné pojmy jsou definovány téměř stejně – vezměte si jen, že pojem majetek je definován v § 495 OZ jako souhrn všeho, co osobě patří a pojem vlastnictví je vymezen v § 1011 OZ téměř totožně jako vše, co někomu patří. Znamená to, že pojmy vlastnictví a majetek jsou totožné?

Naše právo tradičně trpí nadměrnou kazustikou. Častým jevem je nepřiměřeně detailní popis situací, k nimž dochází v praxi zcela ojediněle (např. § 1544 odst. 2 OZ, který popisuje pořízení závěti na palubě námořního plavidla či dokonce letadla). Rovněž neúměrně detailistické a kazuistické mi připadají popisy např. v odstavci 1 § 1019 OZ (voda tekoucí ze sousedního pozemku), v § 1068 a násl. (naplavenina a strž).

Naopak některé záležitosti velmi podstatné jsou v právní úpravě zmiňovány velmi lakonicky. Jestliže vezmeme v úvahu, že pojem „právní skutečnosti“ představuje jeden z klíčových pojmů občanského práva, pak nutně zaráží, že vysvětlení pojmu samotného není věnováno ani jediné zákonné ustanovení a pojem se vyskytuje pouze v nadpise v označení hlavy V části první občanského zákoníku. Rovněž vymezení pojmu závěti jako velmi frekventovaného a v dědickém právu klíčového pojmu v nyní již proslavené větě první odstavce 1 § 1494 je s ohledem na závažnost tohoto vymezení neadekvátně lakonické a navíc problematické.

Vycházím z prostého předpokladu, že právní řád slouží lidem a měl by být vytvářen s úctou a ohledem k jeho uživatelům. I když jistě neplatí historicky znemožněná teze, že právu by měla rozumět každá kuchařka, měli bychom přesto trvat na požadavku, aby právním normám měla šanci porozumět alespoň většina právníků.

Občas se nemohu zbavit pocitu, že někteří autoři našich legislativních textů přímo programově směřují k tomu, aby se právní

norma stala rebusem, jehož řešením se ve volném čase mohou ostatní právníci zabývat. Jako klasický příklad může posloužit § 1694 OZ o rozdělení pozůstalosti, jehož dva odstavce si navzájem téměř dokonale protiřečí. V takových případech se nelze ubránit dojmu, že takové případy působí přímo jako pomsta některých legislativců vůči ostatním právníkům.

Věčné novelizace zákonů a novelizace jejich novelizací rozhodně nesvědčí o promyšlené legislativní práci. Pořídil jsem si jednoduchou statistiku o počtu právních předpisů vydávaných každoročně od obnovy samostatného českého státu v roce 1993. Zatímco ještě v devadesátých letech bylo ve Sbírce zákonů publikováno jakž takž únosné průměrné množství 320 právních předpisů ročně, v prvním desetiletí současného století nastal ten pravý hodokvas novelizací a právních předpisů vůbec (ročně bylo vydáno v průměru 530 předpisů) a konečně v druhém právě probíhající desetiletí zatím došlo jen k nepatrnému vystřízlivění, když průměrný počet předpisů ve Sbírce zákonů činí „jen“ 440 předpisů.

Příčina takového stavu je však bezesporu hlubší. Nacházíme se právě v předvolebním období a každá politická strana se ve volebním boji honosí tím, co všechno v legislativě po převzetí moci změní. A když pak nová vláda nastoupí, každoročně se vychloubá, co všechno již v právním řádu změnila. Zda šlo o změny skutečně nezbytné a užitečné, to je evidentně podružné.

Marně hledám politickou stranu, která by se ucházela o přízeň voličů tím, že slíbí vydání jen opravdu nezbytného množství zákonů a zachování stability stávajícího právního řádu. K přednostem každého konzervativce by měla přece patřit obhajoba toho, co se průběhem času již osvědčilo.

Jsem dlouhodobě přesvědčen o tom, že délka platnosti právní normy v nezměněné podobě je vlastně lékem a jakousi přídavnou hodnotou, kterou často plynutím času nabývá i předpis původně nezdařilý, jehož aplikace se již vyjasnila díky vlivu judikatury a právní literatury. Občané tak získávají to nejcennější – stabilní představu o tom, co v právu platí. Netvrdím, že každá změna musí být nutně změnou k horšímu, ale chaotický úprk ke stále novému a opětovně nepromyšlenému právnímu řešení určitě právnímu řádu jako celku škodí.

Je mi ovšem jasné, že s případným heslem „Omezením legislativy ke kvalitě právního řádu“ sotva ve volebním boji prorazíte. A tak nám nejspíš nezbyvá než se smířit s dopady demokratické soutěže o moc na kvalitu právního řádu a věřit, že průběhem času se úcta k platnému právnímu řádu zvýší natolik, že potřeba stále nových a nových právních předpisů již nebude tak intenzivní.

Náš český právní řád patří k těm malým, ovlivňuje životy jen pouhých deseti milionů lidí. Přesto však tvoří jeden z našich národních pokladů, o který je nutno s pokorou pečovat. Nedělám si iluze o tom, že jiné právní řády jsou o mnoho hodnotnější než právní řád český. Svědčí o tom např. komplikovanost samotného unijního práva. Jistě neexistuje zázračný lék, který by kvalitu našeho právního řádu zvýšil. Je to cesta na dlouhou trať, pro začátek si však možná stačí uvědomit, že heslo „méně je více“ platí i v oblasti práva. ■

JUDr. Karel Wawerka, emeritní notář

CONTENTS**ARTICLES**

Pavel Salák: Exceptional last will and testament in the Civil Code	3
Drahomír Foltan: Ruling in the liquidation of a succession	9
Šimon Klein: Quo vadis, contract of heritage	14

DISCUSSION

Filip Plašil: Comments to the article „Declination of patrimony with reservation about the reserved portion of an estate“	19
---	----

CASE LAW

Including of a share	23
----------------------	----

INTERVIEW

JUDr. Jan M. Passer, Ph.D., LL.M.	27
-----------------------------------	----

REVIEW & ANNOTATION

Religious right	29
Here, they lived	30

CURRENT EVENTS

Session of Hexagonal	31
Meeting at the Kampa Museum	31

INHALTSVERZEICHNIS**ARTIKEL**

Pavel Salák: Außerordentliche letzte Willen in dem neuen bürgerlichen Gesetzbuch	3
Drahomír Foltan: Aufschlüsselung des Beschlusses in der Liquidierung der Nachlässe	9
Šimon Klein: Quo vadis, Erbschaftsvertrag	14

FORUM

Filip Plašil: Bemerkungen/ Anmerkungen zum Artikel „Ausschlagung des Erbschaft mit der Ausnahme des Pflichtteils“	19
---	----

JURISPRUDENCE

Berechnung (Einrechnung) für das Erbeil	23
---	----

GESPRÄCH

JUDr. Jan M. Passer, Ph.D., LL.M.	27
-----------------------------------	----

REZENSION & ANNOTATION

Kirchenrecht	29
Hier Sie lebten	30

AKTUELL

Sitzung Hexagonála	31
--------------------	----

CONTENU**ARTICLES**

Pavel Salák: Le testament exceptionnel dans le nouveau code civil	3
Drahomír Foltan: La résolution à la liquidation de succession	9
Šimon Klein: Quo vadis, le contrat de succession	14

DÉBAT

Filip Plašil: Le commentaire à l'article « Le refus de succession excepté de la réserve héréditaire »	19
---	----

JURISPRUDENCE

Compter sur l'héritage	23
------------------------	----

ENTRETIEN

JUDr. Jan M. Passer, Ph.D., LL.M.	27
-----------------------------------	----

RAPPORTS & ANNOTATIONS

Le droit religieux	29
On a vécu ici	30

ACTUELLEMENT

La réunion d'Hexagonal	31
Le rencontre au musée Kampa	31

The second season of the notarial snowball fight	32
Notarial football tournament in Austria	33

WORTHY OF ATTENTION 34**FROM ABROAD**

The 29th European notarial days	36
Session of the Consultative Commission and General Council and UINL	37
The XVth notarial Olympic games in Poland	39
European Notarial Network	40

MONITORING OF INTERNATIONAL PRESS 41**INFORMATION UPDATE FROM NOTARY CHAMBER**

Commencement and termination of notary activity	43
Competitions for filing of vacant Notarial Offices	44

EXCERPTS FROM HISTORY

Stanislav Balík: Excerpts from history 46	50
---	----

FEATURE ARTICLE

Karel Wawerka: Czech legal order from the point of view of a notary	51
---	----

Treffung im Museum Kampa	31
Zweiter Jahrgang der Schneebälle werfen der Notaren	32
Fußballturnier der Notare in Österreich	33

WISSENSWERTES 34**AUS DEM AUSLAND**

29. Europäische Notarentage	36
Versammlung der Beratungskommission und des General Rates und UINL 37	
Der XV. Olympiade der Notare in Poland	39
Europäisches NotarNetz	40

MONITORING DER INTERNATIONALEN PRESSE 41**INFORMATIONEN AUS DER NOTARIATSKAMMER**

Beginn und Ende der Tätigkeit von Notaren	43
Stellenausschreibung zur Besetzung freier Notarämter	44

GESCHICHTSSPLITTER

Stanislav Balík: Geschichtssplitter 46	50
--	----

FEUILLETON

Karel Wawerka: Rechtsordnung der Tschechischen Republik aus der Sicht des Notars	51
--	----

La 2e année en jeter des boules de neige notariale	32
Le tournoi de foot notarial en Autriche	33

MÉRITE VOTRE ATTENTION 34**À L'ÉTRANGER**

Les 29e jours européens notariaux	36
La réunion de la Commission consultative et le Conseil général et UINL	37
Les XVemes Jeux olympiques notariaux en Pologne	39
Le réseau notarial européen	40

REVUE DE PRESSE INTERNATIONALE 41**INFORMATIONS DE LA CHAMBRE DE NOTAIRES DE LA RÉPUBLIQUE TCHÈQUE**

Début et cessation d'activités des notaires	43
Concours en vue d'occuper des études de notaires vacantes	44

FRAGMENTS D'HISTOIRE

Stanislav Balík: Fragments d'histoire 46	50
--	----

FEUILLETON

Karel Wawerka: L'ordre juridique tchèque au point de vue d'un notaire	51
---	----

RENOMIA

ROZUMÍME VAŠÍ PROFESI. DO POSLEDNÍHO PARAGRAFU.

RADÍME KLIENTŮM S POJIŠTĚNÍM JIŽ 24 LET. SPOLEHLIVĚ A V JEJICH ZÁJMU.

Jsmo rodinná firma, která si cení profesionality, hodnot, individuálního a vstřícného přístupu ke klientům. Posoudíme možná rizika Vaší profese a přineseme efektivní řešení pojištění ve všech potřebných oblastech. Zároveň využijeme své velikosti a pozice největšího nezávislého poradce k vyjednání těch nejlepších podmínek pro Vás.

- **Vždy hájíme Vaše zájmy a hledáme to nejvýhodnější řešení**
- **K dispozici je Vám zkušený tým specialistů**
- **Poradíme Vám s likvidací pojistných událostí**
- **Zajistíme Vám výhodné profesní i soukromé pojištění**
- **Rádi pro Vás zpracujeme nezávaznou nabídku pojištění**
- **Více o exklusivních pojistných programech pro notáře, jejich zaměstnance a rodinné příslušníky naleznete na www.proklienty.cz/nkcr**